

ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ

ਸਤੰਬਰ 27, 1985

September 27, 1985

ਸੰਪਾਦਕ: ਦਰਸ਼ਨ ਗਿੱਲ

ਇਹ ਪੀ ਡੀ ਐਫ ਫਾਈਲ ਸੁਖਵੰਤ ਹੁੰਦਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਸ਼ਿਵਦੇਵ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ ਹੁੰਦਲ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ
ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ।

ਸ਼੍ਰੋਤ: ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ ਦਾ ਇਹ ਅੰਕ ਚਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਗਿੱਲ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ।

ਕੈਨੇਡਾ ਵਰਪਣ

ਸਪਤਾਹਿਕ

Second Class Mail
Reg. No. 5991

(ਆਨ.) ਚੀਫ ਐਡੀਟਰ: ਦਰਸ਼ਨ ਗਿੱਲ

POCO FARM MARKET

Ph. 941-8404 LTD.

2952 BURNS ROAD PORT COQUITLAM

B.C.

■ Growers ■ Packers

■ Wholesalers and

■ Retailers

Weekending SEPTEMBER 27, 1985 Vol. 4 No. 37

P.O. BOX 67344 STN. 0
Vancouver, B.C. V5W 3T1

PRICE 35¢ Out of Greater Vancouver 50¢

Phone (604)581-6546

ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਮੁਕੰਮਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ — ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਅਤੇ ਅਸੈਂਬਲੀ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਅਮਨ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਲਗਭਗ ਇਕ ਲੱਖ ਸੁਰੱਖਿਆ ਚੁਆਨ ਦਸਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਗਲੇ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਅੰਦਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਸਤੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਕੰਮ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਰਾਜ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ 40,000 ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਚੁਆਨ ਤਾਇਨਾਤ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਕੋਈ 45,000 ਸੁਰੱਖਿਆ ਜਵਾਨ ਬਾਹਰੋਂ ਮੰਗਵਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਰਾਜ ਭਰ ਵਿਚ ਪੁਲੀਸ ਵਲੋਂ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਫੜੇ-ਫੜੀ ਦਾ ਕੰਮ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ 48 ਘੰਟਿਆਂ ਦੌਰਾਨ 547 ਸ਼ੱਕੀ ਵਿਅਕਤੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਅਗਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਨਾਥ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਸ਼ੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਅਗਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਭੇਨ-ਤੋੜ ਜਾਂ ਗੜਬੜ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨਗੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਅਤੇ ਕੌਮ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਹੋਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਰਾਜ ਵਿਚ ਸਮਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਅਨੁਸਾਰੀ ਵਿਰੁਧ ਵਿਅਪਕ ਪੈਮਾਨੇ ਉੱਤੇ ਕਦਮ ਉਠਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਨਿਰਵਿਘਨ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਧਾਰਨ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਵੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਜਾਂ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਚੋਣਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਵਿਘਨ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨਾ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਚੁਣੌਤੀ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰੀ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਰਗਰਮ ਮੈਂਬਰ ਅਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਰਾਜ ਵਿਚ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹੋਏ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਗਾਊਂ ਚੌਕਸੀ ਵਜੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕਦਮ ਉਠਾਇਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ ਸ਼੍ਰੀ ਐਨ. ਐਨ. ਵੇਹਰਾ ਨੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਸਬੰਧੀ ਸਥਿਤੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦਿਆਂ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਥਿਤੀ ਉਪਰ ਕਰਤੀ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਜ਼ਿਲਾ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਲਈ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਕ ਸੁਆਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਮੋਰਚੇ ਸਮੇਂ ਫੜੇ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਕੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਨੋਟ — ਬੁੱਧਵਾਰ 18 ਤਾਰੀਕ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਪੱਛਮੀ ਸਰਹੱਦੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਸਰਹੱਦ ਤੋਂ ਅਤਿਵਾਦੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਰ ਸਖਤ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਪਠਾਨਕੋਟ ਵਿਖੇ ਆਪਣੇ ਦੌਰੇ ਦੌਰਾਨ ਦਿੱਤੇ ਇਕ ਭਾਸ਼ਨ ਵਿਚ ਕਹੀ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਚੋਣ ਦੌਰਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ — 25 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬ ਚੁਣਾਵਾਂ ਵਿਚ ਇੰਦਰਾ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇਕ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਸੰਗਰੂਰ ਅਤੇ ਰੋਪੜ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਕਈ ਇਕੱਠਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਬੜੇ ਕਰੜੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਸਟੇਜ ਉਪਰ ਬੁਲਿਟ ਪਰੂਫ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਦੇ ਪਿਛਵਾੜੇ ਖਲੋ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਸ਼ਨ ਦਿਤਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਵੋਟ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਿਪੜਕ ਹੋ ਕੇ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਅਤਿਵਾਦ ਨਾਲ ਸਿੱਝਣਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੋਖਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਕਿ ਕੁਝ ਲੋਕ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਲੋਕ ਬਾਰਡਰ ਤੋਂ ਪਾਰੋਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁਕੰਮਲ ਸਫਾਇਆ ਕਰਨਾ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਅਤਿਵਾਦ ਹੈ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਥਿਰ ਸਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤੱਕ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨਾਲ ਸਿੱਝ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੂਰੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸਫਾਇਆ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਦੁਆਇਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਸਵਰਗੀ ਸੰਤ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਇਆ ਪੰਜਾਬ ਸਮਝੌਤਾ ਪੂਰੇ ਤੌਰ ਉਪਰ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਤ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਂਟ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੰਤ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਸਮਝੌਤੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਅਤਿਵਾਦੀ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਮਨ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਉਨਤੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਨਹੀਂ ਲੋੜਦੇ। ਸ੍ਰੀ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸੰਤ ਖਲੋਤੇ ਸਨ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਭੇਡੇ ਵੇਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਬ ਪੂਰੇ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਸੀ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਫਿਰਕੂ ਸਭਾਵਨਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਨਤੀ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਇਆਂ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਰਵਾਇਤਾਂ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਬਣਾਈ ਰਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਜ਼ਿਲਾ ਰੋਪੜ ਵਿਚ ਫਸਵੀਂ ਟੱਕਰ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ

ਰੋਪੜ — ਸਾਢੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਇਸ ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਪੰਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਅਤੇ ਇਕ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲਈ 44 ਉਮੀਦਵਾਰ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਨਿਤਰੇ ਹਨ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਨੰਗਲ, ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ, ਰੋਪੜ, ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ, ਮੋਰਿਭਾ ਅਤੇ ਖਰੜ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੀਤੇ ਦਿਨ ਨਾਵਾਂ ਦੇ ਵਾਪਸ ਲਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੋ ਵੱਖਰੇ ਵੱਖਰੇ ਚੋਣ ਹਲਕਿਆਂ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਉਤਰੀ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਚੋਣ ਹਲਕਿਆਂ 'ਚ ਮੁਕਾਬਲੇ ਫਸਵੇਂ ਹੋਣਗੇ ਤੇ ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਯਕੀਨੀ ਜਿੱਤ ਬਾਰੇ ਦਾਅਵੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਇਸ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸ(ਆਈ) ਦੇ ਰਾਜਾ ਸਿੰਘ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਹਨ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ੍ਰੀ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮੋਹਣ ਲਾਲ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਚੋਣ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ।

ਰੋਪੜ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਟਿਕਟ ਤੋਂ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਕੋਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਬੰਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪਿਛਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਚੁਣੇ ਗਏ ਸਨ। 1977 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਇਸ ਹਲਕੇ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਬਸਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਵੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੇ ਅੰਮ ਪੀ. ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਕਿਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਰੋਂਦੀ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਨੰਗਲ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਬਾਲੀ (ਕਾਂਗਰਸ ਆਈ) ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਚੁਣੇ ਜਾਣ ਦੀ ਆਸ ਲੋਕ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ ਉਤਰੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਹਲਕੇ ਲਈ ਕੋਈ 56 ਦੇ ਕਰੀਬ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਪੱਤਰ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਸਨ ਪਰ ਮੈਦਾਨ 'ਚ 16 ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ।

ਕਾਂਗਰਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਗੁਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਜਾਣਿਆ ਪਹਿਚਾਣਿਆ ਨਾਂ ਤੇ ਚਿਹਰਾ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ। ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਕਾਂਗਰਸ(ਆਈ) 'ਚ ਯੂਥ ਕੁਆਰਟੀਨੇਟਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਪਰ ਨਿਵਾਸੀ ਉਹ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨੇੜੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਗੱਜਪੁਰ ਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਇਸ ਹਲਕੇ 'ਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ(ਆਈ) 'ਚ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਕਾਲੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਲਾਡਲ ਅਧਿਆਪਕ ਸੀ ਤੇ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਕੇ ਚੋਣ ਲੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੰਤ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬਹੁਤ ਨਿਕਟ ਵਰਤੀ ਹੈ ਸੰਤ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੀ ਉਸਨੂੰ ਟਿਕਟ ਦਿਵਾਈ ਹੈ।

(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 2 ਤੇ)

ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਨਵਾਂ ਜਾਂ ਪੁਰਾਣਾ ਫਰਨੀਚਰ ਖ਼ੀਦਣਾ ਜਾਂ ਟ੍ਰੇਡ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਸਟੋਰ ਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਓ

ਟੌਪ ਕੁਆਲਿਟੀ ਦਾ ਫਰਨੀਚਰ ਤੇ ਵਾਜਿਬ ਕੀਮਤਾਂ

● ਲਿਵਿੰਗ ਰੂਮ ● ਡਾਇਨਿੰਗ ਰੂਮ ● ਬੈਡ ਰੂਮ ਅਤੇ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦਾ ਫਰਨੀਚਰ ਸਾਥੋਂ ਖ਼ੀਦੋ

* New * Used or * Trade-ins

ਫਰਨੀਚਰ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ 36 ਸਾਲ ਪੁਰਾਣਾ ਸਟੋਰ

ਰੌਇਲ ਫਰਨੀਚਰ ਲਿਮ:

2607 ਮੇਨ ਸਟਰੀਟ, ਵੈਨਕੂਵਰ, ਬੀ. ਸੀ. (At 10th Ave. East)

Ph: 874-9525

ਪਾਲ ਤੁਰ

ਹਰ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਪਰਦਾ ਫਾਸ਼ ਕਰਾਂਗੇ

ਲੁਧਿਆਣਾ — ਸ਼ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ: ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਰਾਜ 'ਚ ਅਜਿਹਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇਗੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿ "ਸਭ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਅੰਗ ਸਮਝਣ 'ਚ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਸਕਣ" ਇਥੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਅਸਲ ਵਿਚ 'ਕਾਂਗਰਸ ਸੰਕਟ' ਕਾਰਨ ਪੀੜਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਗਰਾਨ ਹੱਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ 'ਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੀਆਂ ਨਾਕਾਮੀਆਂ 'ਤੇ ਪਰਦਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ 'ਬਲੀ ਦੇ ਥੱਕੇ' ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ. ਬਰਨਾਲਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਾਮਯਾਬੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਜਾਣ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ 'ਹਰੇਕ ਮੁਜ਼ਰਿਮ' ਦ ਪਰਦਾ-ਫਾਸ਼ ਕਰੇਗੀ। — ਬੇਬੇਕ ਉਸ ਦੀ ਰਾਜਸੀ ਹੋਸ਼ੀਅਤ ਕਿਤਨੀ ਵੱਡੀ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ 'ਵਾਅਦਾ' ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮੁੱਚੇ ਦੋਸ਼ ਵਾਸੀਆਂ ਨਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਇਸ ਨੂੰ ਪੁਰਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਸੰਭਵ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੇਗੀ।

ਆਕਾਲੀ ਆਗੂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ "ਭਿਆਨਕ ਸਮਾਜਕ-ਆਰਥਿਕ ਤਬਾਹੀ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਦੇ" ਕਿਨਾਰੇ 'ਤੇ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਗਲਤ ਨੀਤੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਲਿਆ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ "ਉਸਾਰੂ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ" ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਕਾਰਨ ਇਸ ਨੇ ਹਰ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕੀ ਢੰਗ- ਨਾਲ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਹੱਲ ਲੱਭਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਮਸਲੇ ਲਗਾਤਾਰ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਬਣਦੇ ਚਲੇ ਗਏ।

ਸ. ਬਰਨਾਲਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਇਸ ਆਸ਼ੇ ਨੂੰ ਮੁਖ ਖੱਬੇ ਲੈਣਾ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ "ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਮਨਮਤੀਏ ਅਨਸਰਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਲੜਾਉਣ 'ਤੇ ਤੁਲੇ ਹੋਏ ਹਨ।" ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਬਚਾਵ ਵਿਚ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ "ਬੇਗੁਨਾਹ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਨ" ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲਏ ਗਏ ਸਭ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੋਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸੰਯੁਕਤ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਬਾਬਾ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸੰਯੁਕਤ ਦਲ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰਵੱਈਏ ਅਤੇ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਬਾਈਕਾਟ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਅਜੇ ਵੀ ਖੁਲ੍ਹੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ 'ਸੰਯੁਕਤ' ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਲਾਭ ਕੇਵਲ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਹੀ ਪਹੁੰਚੇਗਾ।

(ਪੰਨਾ 1 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਗੰਜਰਵ ਚੋਣ ਹਲਕੇ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸ ਆਈ ਵਲੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਚੋਣ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਮਾਧੋ ਸਿੰਘ। ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਬਿਮਲ ਖਾਲਸਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਨਾਸੀਬ ਸਿੰਘ ਤੇ ਹਾਕਮ ਸਿੰਘ ਅਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਇਸ ਹਲਕੇ 'ਚ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਹਨ। ਪਰ ਅਸਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਤਿਕੋਨਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਿਸ 'ਚ ਬਿਮਲ ਖਾਲਸਾ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਾਧੋ ਸਿੰਘ 'ਚ ਟੱਕਰ ਹੋਵੇਗੀ।

ਮੋਰਿਛਾ ਤੋਂ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਸਾਬਕਾ ਸਪੀਕਰ ਰਵੀਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ, ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਦੇਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ ਕਾਂਗਰਸ (ਆਈ) ਵਲੋਂ ਤੇ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਡੂਮਡੇੜੀ ਅਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮਹਿੰਦਰ ਲਾਲ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਟਿੱਕਾ ਸਿੰਘ ਵੀ ਅਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਚੋਣ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਖਰੜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ 'ਚ ਫਸਵੀ ਟੱਕਰ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਬਚਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਇਸ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਆਈ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਆਗੂ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ "ਘੁਨ" ਤੇ ਸੀ. ਪੀ. ਆਈ. ਦੇ ਹੰਦੇ ਵਰਤੇ ਆਗੂ ਸ਼੍ਰੀ ਸਮੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜ ਅਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵੀ ਹਨ।

ਸ਼੍ਰੀ ਬਚਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਰਹਿ ਚੁਕੇ ਹਨ ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਸਮੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼ ਵੀ। ਸ਼੍ਰੀ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ "ਘੁਨ" ਭਾਵੇਂ ਨੌਜਵਾਨ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਗੂ ਵਜੋਂ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਮਸ਼ਹੂਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਹਲਕੇ 'ਚ ਲਗਦਾ ਹੈ ਰੋਪੜ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਸਾਰੇ ਚੋਣ ਹਲਕਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਖਤ ਚੋਣ ਦੰਗਲ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਉਣਾ ਕਿ ਜਿੱਤ ਕਿਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਖੀਰ ਤਕ ਮੁਸ਼ਕਲ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੋਵੇਗੀ।

ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਲਾਉਣ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ

ਕੋਟਕਪੂਰਾ — ਅਕਾਲੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਨੇ ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਅਤੇ ਜੈਤੋ ਵਿਖੇ ਕੁਝ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਲਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਕਰੜੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਏਕਤਾ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਖਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਨਾਅਰੇ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਮਨ ਨੂੰ ਲਾਂਭੂ ਲਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਨਿਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੋਂਗੋਵਾਲ-ਰਾਜੀਵ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਪਾਬੰਦ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿਤਾਂ 'ਚ ਹੋਇਆ ਵਧੀਆ ਸਮਝੌਤਾ ਮੰਨਦੇ ਹਨ।

ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਵਿਰੁਧ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਜਾਰੀ ਹੋਵੇ

ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ — ਜ਼ਿਲਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਸਿੱਤ) ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਨੇ ਪੰਜ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਹੋਏ ਤਾਜ਼ੇ ਕਤਲਾਂ ਦੀਆਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਕਾਰਨ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ ਵਿਰੁਧ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਥ ਵਿਚੋਂ ਛੇਕ ਦੇਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ ਭੇਜੀ ਤਾਰ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਬਾਨ ਮੌਕੇ ਮੁਤਾਬਕ ਕਦਮ ਉਠਾਉਣ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਵਿਰੁਧ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਜਾਰੀ ਕਰਨ।

ਦਲੇਰੀ ਦਿਖਾਉਣ ਬਦਲੇ 10-10 ਹਜ਼ਾਰ ਦਾ ਇਨਾਮ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ — ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਹਿੰਸਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨਾਲ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੰਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਦੋ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਇਨਾਮ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀਆਂ ਹਿੰਸਕ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅੱਧੀ ਦਰਜਨ ਵਿਅਕਤੀ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਐਲਾਨ ਇਥੇ ਇਕ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਤ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਨਾਥ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਾਣਾ ਕਾਹਨੂਵਾਲ (ਜ਼ਿਲਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ) ਵਿਚ ਡਾ. ਜੋਗਿੰਦਰਪਾਲ ਦੀ ਪਤਨੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕੋਲਾਬ ਦੇਵੀ ਨੂੰ 15,000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਇਨਾਮ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕੋਲਾਬ ਦੇਵੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨਾਲ ਉਲਝ ਪਈ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਉਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਸੀ। ਇਹ ਸਨਮਾਨ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਸਮਾਗਮ ਕਰਕੇ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਕਥਿਤ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਸਬੂਤਰ ਬਰਦਾ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ। ਸ਼੍ਰੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਨਾਥ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਦਿਤਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਵਿਰੁਧ ਉਠ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੱਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੋਂਗੋਵਾਲ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਸਮੇਂ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਹੱਥੋਂ ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਇਕ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜਗਮੇਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਵੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਮਦਦ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਡਟਵੇਂ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ

ਗਿੱਦੜਬਾਹਾ — ਇਸ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਇਸ ਵਾਰ ਮੁੜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਚੋਣ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਬਾਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਵੋਟਾਂ ਨਾਲ ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਸਤ ਦਿਤੀ ਸੀ। ਪਰ ਇਸ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਖਤ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਸ਼੍ਰੀ ਬਰਾੜ ਨੇ ਇਸ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਕਾਫੀ ਰਸੂਖ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਫਸਵੀ ਲੜਾਈ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸ. ਬਾਦਲ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਨਾ ਜਾ ਸਕਣ।

ਜ਼ਖਮ ਆਪਣੇ ਜਗਾਈਏ ਅਸੀਂ ਦੀਵਿਆਂ ਦੇ ਵਾਂਗ।
ਨੂੰਰ ਫੈਲਿਆ ਮੁਕਾਈਏ ਅਸੀਂ ਦੀਵਿਆਂ ਦੇ ਵਾਂਗ।
ਇਸ਼ਕ ਚਾਨਣੀ ਨੂੰ ਕਰੀਏ ਤੋੜ ਤੱਕ ਹੀ ਨਿਭਾਈਏ,
ਗੀਤ ਚਾਨਣੀ ਦੇ ਗਾਈਏ ਅਸੀਂ ਦੀਵਿਆਂ ਦੇ ਵਾਂਗ।

ਚੋਣ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰੋਡੀਓ ਤੇ ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ ਤੇ ਸਮਾਂ

ਜਲੰਧਰ — ਆ ਰਹੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਸਾਰੀਆਂ ਮਾਨਤਾ-ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ ਅਤੇ ਰੋਡੀਓ ਰਾਹੀਂ ਆਪ-ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ 15-15 ਮਿੰਟ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਥੇ ਮਾਨਤਾਪ੍ਰਾਪਤ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਇਕ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਕਤ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਸ਼੍ਰੀ ਐਸ. ਐਲ. ਕਪੂਰ ਮੁਖ ਚੋਣ ਅਫਸਰ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੀ. ਪੀ. ਆਈ., ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਸੀ. ਪੀ. ਐਮ. ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਾਂ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਨਹੀਂ ਪੁੱਜ ਸਕੇ, ਉਹ ਟੀ. ਵੀ. ਤੇ ਰੋਡੀਓ ਦੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਮਿਲਕੇ ਆਪਣਾ ਸਮਾਂ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਾਰੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਧਿਕਾਰੀ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਵਰਦੀਆਂ ਪਾ ਕੇ ਰੱਖਣਗੇ ਤਾਂ ਕਿ ਕੋਈ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦ ਭੁਲੇਖਾ ਦੇ ਕੇ ਵਿਚ ਨਾ "ਰਲ" ਸਕੇ। ਪੰਜਾਬ ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੀ. ਪੀ. ਆਈ. ਆਗੂ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮਲਹੋਤਰਾ ਨੂੰ ਦਿਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੰਗ ਰੱਖੀ ਸੀ ਕਿ ਚੋਣ-ਮੁਹਿੰਮ 'ਤੇ ਲਗਾਈ ਰੋਕ ਖਤਮ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਤਾਇਨਾਤ ਕੀਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਗਾਰਡਾਂ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਵਾਹਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੀ. ਪੀ. ਆਈ. ਆਗੂ ਨੇ ਵੀ ਇਹ ਵੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਲਾਇਸੈਂਸਧਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਥਿਆਰ ਵਾਪਸ ਦੇ ਦਿਤੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਰੱਖਿਆ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਸਕਣ।

ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਬਾਰੇ ਅਹਿਮ ਸੁਰਾਗ ਮਿਲਿਆ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ — ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਰਾਤੀਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਤਿਵਾਦੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਫੜੇ ਗਏ ਚਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਕਈ ਅਹਿਮ ਇਕਸ਼ਾਫ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਕੱਟੜ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨਾਲ ਹੈ। ਪੁਲੀਸ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਲਗ ਸਕਿਆ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਸ਼੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਦਾਸ ਕਾਂਗਰਸ (ਆਈ) ਦੇ ਕਤਲ ਨਾਲ ਵੀ ਸਬੰਧ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

'ਕਾਂਗਰਸ ਫੇਲ੍ਹ ਰਹੀ' — ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ

ਸੰਗਰੂਰ — ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲ.) ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਜਨਰਲ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆ ਗਈ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਫੁਟਪਾਊ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਸੰਭਵ ਯਤਨ ਕਰੇਗੀ। ਸ. ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਜੋ ਕਿ ਸੰਗਰੂਰ ਤੋਂ ਦਲ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹਨ, ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਹਿਸ਼ਤਪਸੰਦਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਿੱਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੋਂਗੋਵਾਲ ਦੇ ਦੋਸ਼ੇ ਰਾਹਾਂ 'ਤੇ ਚਲਦਾ ਰਹੇਗਾ।

ASSURING
BRIGHT
FINANCIAL
FUTURES

NORTH AMERICAN LIFE

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ ਲਈ ਇਨਸ਼ੁਰੈਂਸ ਪਾਲਸੀ -
ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਪੈ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ —
ਤੁਹਾਡੀ ਆਪਣੀ ਚੋਣ ਹੈ!

Raj Singh Mann

ਆਪਣੀਆਂ ਇਨਸ਼ੁਰੈਂਸ ਲੋੜਾਂ ਲਈ ਕਨਟੈਕਟ ਕਰੋ:

ਰਾਜ ਸਿੰਘ ਮਾਨ

● ਲਾਈਫ ਇਨਸ਼ੁਰੈਂਸ ● ਗਰੁਪ ਇਨਸ਼ੁਰੈਂਸ
● ਮਾਰਗੇਜ ਇਨਸ਼ੁਰੈਂਸ ● ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੀ ਇਨਸ਼ੁਰੈਂਸ
1507 - 330 Portage Avenue
Winnipeg, Manitoba R3C 0C4
Bus. 943-1526
Res. 334-0813

Gurdial Singh (Gaddey)

Super Star Plumbing & Electrical Heating Supply Ltd.

4270 Fraser Street, Vancouver, B.C.

Phone 874-0511

ਆਪਣੀਆਂ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪਲੰਬਿੰਗ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸੁਪਰਸਟਾਰ ਪਲੰਬਿੰਗ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖੋ। ਐਸਟੀਮੇਟ ਮੁਫਤ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਨਵੇਂ ਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਘਰਾਂ ਦੀ ਪਲੰਬਿੰਗ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਤਸਲੀਬੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

ਸੰਤ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੂੰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਸਮਾਰੋਹ

ਲੰਡਨ — ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸੰਤ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਸਮਾਰੋਹ ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਵਿਚ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਸੰਤ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੀ ਦਲੇਰੀ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦੀ ਸਲਾਘਾ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵਿਖਰ ਰਹੀ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸ਼ਹਾਦਤ ਪਾਈ ਹੈ।

ਸਮਾਰੋਹ ਲਈ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ੀਮਤੀ ਬੈਚਰ ਨੇ ਵੀ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਸੁਨੇਹੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਦਿਲੋਂ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਸੰਤ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸਖਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਘਿਨਾਉਣਾ ਕੰਮ ਬੁਜ਼ਦਿਲ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਮਝੌਤੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤ ਉਪਰ ਚੰਗਾ ਅਸਰ ਪਵੇਗਾ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੁਨੇਹੇ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਨਜ਼ਾਕਤ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦਿਆਂ, ਦਲੇਰ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕਦਮ ਚੁਕਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਮੁੜ ਤੋਂ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਰਾਹ ਉਪਰ ਚੱਲ ਪਵੇਗਾ ਇਹ ਸਮਾਰੋਹ 15 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋਇਆ।

ਗਵਰਨਰ ਪੰਜਾਬ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ ਅਮਨ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਦ੍ਰਿੜ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ — ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਦੇਸ਼ ਲੋਕ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਨੂੰ ਢਾਅ ਲਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿਲਾ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਖਤ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਯੋਗ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭੰਨ ਤੋੜ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਰਿਆਇਤ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

‘ਸ਼ਹਿਰ, ਉਂਦ ਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀਆਂ’, ‘ਲੋਕਤ ਦੀਆਂ ਮੱਛੀਆਂ’ ਅਤੇ ‘ਤਿੰਨ ਕੋਣ’ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਸ਼ਾਇਰ ਸੁਖਿੰਦਰ ਦਾ ਨਵਾਂ ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ ‘ਤੁਫਾਨ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ’ ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ ਯਾਦਗਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

“ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੇ ਕਾਤਲ ਪਾਂਡੇ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ”

ਲੁਧਿਆਣਾ — ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੇ ਕਾਤਲ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਪੁਲੀਸ ਏ. ਪੀ. ਪਾਂਡੇ ਨੂੰ ਵੀ ਕਤਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੇ ਕਤਲ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਹੇਠ ਫੜੇ ਗਏ ਹਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਭਰਾ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 20 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਸੁਧਾਰ ਨੇੜੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਹ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਉੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਰਾਈਫਲ ਅਤੇ ਰਿਵਾਲਵਰ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ਪੁਲੀਸ ਅਨੁਸਾਰ ਪੁਛਗਿਛ ਦੌਰਾਨ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ 19 ਅਗਸਤ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਪਿੰਡ ਲੀਲੂ ਵਿਚ ਡਾਕਟਰ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਲੀਨਿਕ ਵਿਚ ਸੰਤ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਥੇ ਮੌਜੂਦ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਹਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਨੁਲੀਵਾਲ ਪਿੰਡ ਵੀ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਸੰਤ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਪਿਛੋਂ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ੇਰਪੁਰ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚੋਂ ਮੌਕੇ ਉੱਤੇ ਹੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ।

ਚੋਣ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਤੋਂ ਚਵਾਨ ਖੁਸ਼

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ — ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਐਸ. ਬੀ. ਚਵਾਨ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਪੁਰਾਮਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਉੱਤੇ ਤਸੱਲੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਥੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਪਾਲ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰਾਂ, ਸੀਨੀਅਰ ਪੁਲੀਸ ਅਫਸਰਾਂ ਅਤੇ ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਰਾਜ ਦੀ ਅਮਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਅਮਨ ਕਾਨੂੰਨ ਬਾਰੇ ਆਵੀਸਰ ਆਨ ਸਪੈਸ਼ਲ ਡਿਊਟੀ, ਥੀਰਬਲ ਨਾਥ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਸ੍ਰੀ ਚਵਾਨ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ ਦਿੱਲੀ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਏ।

ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੇ 140 ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧ

ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ — ਜ਼ਿਲਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਿਚ 140 ਅਜਿਹੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗਤਬਤ ਦਾ ਸੰਦੇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ

1964 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਨਿਸ਼ਟ ਏਕਤਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ — 1964 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਆਈ ਦੁਵੇੜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਸੀ. ਪੀ. ਆਈ. ਅਤੇ ਸੀ. ਪੀ. ਐਮ. ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੜ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਦੋਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਸਾਂਝੀ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਨੇਤਾ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀਆਂ ਚੋਣ ਰੈਲੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਹਨ। ਦੋਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਸੀਟਾਂ ਲੜ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸੀ. ਪੀ. ਆਈ. ਨੇ 38 ਅਸੈਂਬਲੀ ਸੀਟਾਂ ਲਈ ਅਤੇ ਸੀ. ਪੀ. ਐਮ. ਨੇ 30 ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਦੋਹਾਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਭੁਲੇਖਾ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਜਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਲ.) ਦੇ ਬਦਲ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿਚ ਖੋਬੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਹੀ ਨਾਅਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅੱਧੀ ਦਰਜਨ ਜ਼ਿਲਿਆਂ ਤਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਦੁਵੇੜ ਵੇਲੇ ਬਠਿੰਡਾ, ਫਰੀਦਕੋਟ ਤੇ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੀਆਂ ਪਾਰਟੀ ਇਕਾਈਆਂ ਸੀ. ਪੀ. ਆਈ. ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਜਲੰਧਰ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀਆਂ ਸੀ. ਪੀ. ਐਮ. ਵਿਚ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਇਹੀ ਜ਼ਿਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਾਲੇ ਜ਼ਿਲੇ ਹਨ। ਸੱਤਾ ਉੱਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਣ ਲਈ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਨੇ ਹਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। 1952 ਵਿਚ ਸੀ. ਪੀ. ਆਈ. ਇਕੱਲਿਆਂ ਲੜੀ ਅਤੇ ਛੇ ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤੀ। ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਮਗਰੋਂ ਇਸ ਦੇ 9 ਐਮ. ਐਲ. ਏ. ਅਤੇ 12 ਫੀ ਸਦੀ ਵੋਟਾਂ ਹੋ ਗਈਆਂ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਭਾਸ਼ਾਈ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪੁਨਰਗਠਨ ਮਗਰੋਂ 1967 ਵਿਚ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਨੇ ਸਾਂਝੇ ਮੋਰਚੇ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਚੋਣ ਲੜੀ। ਸੀ. ਪੀ. ਆਈ. ਨੇ ਪੰਜ ਅਤੇ ਸੀ. ਪੀ. ਐਮ. ਨੇ ਚਾਰ ਸੀਟਾਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀਆਂ। ਉਹ ਜਸਟਿਸ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਜ਼ਾਰਤ ਵਿਚ ਵੀ ਭਾਈਵਾਲ ਰਹੇ। 1971 ਵਿਚ ਸੀ. ਪੀ. ਆਈ. ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਨਾਤਾ ਜੋੜ ਲਿਆ ਅਤੇ ਦਸ ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤੀਆਂ। 1980 ਵਿਚ ਦੋਹਾਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਚੋਣ ਸਮਝੌਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਸੀ. ਪੀ. ਆਈ. ਨੇ 9 ਸੀਟਾਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸੀ. ਪੀ. ਐਮ. ਨੇ ਪੰਜ ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤੀਆਂ।

ਵਿਚ ਅਤੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਵੇਗਾ। ਜ਼ਿਲਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ 9 ਹਲਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਪੁਲੀਸ ਅਤੇ ਨੀਮ ਫੋਰਜੀ ਦਲਾਂ ਦੇ ਗਠਤੀ ਦਸਤੇ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਜ਼ਿਲੇ ਵਿਚ 36 ਗਠਤੀ ਦਸਤੇ ਦਿਨ ਰਾਤ ਗਠਤ ਕਰਨਗੇ।

jewellers

BHINDI MAKANJI JEWELLERS

6644 MAIN ST. VANCOUVER, B.C.

324-7646

ਵੰਗਾਂ (ਡਾਇਮੰਡ ਕੱਟ) 50 ਵੱਖਰੇ ਵੱਖਰੇ ਡੀਜ਼ਾਈਨ

ਚੋਨਾਂ ਤੇ ਸੇਲ

ਕਿਸੇ ਵੀ ਡੀਜ਼ਾਈਨ ਦੀਆਂ ਚੋਨਾਂ

20 ਇੰਚ ਲੰਬਾਈ ਤੱਕ ਅਤੇ 1 ਤੋਲਾ ਭਾਰ ਤੱਕ

ਮਟਰ ਮਾਲਾ ਤੇ ਸੇਲ (18 ਇੰਚ ਲੰਬੀਆਂ ਤੱਕ)

ਸਟੱਡ ਸਪੈਸ਼ਲ ਸੇਲ ਤੇ ਵਾਲੀਆਂ

FOR LATEST GOLD PRICE PH. (604)324- 7646

BHINDI MAKANJI JEWELLERS USA LTD.

18421 PIONEER BOULEVARD, ARTESIA CALIFORNIA

Ph. (213)402-8755

OPENING SOON IN TORONTO

labour
from \$4.00 each

labour
from \$35.00

labour
from \$75.00

labour
from \$25.00
labour
from \$20.00

THE CANADA DARPAN

(Punjabi Weekly Newspaper)

P.O. Box 67344 Stn. 'O', Vancouver, B.C. V5W 3T1

Chief Editor: (Hon.) DARSHAN GILL

Advertising: BHAV KHANDAN SINGH

Circulation: SATINDER SIDHU

Art: N. DHALIWAL

All office holders of CANADA DARPAN are honorary associates.

‘ਕੋਨੇਡਾ ਦਰਪਣ’ ਵਿੱਚ ਛਪੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਲਈ ਲੇਖਕ ਆਪ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ। ਐਡੀਟਰ ਜਾਂ ਪਬਲਿਸ਼ਰ ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ।

ਮੁਹੱਬਤਨਾਮੇ

(ਹੇਠਾਂ ਅਸੀਂ ਕੋਨੇਡਾ ਦਰਪਣ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਇੰਗਲੈਂਡ ‘ਚੋਂ ਛਪਦੇ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰ ‘ਦੇਸ ਪ੍ਰਦੇਸ’ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਖ਼ਤ ਇਸ ਖ਼ਿਆਲ ਨਾਲ ਧੰਨਵਾਦ ਸਹਿਤ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਛਪੀਆਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਸਾਡੇ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਵੀ ਦਿਲਚਸਪ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਸੰਪਾ — ਸੰਪਾਦਕ)

ਅਜੋਕੀ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਤਿਆਗ

ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਐਡੀਟਰ ਸਾਹਿਬ

ਗੁਰੂ ਫਤਹਿ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਕੁਝ ਸਤਰਾਂ ਆਪਣੇ ਸਪਤਾਹਕ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਸਮੂਹ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਨੂੰ ਜਾਣੂੰ ਕਰਵਾਉਣਗੇ। ਦਾਸ 1966 ਸੰਨ ਵਿਖੇ ਇਕ ਗੁਰਮੁਖ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋਇਆ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਖਾਲਸਾ ਦਲ ਦੀ ਜਾਇੰਟ ਸਕੱਤਰੀ ਫਿਰ ਸਮੁੱਚੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਯੂ. ਕੇ. ਦੀ ਵਿਨਾਸ ਸਕੱਤਰੀ ਅਤੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਅਤਰੰਗ ਮੈਂਬਰੀ ਅਤੇ ਜੂਨ 84 ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ ਗੋਪਬਲਿਕ ਆਫ ਖਾਲਿਸਤਾਨ (ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਕੌਂਸਲ) ਦੇ ਪ੍ਰੈਸ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਸਪੋਕਸਮੈਨ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਮੈਂ 19 ਸਾਲ ਦੀ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਤੋਂ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਤਨੀ ਈਰਖਾ, ਧੜੇਬੰਦੀ, ਚੁਗਲੀ-ਬਖੀਲੀ ਅਤੇ ਭਰਾਮਾਹੂ ਨੀਤੀ ਸਾਡੇ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਘੁਸੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਤਨੀ ਝੂਠ ਨਿੰਦਿਆ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਉਹ ਇਕ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਉਹ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਕੁਝ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧਤਾ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਕੁਝ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖ ਯੂਥ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕੁਝ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧਤਾ ਇਤਨੀ ਵਧ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਲੜਾਈ ਹੁਣ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਜਾਂ ਸਿੱਖ ਹਕਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਈ ਬਲਕਿ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਲਈ ਆਪਸੀ ਵਿਰੋਧ ਆਪੋ ਵਿਚੋਂ ਖੁਲੀ ਜਜ਼ਬਾ ਜਜ਼ਬਾ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਧਾਰਨ ਕਰ ਚੁਕਿਆ ਹੈ। ਹਫ਼ਤਾਵਾਰੀ ਲੜਾਈ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਜੋ ਸੱਟਾ ਪੈਂਦੀ ਲੱਗੀਆਂ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਡਾ ਸਿਰ ਸ਼ਰਮ ਨਾਲ ਨੀਵਾਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਜੇ ਕੋਈ ਦੋਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚ ਸੁਲਾਹ ਸਵਾਈ ਦਾ ਇਫ਼ਕ ਹੈ ਤਾਂ ਗਿਣੀ ਮਿਥੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਸਾਫ਼ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਗਦਾਰੀ ਦੇ ਆਵਾਜ਼ੇ ਕੱਸ ਕੇ ‘ਸਹੀ ਆਵਾਜ਼’ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਹੋ ਹਾਲਤ ਰਹੀ ਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ‘ਬੋਲ ਬਾਲੇ’ ਦਾ ਭੋਗ ਪਿਆ ਸਮਝੋ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਆਪਸੀ ਜੰਗ ਦਾ ਤਾਂਡਵ ਨਾਚ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਸ਼ਰਮ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਲੋਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਮਰਜ਼ੀਵਾਜ਼ੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਅਤੇ ਅੰਨ੍ਹੇ ਫਿਰਕੂ ਹੁਲਾਸ਼ਾਜ਼ਾਂ ਹੱਥੋਂ ਸ਼ਿਕਾਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਲੱਭਣ ਦੀ ਥਾਂ ਕਦੇ ‘ਰੋਡੀਓ ਸਟੇਸ਼ਨ’ ਅਤੇ ਕਦੇ ‘ਈਕੁਆਡੋਰ ਵਲੋਂ ਮਾਟਰ’ ਦੇ ਸਸਤੇ ਸ਼ੌਂਸ਼ ਸ਼ੋਭੇ ਛੱਡ ਕੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਬੇਵਕੂਫ਼ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਯਤਨ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਨਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਮੈਂ ਇਕ ਗੱਲ ਠੱਕ ਵਜਾ ਕੇ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਸਸਤੀ, ਖੋਖਲੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਮੈਂ ਭਾਗ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ। ਸਾਡੀ ਹਾਲਤ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦਾ ਮਤਾ ਤਾਂ ਦਰ ਕਿਨਾਰ, ਸਾਡੀਆਂ ਧਾਰਮਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨੀਤੀਆਂ ਵੀ ਰੋਤ ਦੀ ਕੰਧ ਵਾਂਗੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਸਾਡੇ ਲੀਡਰਾਂ ਉਤੇ ਸਾਡਾ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਕਲਗੀਧਰ ਪਿਤਾ ਅੱਗੇ ਮੇਰੀ ਅਰਦਾਸ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸੱਚੇ ਸੁੱਚੇ ਆਗੂ ਦੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਬਖਸ਼ੋ। ਅਸੀਂ ਭੇਖੀ ਲੀਡਰ ਬਹੁਤ ਵੇਖ ਲਏ ਹਨ।

ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਮਨ ਨਾਲ ਬੜੀ ਗੰਭੀਰ ਸੋਚਣੀ ਉਪਰੰਤ ਮੈਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਤਿਆਗ ਪਤਰ ਦੇ ਦੇਵਾਂ ਅਤੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਮੇਰਾ ਅਟੱਲ ਹੈ।

1. ਮੈਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਕੌਂਸਲ (ਗੋਪਬਲਿਕ) ਦੇ ਸਪੋਕਸਮੈਨ, ਪ੍ਰੈਸ ਸਕੱਤਰ, ਪਲਾਨਿੰਗ ਅਤੇ ਪੁਲੀਟੀਕਲ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਅਤੇ ਰਿਜਨਲ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੈਂਬਰੀ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।
2. ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਿੱਖ ਯੂਥ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਯੂ. ਕੇ. ਦੀ Associated ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਤੋਂ ਵੀ ਤਿਆਗ ਪਤਰ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।
3. ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਾਵੇਂਟਰੀ ਦੀ ਲਾਈਫ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।

ਅੱਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਧੜਾ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਪਾਰਟੀ ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਵਰਤਣ ਦਾ ਯਤਨ ਨਾ ਕਰੇ। ਜੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਮੇਰੇ ਸ਼ੁਭਚਿੰਤਕ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ ਪਰ ਵਧੀਕ ਸ਼ੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰ ਉਹਨਾਂ ਵੀਰਾਂ ਦਾ ਹਾਂ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਮੇਰੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਠੱਕਾ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਵਿਧਾਤਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਖਾਨਦਾਨੀ ਕੁਫ਼ਰ, ਝੂਠ ਅਤੇ ਕੁਆਲੀਫਾਈਡ ਚੁਗਲੀ ਉਤੇ ਤੋਰੀ ਰੱਖੇ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਨੁਕਾਤਚੀਨੀ ਮੇਰੇ ਸਿੱਖੀ ਜੀਵਨ ਬੂਟੇ ਲਈ ਖਾਦ ਦਾ ਕੰਮ ਦੇਂਦੀ ਰਹੇ।

ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਦਾ ਦਾਸ

ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਕਾਵੇਂਟਰੀ

(ਧੰਨਵਾਦ ਸਹਿਤ ‘ਦੇਸ ਪ੍ਰਦੇਸ’ ਵਿਚੋਂ)

ਲੋਕ ਪੁੱਛਦੇ ਹਨ
ਵਹਿਸ਼ੀਆਨਾ ਕਤਲ ਕੀ ਸਿੱਖੀ
ਦੀ ਸੇਵਾ ਹੈ?

ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਪੁਰੋਵਾਲ ਜੀਓ,

ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਲੀਡਰ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਜੀ ਦੇ ਕਤਲ ਦੀ ਦੁਖਦਾਈ ਖਬਰ ਸੁਣ ਕੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਫਸੋਸ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਜਾਂ ਲੀਡਰ ਦੀ ਸੋਚਣੀ ਜਾਂ ਪਾਲਸੀ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ

ਪਰ ਅੱਜ ਦੇ ਯੁਗ ਵਿਚ ਵਹਿਸ਼ੀਆਨਾ ਹਰਕਤਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਸੁਝਵਾਨ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਰ ਸਕੇਗਾ।

ਪਿਛਲੇ ਪੰਜਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖੂਨੀ ਤੂਫਾਨ ਝੁਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਿਰਦੋਸ਼ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਦੇ ਕਤਲ, ਸਰਬੋਤਮ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਦੁਰ-ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਫੌਜ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਦੀ ਕਤਲੋ-ਗਾਰਤ ਦੀ ਕਹਾਣੀ, ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਰਣ-ਭੂਮੀ ਵਿਚ ਬਦਲਣਾ, ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਲਾਪਿਏ ਲਾਭ ਲਾਇਬਰੇਰੀ (ਵੱਡਮੁਲੇ ਵਿਰਸੇ) ਨੂੰ ਰਾਖ ਦੀ ਢੇਰੀ ਬਣਾ ਦੇਣਾ, ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਇਕੋ ਹੀ ਫਿਰਦੇ ਦੇ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਤਲ, ਜੀਉਂਦੇ ਸਾੜਨ ਦੇ ਸੀਨ — ਇਹ ਸਾਡਾ ਕਲੰਕਿਤ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਕਮ ਖੜੇ ਤਮਾਸ਼ਾ ਦੇਖਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਹਾਂ, ਜੇ ਹੁਣ ਕੋਈ ਆਸ ਦੀ ਕਿਰਨ ਚਮਕੀ, ਵਹਿਸ਼ੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਇਹ ਵੀ ਨਾ ਜਰੀ ਗਈ। ਕੀ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਬੰਦੂਕਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕੇਗੀ? ਕੀ ਸਮੁੱਚੀ ‘ਸਿੱਖ ਕੌਮ’ ਅਤਿਵਾਦੀ ਬਣ ਜਾਵੇਗੀ? ਕੀ ਲੀਡਰ ਕੀ ਹਰ ਲੀਡਰ ਦੀ ਨਾ-ਪਸੰਦ ਸੋਚਣੀ ਦਾ ਹੱਲ ਗੋਲੀ ਹੈ ਇਹ ਸਵਾਲ ਜਵਾਬ ਮੰਗਦੇ ਹਨ—ਤਰਕ ਅਤੇ ਸੋਚ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ। ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਨਾਲੀ ਵਿਚੋਂ ਇਨਕਲਾਬ ਅਗੇ ਹੀ ਨਿਕਲ ਚੁਕਾ ਹੈ। “ਮਾਨਸ ਕੀ ਜਾਤਿ ਸਭੇ ਏਕ ਹੀ ਪਹਿਚਾਨਵੇ” ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਮਿਟੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇਗਾ। ਹੱਕ ਅਤੇ ਸੱਚ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰੁਕ ਸਕੇਗੀ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਰਾਖਸ਼ੀ ਅਤੇ ਵਹਿਸ਼ੀ ਸੋਚਣੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਆਪਣੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕੇਗਾ। ਆਦਿ ਕੋਈ ਸਾਂਝੀ ਸੋਚ ਪੈਦਾ ਕਰੀਏ, ਜਿਸ ਦਾ ਆਧਾਰ ਕੋਈ ਇਕੋ ‘ਧਰਮ’ ਇਕ ‘ਸੂਝ’ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਰਬ ‘ਲੋਕਾਈ’ ਹੋਵੇ। ਅਜ ਜਿੱਤ ਸਾਡੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਾਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿਚ ਲੜਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਹੈ।

ਸੱਚ ਅਤੇ ਹੱਕ ਲਈ ਜੂਝਣ ਵਾਲੇ ਸੰਤ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਜੀ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਸਿਰ ਝੁਕਦਾ ਹੈ।

ਮੋਤਾ ਸਿੰਘ, ਕੌਂਸਲਰ

(ਧੰਨਵਾਦ ਸਹਿਤ ‘ਦੇਸ ਪ੍ਰਦੇਸ’ ਵਿਚੋਂ)

ਲੌਂਗੋਵਾਲ, ਰਾਜੀਵ ਸਮਝੌਤੇ ਦਾ
ਦੂਜਾ ਪਾਸਾ

ਪਿਆਰੇ ਸੰਪਾਦਕ ਜੀ,

ਰੋਡੀਓ ਅਤੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦਾ ਕਤਲ ਸੁਣ ਕੇ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਕਲਮ ਨੂੰ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ। ਬਾਹਰ ਵਸਦੇ ਵੱਖਵਾਦੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪੁਛਣ ਤੋਂ ਕਿ ਘਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿ ਕੇ ਉਹ ਘਰ ਫੁਕਣ ਦੇ ਮਸ਼ਵਰੇ ਕਿਉਂ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਰਾਜੀਵ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਜਿਸ ਨੇ ਚਾਰ ਸਾਲ ਤੋਂ ਚਲੇ ਆ ਰਹੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸਗੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਅਮਨ ਦੀ ਇਕ ਕਿਰਨ ਦਿਖਾਈ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਫੌਜ ਅਤੇ ਸੀ. ਆਰ. ਪੀ. ਦੀ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਕੇ ਫਿਰ ਚੈਨ ਨਾਲ ਰਹਿ ਸਕਣਗੇ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਖੁਸ਼ਕ ਬੰਦਰਗਾਹ ਦਾ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅੱਜ ਖੰਡਰਾਤ ਵਿਚ ਬਦਲ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਦਸਤਕਾਰੀ ਅਤੇ ਕਪੜਾ ਮਿੱਲਾਂ ਖੰਡ ਲਾ ਕੇ ਹਰਿਆਣੇ ਵਲ ਉਡ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ।

ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿੰਦੇ ਸਿੱਖ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਵੇਚਕੇ ਦੂਸਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਸੈਟਲ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਿਹਨਤ ਸਦਕਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਬਣਾਇਆ। ਕੀ ਅਸੀਂ ਇਹ ਹੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਫਿਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਕੋਡੀਆਂ ਦੇ ਭਾਅ ਵੇਚੀ ਜਾਇਦਾਦ ਆਪਣੇ ਹੀ ਵੀਰਾਂ ਪਾਸੋਂ ਹੀਰਿਆਂ ਦੇ ਭਾਅ ਖਰੀਦਣ।

ਰਹੀ ਗੱਲ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ। ਕੀ ਸਾਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਹੋਏ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਝੰਜੋੜਿਆ? ਸਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਕਿੰਨੇ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਘੱਲੂਘਾਰੇ ਵਿਚ ਯਤਨ ਹੋਏ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ। ਕਿੰਨੇ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਘਰੋਂ ਬੇਘਰ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਧੀਰਜ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿੰਨੇ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਬਾਹਰਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਪਾਸੋਂ ਵੀਅਤਨਾਮ, ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼, ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ ਅਤੇ ਇਟਲੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਾਂਗ ਗੈਰਵਿਜ਼ੀਟੀ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ?

ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਅੱਗ ਨੂੰ ਹਵਾ ਦੇਣ ਦਾ ਵੀ ਸਾਡਾ ਕੀ ਹੱਕ ਹੈ? ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਔਕੜ ਦੇ ਸਾਂਝੀਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਮਾਨਸਕ ਤੌਰ ਤੇ ਕੇਵਲ ਚੁਪ ਰਹਿ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਕੁਝ ਇਕ ਸਿੱਖ ਜੋ ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਸਾਧ ਦਾ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਦੇ ਉਲਟ ਸਮਝੌਤੇ ਦਾ ਨਾਮ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਇਹ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੇ ਕਿ ਇਹ ਸਮਝੌਤਾ ਇਕ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹਿਨਸ਼ੀਲਤਾ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ ਜੋ ਜ਼ਾਲਮ ਬਾਬਰ ਤੇ ਪੋਤਰੇ ਅਕਬਰ ਪਾਸੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਜਗੀਰ (ਬੀਬੀ ਭਾਨੀ ਦੇ ਨਾਮ) ਲੈ ਕੇ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਕਾਤਲ ਚੰਦੂ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਜ਼ਾਲਮ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀਏ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਬਹਾਦਰਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਸੁਲਾਹ ਕਰਕੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਇਤਿਹਾਸਕ ਪੱਖ ਤੋਂ ਸੋਚਿਆਂ ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਕੀ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਮਹਾਨਤਾ ਹੈ ਜੋ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਾਕਮਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਹਰ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਸੀ? ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਨੂੰ ਬਚਾਈ ਰੱਖਿਆ ਸੀ।

ਅੱਜ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਖਬਰ ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਰੇ ਫਿਰ ਇੰਜ ਲਗ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ 19ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਸਰਦਾਰ ਪਿ. ਯ. ਨ. ਸਿੰਘ ਡੋਗਰਾ ਹੱਥੋਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਦਾ ਕਤਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਸੇ ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਤਲ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹੋਣ।

ਐਮ. ਐਸ. ਔਜਲਾ

(ਕਮਿਸ਼ਨ ਫਾਰ ਐਂਟੀਡਿਵਿਟਸ ਐਂਡ ਡੈਕਲਾਰੇਸ਼ਨਜ਼)

ਆਸਟਰੇਲੀਆ

(ਧੰਨਵਾਦ ਸਹਿਤ ‘ਦੇਸ ਪ੍ਰਦੇਸ’ ਵਿਚੋਂ)

(ਬਾਕੀ ਪੰਨੇ 5 ਤੇ)

ਮਾਨਯੋਗ ਸੰਪਾਦਕ ਜੀ,

ਮੈਂ ਹਰ ਸਾਲ ਆਪਣੀ ਮਾਂ-ਭਾਸ਼ਾ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋ 51-51 ਡਾਲਰ ਦੇ ਇਨਾਮ ਦੇਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ 51 ਡਾਲਰ ਦਾ ਇਕ ਇਨਾਮ U.B.C. ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਾਸਾਂ ਆਰੰਭ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਫੰਡ ਵਿਚ ਦਾਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਕ ਮਿਤਰ ਤੋਂ ਵੀ 51 ਡਾਲਰ ਇਸ ਫੰਡ ਵਿਚ ਦਿਲਵਾਏ ਸਨ।

ਸਾਲ 1985 ਲਈ ਮੈਂ ਇਹਨਾਂ ਇਨਾਮਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਲਈ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰ ਅਖਬਾਰ 'ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ' ਅਤੇ ਲੇਖਕ ਹਰਭਜਨ ਹਾਂਸ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ ਹੈ।

ਮੇਰੀ ਸੂਝ ਅਨੁਸਾਰ 'ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ' ਨੇ ਬੜੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਖਬਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬੜੀ ਸੱਭਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ — ਹਿੰਦੂ, ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਸਾਰਥਿਕ ਸੋਧ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਪੇਪਰ ਵਿਚ ਉਲ-ਜਲੂਲ ਲਈ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਮੈਂ ਗੁੱਟਬੰਦੀ ਜਾਂ ਪਾਰਟੀਬਾਜ਼ੀ ਵਿਚ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ। ਇਹ ਮੇਰੇ ਸੁਤੰਤਰ ਵਿਚਾਰ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਵਲੋਂ ਚਲਾਈ ਪ੍ਰਥਾ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਦਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਗੰਧੀ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਸਾਫ-ਸੁਥਰਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਮੈਂ ਕੱਟੜਵਾਦ ਤੇ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹਾਂ

'ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ' ਲਈ 51 ਡਾਲਰ ਕੈਸ ਦਾ ਇਨਾਮ, ਇਸ ਪੱਤਰ ਦੇ ਨਾਲ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਹਰਭਜਨ ਹਾਂਸ ਨੂੰ 51 ਡਾਲਰ ਦਾ ਇਨਾਮ ਪਿਛੋਂ ਇਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸਮਾਗਮ ਕਰਕੇ ਭੇਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸਭ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਭਿਨ-ਭੇਦ ਦੇ ਸੱਦਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਕ ਅਖੌਤੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਭੱਦਰ-ਪੁਰਸ਼ ਵਲੋਂ, ਸਿਰਫ ਕੁੱਝ ਇਕ ਚਮਚਿਆਂ (ਉਤਕ੍ਰਿਸ਼ਟ ਲੋਕ!) ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਕੇ, ਬਲੈਕਮੇਲ ਤੇ ਘਾਲਾ-ਮਾਲਾ ਵਾਲੇ ਸਮਾਗਮਾਂ? ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਨੂੰ ਚੁਰ-ਚੁਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕਮੀਨੇ ਤੇ ਲਾਲਚੀ ਗਧੇ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ-ਖੁੱਟ, ਤੇ ਬਲੈਕ-ਮੇਲਿੰਗ ਵਿਰੁੱਧ ਅਵਾਜ਼ ਉਠਾਈ ਜਾਵੇ। ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਕੋਈ ਸੀਮਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਤੇ ਅਖਬਾਰ ਇਕ ਡਾ ਡਾਕਟਰ ਜਾਂ ਸਜਣ ਵਾਂਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਲੇਖਕਾਂ ਤੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦਾ ਕਰਤੱਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਜ ਵਿਚੋਂ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ। ਪਰ ਇਹ ਭੱਦਰ-ਪੁਰਸ਼ ਤੇ ਇਸਦੀ ਚੁਜ਼ੱਡਲੀ, ਗੰਦਗੀ ਫੈਲਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੱਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫਲਾਣੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨਾ ਜਾਓ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਆਪ ਉਸੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੇਖੋ ਇਸਦੀ ਕਹਿਣੀ ਤੇ ਕਰਨੀ ਵਿਚ ਕਿੰਨਾ ਫਰਕ ਹੈ। ਕਪਟੀ! ਪਖੰਡੀ! ਇਕ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬੰਬਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਰੇਕ ਪੇਪਰ ਵਿਚ ਜਲੀਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਸ ਭੱਦਰ-ਪੁਰਸ਼ ਨੂੰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੁਰਖਾਂ! ਜਿੰਦਗੀ ਅਜਿਹੇ ਕੁਕਰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਸੁਧਰ ਜਾ - ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਅੰਤ ਵੀ ਇਤਨਾ ਹੀ ਭੈੜਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਿਤਨੇ ਤੇਰੇ ਕੁਕਰਮ। ਮੈਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਤੇ ਦਲੇਰੀ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਬਿਜ਼ਨਿਸਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਬਲੈਕ-ਮੇਲ ਕਰਕੇ ਐਡਾਂ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਜਮ ਤੋਂ ਫੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਪੈਦਾ ਕਰੋ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਦੁੱਖ-ਤਕਲੀਫ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਾਂਗਾ।

ਇਕਬਾਲ ਰਾਮਵਾਲੀਏ ਦੀ ਮੈਂ ਸਲਾਹ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇਸ ਕਮੀਨੇ ਤੇ ਲਾਲਚੀ ਵਿਰੁੱਧ ਸਟੈਂਡ ਲਿਆ ਹੈ।

ਪਬਲਿਕ ਐਂਗਰ ਅਪੀਲ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਅਨੁਸਾਰ,

ਇਸ ਐਡ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਤੋਂ
ਸਿਰਫ ਪੰਜ ਡਾਲਰ ਲਏ ਜਾਣਗੇ

ਜੋਤਸ਼ੀ

MRS. BELINDA with her God Gifted Powers will advise and help you in all problems of life, luck, business, marriage, love, health, etc. She speaks French, English and Italian. MIND, PALM and TAROT CARD READING. Why suffer through life's miseries? She guarantees to help you and your loved ones. One visit will benefit you. Call Today for a better tomorrow. All reading private & confidential.

[604] 876-4202
VANCOUVER, B.C.

ਦਸਾਂ ਨੌਹਾਂ ਦੀ ਕਿਰਤ ਕਰੋ। ਅਜ ਕੱਲ੍ਹ ਦੇ ਲੋਕ-ਤੋੜਵੇਂ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਵਾਤੇ ਵਿਚ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਦੀ ਮੱਦਦ ਕਰੋ। ਝੂਠ, ਪਖੰਡ, ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਵਿਰੁੱਧ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਓ।

ਆਪ ਦਾ ਵੀਰ
ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਧਨੀਆ
ਫੋਨ 325-7244

ਬੰਦੇ ਦਾ ਅਸੂਲ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ

ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਸੰਪਾਦਕ ਜੀ,

ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ

ਤੁਹਾਡੇ ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਪਰਚੇ ਵਿਚ ਟਰਾਂਟੋ ਤੋਂ ਇਕ ਖਤ ਭਾਈ ਇਕਬਾਲ ਰਾਮਵਾਲੀਆ ਦਾ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬੜੇ ਦੁਖ ਅਤੇ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਵੈਨਕੂਵਰ ਤੋਂ ਛਪਦੇ ਇਕ ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਪਾਖੰਡ ਬੜੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੰਗਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਦੰਦ ਹੋਰ ਹਨ ਅਤੇ ਦਿਖਾਣ ਵਾਲੇ ਦੰਦ ਹੋਰ ਹਨ। ਇਹ ਬੜੀ ਸ਼ਰਮ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਦਾ ਪਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਿੱਖੀ ਅਸੂਲਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਅਮਲ। ਸਿਗਰਟਾਂ ਦਾ ਪਰਚਾਰ ਕਰਨਾ। ਘਟੇ ਘਟ ਉਸ ਬੰਦੇ ਵਲੋਂ ਜੋ ਸਮਝਦਾ ਕਿ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਉਹ ਹੀ ਬਚਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਕ ਦੋਸਤ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਇਹ ਅਖਬਾਰ ਵਾਲਾ ਭਾਈ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਪੈਸੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਧਿਆਨ 'ਚ ਰੱਖਕੇ ਖਬਰਾਂ ਦੇਣੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਾਣ ਹੈ ਕਿ ਪੈਸੇ ਤਾਂ ..... ਵੀ ਬੜੇ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਭਾਵ ਬੰਦੇ ਦਾ ਅਸੂਲ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਲੋਕਾਂ ਭੁੱਖੇ ਰਹਿ ਕੇ, ਜਾਨਾਂ ਦੇ ਕੇ ਅਸੂਲ ਬਚਾਏ ਹਨ। ਪੈਸਿਆਂ ਹੱਥ ਵਿਕਣ ਵਾਲੇ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਭਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।

ਇਕ ਗੱਲ ਹੋਰ ਕਿ ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮਵਾਲੀਆ ਇਕਬਾਲ ਰਾਮਵਾਲੀਏ ਦਾ ਜਾਂ ਭਾਈ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਪਿਤਾ ਦਾ, ਇਸੇ ਲਈ ਉਸ ਲੇਖ ਦਾ ਉਤਰ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਵੇਂ ਉਸ ਅਖਬਾਰ ਵਾਲੇ ਨੇ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮਵਾਲੀਆ ਵਿਰੁੱਧ ਉੱਟ ਪਟਾਂਗ ਜਿਹ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ। ਜੇ ਅਣਖ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਰੁੱਧ ਉਠਾਏ ਹੋਏ ਨੁਕਤੇ ਦਾ ਉਤਰ ਦੇਣਾ ਬਣਦਾ ਸੀ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਡਿੱਗੀ ਖੋਤੇ ਤੋਂ ਗੁੱਸਾ ਘੁਮਾਰ ਤੇ।

ਉਮੀਦ ਹੈ ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ ਵਿਚ ਛਾਪ ਸਕੇਗੇ। ਤਾਂ ਜੋ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇ।

ਆਪ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦੀ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਵੈਨਕੂਵਰ

ਦਲ 75 ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਜੇਤੂ ਰਹੇਗਾ — ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ

ਲੁਧਿਆਣਾ — ਸ਼ੀਨੀਅਰ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਸ਼੍ਰੀ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨ ਇਥੇ ਕਿਹਾ, ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ 75 ਤੋਂ 80 ਤਕ ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤੇਗਾ ਅਤੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਏਗਾ। ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਸ਼੍ਰੀ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਸ ਵੇਲੇ ਲੋਂਗੋਵਾਲ ਲਹਿਰ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪੰਜਾਬ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਮੁਖ ਮੁੱਦਾ ਬਣਾਵੇਗਾ। ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਚੋਣ ਮਨੋਰਥ ਪੱਤਰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਲ ਰਾਜ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇਗਾ।

ਸੀ. ਪੀ. ਆਈ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ ਦੀ ਨੁਕਤਾਚੀਨੀ ਕੀਤੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ — ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਚੋਣ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ ਦੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵਿਚ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦੇਸ਼ ਧਰੋਹੀ ਵਾਲੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਬਾਰੇ ਚੁਪ ਧਾਰੀ ਗਈ ਹੈ। ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਕ ਸਟੇਟਮੈਂਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਖੁਲ੍ਹੇ ਤੌਰ ਤੇ ਸਾਰੇ ਕਤਲਾਂ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਕੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਹੌਂਸਲਾ ਦਿਖਾਉਣ।

ਸਿਆਸੀ ਘਰੂਟ — ਘਰੂਟਾਂ ਵਾਲੇ ਦੀ ਕਲਮ ਤੋਂ

- ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕਚੇਰੀ ਵਿਚ ਆਓ — (ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ)
— ਇਨ੍ਹੇ ਜੋਗੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਦੇ ?
- ਸਾਜਦਾ ਦੀ ਥਾਂ ਅਬਦੁੱਲ ਗੁਫਾਰ ਨੂੰ ਟਿਕਟ (ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ)
— ਗੱਲ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਚਲੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੇ ਕਦੀ ਉਹ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਭਵਨ ਵਿਚ ਕੈਦ ਨਾ ਹੁੰਦੇ ਫਿਰ ਦੇਖਦੇ।
- ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ (ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ)
— ਲੋਕਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਮਝੌਤਾ ਦਿਲੋਂ ਮਨੋ ਪਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।
- ਜਿਸ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਇਹ ਚੋਣਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ (ਕੈ: ਦਰਪਣ)
— ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਮਾਹੌਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੋ।
- ਲੋਂਗੋਵਾਲ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਅਕਾਲੀਆਂ ਲਈ ਵਰਦਾਨ (ਕੈ: ਦਰਪਣ)
— ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਲਈ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਵਰਦਾਨ ਬਣੀ ਹੀ ਸੀ।
- ਰਾਜੀਵ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਪੰਥ ਨਾਲ ਗਦਾਰੀ ਤੇ ਪਿੱਠ ਵਿਚ ਫੁਰਾ ਮਾਰਨਾ ਹੈ (ਇ: ਕਨੇ: ਟਾਈਮਜ਼)
— ਇਕੋ ਖਬਰ ਹਰ ਵਾਰ ਚੱਬੀ ਜਾਂਦੀ, ਕੁਝ ਹੋਰ ਵੀ ਸੁਝਦਾ ਕਿ ਨਹੀਂ ?
- ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮਵਾਲੀਏ ਵਲੋਂ ਬਾਬਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਧਮਕੀਆਂ (ਇ: ਕਨੇ: ਟਾਈਮਜ਼)
— ਇਕਬਾਲ ਰਾਮਵਾਲੀਏ ਨੇ ਜੋ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ। ਐਵੇਂ ਇਧਰਲੀਆਂ ਓਧਰਲੀਆਂ ਨਾ ਮਾਰ।
- ਗੋਪਬ ਗੋਪਬਲਿਕ ਆਫ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਅੰਬੇ ਅੰਬਸੈਡਰ (ਇ: ਕਨੇ: ਟਾਈਮਜ਼)
— ਖੁੰਭਾਂ ਵਾਂਗ ਉਗੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਵੇਸੇ ਦਿਲ ਪਰਚਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਅਹੁਦਾ ਰੋਕਣ ਦੀ ਖੇਡ ਬਹੁਤ ਕਮਾਲ ਦੀ ਹੈ।
- ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਦੀ ਜਲਾਵਤਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਦੀ ਖਬਰ ... (ਇਡੋ ਕਨੇ: ਟਾਈਮਜ਼)
— ਛਪਣ ਨਾਲ ਡਾਕਦਾਰ ਚੌਹਾਨ ਪੱਕਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਣ ਗਿਆ ?
- ਸਿੱਖ ਲੀਡਰ ਜੇ ਸਿਆਣਪ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਣ ਤਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਾ ਲੈਣ (ਇਡੋ ਕਨੇ: ਟਾਈਮਜ਼)
— ਜੇ ਕੋਈ ਸਲਾਹ ਪੁਛਣ ਆਵੇ ਫਿਰ ਦੇਵੀ। ਐਵੇਂ ਆਪਣੀ ਅਵਲੱਗ ਅਕਲ ਨੂੰ ਵਰਤ ਵਰਤ ਘਸਾ ਬੈਠੋਂਗਾ।
- ਅੰਬਰੀ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਚੜ੍ਹਿਆ ਘਰ ਘਰ ਹੋਣ ਵਿਚਾਰਾਂ (ਇਡੋ ਕਨੇ: ਟਾਈਮਜ਼)
— ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਤਾਂ ਮਾੜਾ ਹੋਣਾ ਈ ਹੋਇਆ, ਤਾਰਾ ਤਾਂ ਓਦਾਂ ਦੀ ਈ ਮੱਥੇ ਲੱਗਿਆ ਮਾੜਾ ਹੁੰਦੇ।

ਅਮਰ ਹੋਣ ਲਈ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਮੁੱਲ ਤਾਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ; ਉਸ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦੇ-ਜੀਅ ਕਦੀ ਵਾਰ ਮਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਨਿਤਸ਼ੇ

Routley & Sprague —LAWYERS—

- Family Law
- ICBC Cases
- Business Law
- Real Estate Matters

ਕੁਕਟਿਲਿੰਮ, ਪੋਰਟ ਕੁਕਟਿਲਿੰਮ, ਪਿੱਟ ਮੀਡੋ ਤੇ ਮੈਂਪਲਰਿਜ਼ ਦੇ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਲਈ ਤਰਸੇਯੋਗ ਵਕੀਲ ਦਾ ਦਫਤਰ

Open Saturday

PITT MEADOWS
Ph. (604)465-9993

FRIENDS AUTO BODY & PAINTING LTD.

5605 BYRNE RD. BURNABY, B.C.

Burnaby Auto Auction Building

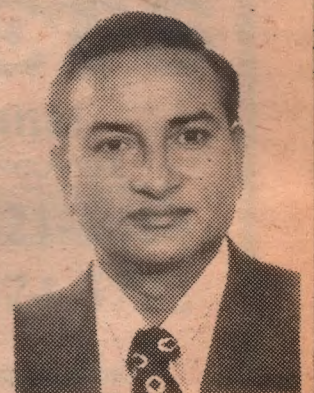
PH. 430-4233

- I. C. B. C. JOB
- FREE ESTIMATES
- FREE COURTESY CAR
- RUST REPAIRS
- FIBRE GLASS OR CUT OUT WORK

15 Years Experienced People

YOU NEVER KNOW VISIT OR CALL
UNLESS YOU TRY

MR. GURU

ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਲੋਂ ਅੰਤਿਮ ਸੂਚੀ ਦਾ ਐਲਾਨ

ਜਲੰਧਰ — ਭਾਰਤੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਮਾਰਕਸੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਇਕਾਈਆਂ ਦੇ ਨਤਾਵ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਉਂਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਸੂਚੀ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿਤੀ ਗਈ। ਅੰਤਿਮ ਸੂਚੀ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਰਤੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ 37 ਅਤੇ ਮਾਰਕਸੀ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ 25 ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਚੋਣ ਲੜੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਾਰਲੀਮਾਨੀ ਸੀਟਾਂ ਲਈ ਦੋਵਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਲੋਂ ਤਿੰਨ ਤਿੰਨ ਉਮੀਦਵਾਰ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਕਾ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮਲਹੋਤਰਾ ਸਿੰਘ ਕਾ. ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਦਿਓਸੀ ਅਤੇ ਮਾਰਕਸੀ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਕਾ. ਵ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਅਤੇ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਜੋਹਲ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਸੂਚੀ ਜਾਰੀ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਦੋਵਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਪਾਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਕਿ ਵੱਖਵਾਦੀ ਅਤੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਅਨਸਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖਦੇੜ ਕੇ ਰਾਜ ਅੰਦਰ ਜਮਹੂਰੀ ਅਤੇ ਧਰਮ-ਨਿਰਪੱਖ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਵੱਖ ਵੱਖ ਹਲਕਿਆਂ ਤੋਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ: ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਈ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਉਮੀਦਵਾਰ: ਗੜ੍ਹ ਸ਼ੰਕਰ — ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਕੈਨੇਡੀਅਨ, ਟਾਂਡਾ — ਕਾਬਲ ਸਿੰਘ ਜਗਰਾਓ — ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਲੁਧਿਆਣਾ — ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਖੰਨਾ (ਰਿਜ਼ਵਾ) — ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਧਰਮਕੋਟ (ਰਿ.) — ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ, ਬੱਲੂਆਣਾ (ਰਿ.) — ਹਰਭੂਲ, ਗੁਰੂ ਹਰ ਸਹਾਏ — ਵੇਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਜਲਾਲਾਬਾਦ — ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ, ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ — ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ, ਬਠਿੰਡਾ ਬਠਿੰਡਾ — ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ, ਪੱਕਾ ਕਲਾਂ (ਰਿ.) — ਗੁਰਸੇਵਕ ਸਿੰਘ, ਮਾਨਸਾ — ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ, ਜੋਗਾ — ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਜੋਗਾ, ਬੁਢਲਾਡਾ — ਹਰਦੇਵ ਅਰਸ਼ੀ, ਰਾਮਪੁਰਾ ਫੂਲ — ਬਾਬੂ ਸਿੰਘ, ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ (ਰਿ.) — ਸੰਘਤ ਸਿੰਘ, ਕੋਟਕਪੂਰਾ — ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਲੋਟ — ਸਰਦੂਲ ਸਿੰਘ, ਬਤਰਾਣਾ (ਰਿ.) — ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ, ਅਮਲੋਹ — ਰਿ.) — ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼, ਨਾਭਾ — ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਖਰੜ — ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼, ਆਦਮਪੁਰ — ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਫਿਲੌਰ (ਰਿ.) — ਮਲਕੀਅਤ ਓਦ, ਜਲੰਧਰ ਦੱਖਣੀ (ਰਿ.) — ਮਿਲਖੀ ਰਾਮ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪੱਛਮੀ — ਸਤਪਾਲ ਭਾਂਗ, ਵਲਟੋਹਾ — ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਮਸਤਾਨਾ, ਤਰਨਤਾਰਨ — ਸਟਾਲਿਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਵੇਰਕਾ (ਰਿ.) — ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ, ਧਾਰੀਵਾਲ — ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ, ਹਰਿਗੋਬਿੰਦਪੁਰ — ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਨਰੋਟ ਮਹਿਰਾ — ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ, ਕਪੂਰਥਲਾ — ਨਿਰੰਜਣ ਸਿੰਘ, ਲਹਿਰਾ ਗਾਗਾ — ਅਮਰਨਾਥ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ — ਅਲਤਫਿਲ ਰਹਿਮਾਨ।

ਹਿੰਦੂਆਂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਲੋਂ ਸਾਂਝੀ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ

ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ —

ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਚੂੜੀਆਂ — ਹਲਕਾ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਚੂੜੀਆਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੋਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਬੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਏਕ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂਆਂ-ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਕ ਜਲਸੇ ਵਿਚ ਤਕਰੀਰ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਹਿੰਦੂ-ਸਿੱਖ ਏਕਤਾ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੋਕ ਫੁਟਪਾਊ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਕਾ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ।

ਸਾਧੂਆਂ ਦੇ ਭਾਅ ਦੀ ਬਣੀ ....

ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ — ਸਥਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਲਗਭਗ 2000 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਲਮੀਰ ਖੇਤਰ 'ਚ ਚੋਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਗੁੱਸੇ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਇਹ ਉਹ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੱਚੇ ਚੁੱਕਣ ਵਾਲੇ ਹੋਣ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਹੈ। ਪੁਲੀਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਲਮੀਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢੇ ਗਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਸਾਧੂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਮਜ਼ਦੂਰ, ਖਾਨਾਬਦੋਸ਼ਾਂ ਤੇ ਮੰਜਰਾਤਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਵਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸਥਾਨਕ ਬੱਬ ਔਡੇ ਤੇ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਾਧੂਆਂ ਨੂੰ ਜਚਬਰੀ ਬੱਸਾਂ ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਕੇ ਵਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਲੈ ਜਾਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ। ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼੍ਰੀ ਨਗਰ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਾ ਚਜਲ ਜਲਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਚਾਰ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਕੁਟਮਾਰ ਕੀਤ ਕੀਟਗ ਜਾਣ ਦੀ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲਈ ਮਾਰਕਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰ: ਸ਼ਾਮ ਚੁਰਾਸੀ (ਰਿ.) — ਡਾ: ਦੇਵ ਰਾਜ, ਗੜ੍ਹ: ਦੀ ਗੜ੍ਹਦੀਵਾਲਾ — ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਧੁਤ, ਬਲਾਚੌਰ — ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ ਬਾਗੀ, ਦਸੂਹਾ — ਬੰਸਤ ਸਿੰਘ, ਰਾਏਕੋਟ — ਰਫ਼ਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਦਾਖਾ (ਰਿ.) — ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਬਾਸੀ, ਕੁਮ ਕਲਾਂ (ਰਿ.) — ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਨਾਥ, ਅਬੋਹਰ — ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ, ਨਥਾਣਾ — (ਰਿ.) — ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਫਰੀਦਕੋਟ — ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਰਾਜਪੁਰਾ — ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਘਨੌਰ — ਰਾਜਪੁਰਾ — ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਘਨੌਰ — ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ, ਨੰਗਲ — ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ, ਨੂਰਮਹਿਲ — ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾਂ, ਨਕੋਦਰ — ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਬੰਗਾ (ਰਿ.) — ਮੁਹਿੰਦਰਪਾਲ, ਅਟਾਰੀ (ਰਿ.) — ਦਰਸ਼ਣ ਸਿੰਘ ਝਬਾਲ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਉਤਰੀ — ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਚਦੇਵਾ, ਅਜਨਾਲਾ — ਹਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਜੱਸੜ, ਬਿਆਸ — ਨਾਜਰ ਸਿੰਘ, ਕਾਹਨੂੰਵਾਲ — ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਬਟਾਲਾ — ਰਣਵੀਰ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਸੁਜਾਨਪੁਰ — ਨੌਕ ਰਾਮ, ਬੇਰਪੁਰ (ਰਿ.) — ਚਾਂਦ ਸਿੰਘ ਚੋਪੜਾ ਅਤੇ ਧਨੌਲਾ — ਸ਼ਮਿੰਦਰ ਕੌਰ।

ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਚੋਣ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਲੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਸੋਧ ਲਈ ਆਰਡੀਨੈਂਸ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ — ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਹੱਤਿਆ ਜਾਂ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਹਲਕੇ ਦੀ ਚੋਣ ਮੁਅੱਤਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਇਕ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 52 ਵਿਚ ਤਰਮੀਮ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੁਲੀਸ ਛਾਪੇ — ਪੰਜਾ ਸੌ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ — ਪਿਛਲੇ ਦਿਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਥਾਈਂ ਹੋਈਆਂ ਅਤਿਵਾਦੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਤੋਂ ਸ਼ੱਕੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ। ਇਕ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਪੰਜ ਸੌ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਬਹੁਤੀ ਗਿਣਤੀ ਸਰਹੱਦੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ 'ਚੋਂ ਫੜੇ ਗਿਆਂ ਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਫੜੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਹੋਏ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕਾਰਕੁਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਚੋਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਮਝੌਤੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਮਗਰੋਂ ਜਿਹੜੇ ਯੁਵਕ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਰਿਹਾ ਕਰ ਦਿਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲਗਭਗ ਅੱਧੇ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਫਿਰ ਲਾਪਤਾ ਹਨ। ਖੁਫੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਲੋਕ ਫਿਰ ਹਿੰਸਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਸ਼ਗੂਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

**ਐਡਵਰਟਾਇਜ਼ਮਿੰਟ ਲਈ
ਫੋਨ ਕਰੋ -
ਭਵਖੰਡਨ 324-4381**

AIR-INDIA ANNOUNCES TWO WAYS TO FLY AIR-INDIA TO INDIA. AND LOTS OF REASONS WHY.

From Canada, it's simple to fly your airline to India.

1. Fly to New York and connect with Air-India for our 8:15 nightly departure for Delhi or Bombay.

2. Fly to London and pick up Air-India there.

You'll want to fly Air-India to India because no other airline treats you with

such understanding. Because no other airline provides you with both continental and authentic Indian food, the latest Indian and western movies and music. Because no other airline is, after all, Indian.

So fly Air-India from Canada to India connecting in either New York or London. See your travel agent or contact our GSA Chalais Holdings and make your reservations now.

एअर इंडिया

AIR-INDIA

WE'RE YOUR AIRLINE

Montreal: 842-1805 / 1-800-361-2813

Toronto: 865-1033 / 1-800-268-9582

Vancouver: 879-0271 / 1-800-663-3433

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ 'ਤੇ ਜਬਰ ਦੀ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਲੋਂ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਨਿਖੇਧੀ

ਜਨੀਵਾ — ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਇਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ 16 ਮਹੀਨੇ ਪੁਰਾਣੇ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਅਧੀਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਉਲੰਘਣਾਵਾਂ ਤੇ ਡੂੰਘੀ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਫਰਮਾਨ ਕਾਰਨ ਅਹਿਮਦੀਆ ਫਿਰਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਭਾਰੀ ਪੈਮਾਨੇ ਤੇ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਦਾ ਅਮਲ ਅਰੰਭ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਉਹ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਓਨੇਮਾਨ ਸਲਤਨਤ ਵਿਚ ਘਟੇ-ਘਟ ਦਸ ਲੱਖ ਆਰਮੀਨੀਆਈਆਂ ਦੇ ਪਹਿਲੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ ਦੌਰਾਨ ਕਤਲੇ-ਆਮ ਨੂੰ ਨਸਲਘਾਤ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਮਿਸਾਲ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਦੋ ਦੋ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦਸ ਵੱਟਾਂ ਨਾਲ ਇਕ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ 24 ਅਪਰੈਲ 1984 ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਹੋਇਆ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਆਪਰੇਟਰੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਜਾਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਸੋਚ, ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ, ਜ਼ਮੀਰ ਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ, ਖੁਦ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਤੇ ਪਰਚਾਰਨ ਦੇ ਘਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ ਸਹਿਤ ਛੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਵੋਟਿੰਗ ਵਿਚ ਭਾਗ ਨਹੀਂ ਲਿਆ। ਮਤੇ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸਥਿਤੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਪੈਮਾਨੇ ਤੇ ਘਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਅਹਿਮਦੀ ਫਿਰਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਦਾ ਅਮਲ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਡੂੰਘਾ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਕੁਰਕ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਗਰੁਪਾਂ ਨਾਲ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਤੇ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਮੁਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਵਿਤਕਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਤੇ ਵਿਚ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੇ ਸਭਨਾਂ ਲਈ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਫੌਜੀ ਹਕੂਮਤ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕਰੇ।

ਲੋਕ ਚੀਨ ਬੀ. ਸੀ. ਵਿਚ ਪਲਪ ਮਿਲ ਲਾਉਣ ਦਾ ਇੱਛਕ

ਵੈਨਕੂਵਰ — ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਲੋਕ ਗਣਰਾਜ ਚੀਨ ਦੀ ਕੌਮੀ ਲੋਕ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਇਕ ਵਫਦ ਨੇ ਕਨੇਡਾ ਦਾ ਦੌਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੈਨਕੂਵਰ ਵਿਚ ਠਹਿਰਨ ਸਮੇਂ ਲੋਕ ਚੀਨ ਦੇ ਰਾਜਦੂਤ ਸਾਥੀ ਯੂ. ਜ਼ਾਨ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਲੋਕ ਚੀਨ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਬੀ. ਸੀ. ਵਿਚ ਇਕ ਟਿਬਰ ਮਿਲ ਜਾਂ ਪਲਪ ਮਿਲ ਲਗਾਈ ਜਾਵੇ। ਕਿ ਉਂਕਿ ਚੀਨ ਨੂੰ ਮਕਾਨਾਂ ਲਈ ਲੱਕੜੀ ਦੀ ਕਾਫੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਮਿਲ ਸਾਥੇ ਤੌਰ ਤੇ ਲਾਈ ਜਾਵੇ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਥੇ ਤਨਖਾਹਾਂ ਦਾ ਉਚਾ ਦਰ ਸਾਡੇ ਲਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਡਿਪਟੀ ਫਾਰੈਸਟ ਮਨਿਸਟਰ ਮਿਸਟਰ ਮੈਕਫੇਰਸਨ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸਾਲ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਲੋਕ ਚੀਨ ਜਾ ਕੇ ਆਏ ਹਨ। ਡਾਕਟਰ ਯੂ ਜੋਨ ਚਾਓ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਸ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਚੀਨ 500 ਮਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਦੀ ਲਾਗਤ ਲਾ ਕੇ ਕੋਈ ਮਿਲ ਉਸਾਰੇਗਾ। ਉਸ ਨੇ ਅਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਖੜੀ ਮਿਲ ਉਪਰ 5- ਮਿਲੀਅਨ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੁਕ ਫੋਰੈਸਟ ਪ੍ਰੋ. ਜਾਂ ਨਿਊਵੈਸਟ ਮਨਿਸਟਰ ਵਾਲੀਆਂ ਥੰਦ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਮਿਲਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਤੋਂ ਇਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚੱਲ ਸਕਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਚੀਨ ਨੂੰ 100 ਮਿਲੀਅਨ ਕਿਊਬਕ ਮੀਟਰ ਲੰਬਰ ਸਾਲਾਨਾ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜੋ ਕਿ 1990 ਤੱਕ ਦੁਗਣਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ 'ਸਟਾਰ ਵਾਰ' ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਕਰਕੇ ਜੰਗਬਾਜ਼ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਉਤੇ ਦ੍ਰਿੜ ਰਹਿਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦੇ ਦਿਤਾ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ — ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਅਮਨ ਲਹਿਰ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ 'ਸਟਾਰ ਵਾਰ' ਸੰਬੰਧੀ ਤਜਰਬੇ ਅਰੰਭ ਦਿਤੇ ਹਨ। 13 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਐਫ-15 ਜੈਟ ਤੋਂ ਇਕ ਰੌਕਟ ਛੱਡ ਕੇ ਇਕ ਸੈਟਲਾਈਟ ਨੂੰ ਸਫਲਤਾ ਪੂਰਬਕ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ। ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਇਸ ਤਜਰਬੇ ਨੂੰ 'ਖਤਰਨਾਕ' ਕਿਹਾ ਹੈ। ਰੋਡੀਓ ਮਾਸਕੋ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਬਾਹਰੀ ਪੁਲਾੜ ਤੱਕ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਦੌੜ ਲਾਉਣ ਲਈ ਦ੍ਰਿੜ ਹੈ, ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਬਾਹਰੀ ਪੁਲਾੜ ਸੰਬੰਧੀ ਅਮਰੀਕਨ ਪਾਲਸੀ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਹੈ।

ਫਰਾਂਸ ਵਲੋਂ ਦੱਖਣੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਮਹਾਂ ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਐਟਮੀ ਤਜਰਬੇ

ਪੈਰਿਸ — ਫਰਾਂਸ ਵਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਤੋਂ ਸ਼ਾਂਤ ਮਹਾਂ ਸਾਗਰ ਵਿਚ ਐਟਮੀ ਤਜਰਬੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸਦੀ ਉਸ ਖਿੱਤੇ ਦੇ ਮੁਲਕ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਬੰਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ।

ਨੀਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਖਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਨੇ ਐਟਮ ਮੁਕਾਤ ਦੇਸ਼ ਹੋਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਨੀਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਿਸਟਰ ਲੌਂਗੀ ਨੇ ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਿ: ਮਿਤਰਾਂ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਵਾਲੇ ਥਾਂ ਦਾ ਮੁਆਇਨਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਗਲਤ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਫਰਾਂਸ ਸਾਡਾ ਮਿਤਰ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਐਟਮੀ ਤਜਰਬੇ ਕਰਨਾ ਸਾਡੇ ਲਈ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ।

ਈਸਟ ਇੰਡੀਅਨ ਵਰਕਰ ਐਸੋ: ਆਫ ਕੈਨੇਡਾ (ਵਿਨੀਪੈਗ ਬਰਾਂਚ) ਵਲੋਂ ਅਪੀਲ

ਈਸਟ ਇੰਡੀਅਨ ਵਰਕਰ ਐਸੋ: ਆਫ ਕੈਨੇਡਾ (ਵਿਨੀਪੈਗ ਬਰਾਂਚ) ਵਲੋਂ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੀ ਵੋਟ ਅਕਤੂਬਰ 1 ਨੂੰ MARTY DOLIN ਨੂੰ ਪਾ ਕੇ KIT DONAN ਏਰੀਆ ਵਿਚੋਂ ਐਨ. ਡੀ. ਪੀ. ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬ ਕਰੋ।

ਨਸਲਵਾਦ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਰਾਹ ਨਹੀਂ

ਜੌਹਸਬਰਗ — ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਕਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਨਸਲੀ ਭੇਦ ਭਾਵ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੇ ਗੋਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਹਿਲਾ ਦਿਤੀਆਂ ਹਨ। ਹੁਣ ਗੋਰੇ ਪੁੰਜੀਪਤੀ ਵਪਾਰੀ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨਮਾਨੀਆਂ ਕਰਨ ਦੇ ਦਿ ਨ ਪੁੱਗ ਗਏ ਹਨ।

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਤੇ ਪੁੰਜੀਪਤੀਆਂ ਦੇ ਇਕ ਵਫਦ ਨੇ ਅਫਰੀਕਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਗਾ ਰੀਲਾ ਲੀਡਰਾਂ ਨਾਲ ਜਾਂਬੀਆ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਲੁਸਾਕਾ ਵਿਚ ਗਲਬਾਤ ਕੀਤੀ। ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੱਖ ਖੋਲ ਕੇ ਰੱਖੇ। ਗੁਰੀਲਾ ਲੀਡਰਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਨਸਲੀ ਭੇਦ ਭਾਵ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਤੌਰ ਤੇ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਅਫਰੀਕਨਾਂ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਸ਼ਹਿਰੀਅਤ ਦੇ ਹੱਕ ਦਿਤੇ ਜਾਣ। ਪੁੰਜੀਪਤੀ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦੇ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਮੰਗਣ ਉਤੇ ਗੁਰੀਲਾ ਆਗੂ ਚਲੀਵਰ ਟਾਮਬੋ ਨੇ ਸਾਫ ਦਸਿਆ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਬਣਨ ਉਪਰ ਉਹ ਵੱਡੀਆਂ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਕੌਮੀਕਰਨ ਕਰ ਦੇਣਗੇ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਪੁੰਜੀਪਤੀਆਂ ਦੇ ਇਸ ਸਤ ਮੈਂਬਰੀ ਵਫਦ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਬੇਪਰਵਾਹ ਹੋ ਕੇ ਇਹ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪੁੰਜੀਪਤੀਆਂ ਦੇ ਇਕ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨਾਲ ਗਲਬਾਤ ਕਰਨੀ ਹੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਨਸਲਵਾਦੀ ਸਰਕਾਰ ਅਮਰੀਕਾ, ਇੰਗਲੈਂਡ ਆਦਿ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਹੀ ਦਿਨ ਕਟੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਬਰਾਬਰਤਾ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਇਕ ਮੁਨਤਾ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗੋਰੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਆਰਥਕ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਐਲਸਲਵਾਡੋਰ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਧੀ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ

ਸੈਨਸਲਵਾਡੋਰ — ਅਲਸਲਵਾਡੋਰ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੁਆਰਤੇ ਦੀ ਪੁਤਰੀ ਨੂੰ ਅਣਪਛਾਤੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਗਰੋਹ ਨੇ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਰੈਡੀਓ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਘਰ ਜਾਂਦੀ ਨੂੰ ਜਬਰਦਸਤੀ ਧੁਕ ਕੇ ਬੈਨ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਉਸਦੇ ਬਾਡੀਗਾਰਡ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਉਸਦੀ ਕੋਈ ਉਗ ਸੁਗ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਹੀ।

ਇਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਥੋਂ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪੱਖੀ ਗੁੰਡਾ ਗਰੋਹ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਅਗਵਾ ਦੀ ਕਿਸੇ ਨੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਲਈ।

15 ਸਤੰਬਰ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਦਿਨ ਦੀ ਰਸਮ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਦੇ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੁਆਰਤੇ ਉਦਾਸ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਫਿਰ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲਿਆ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਐਲਸਲਵਾਡੋਰ ਦੀ ਗੁਰੀਲਾ ਲਹਿਰ ਇਨਕਲਾਬ ਲਈ ਘਰੇਲੂ ਯੁੱਧ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਗੀਰਦਾਰੀ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗਰੀਬੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

BUYING & SELLING	
Farms—Home—Lots	
& Commercial Properties	
	BEST CHOICE REALTY LTD. 1331 Kingsway, Vancouver, B.C. V5V 3E3 (24 HRS) PHONE: 877-1138
Bus. 877-1138 Pager 667-0868	 KULDIP [KAL] RANGI RES: 278-8320

FOGG MOTORS

60 - 10th Street, New Westminster

ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਕਾਰਾਂ, ਪਿੱਕ ਅਪ ਤੇ ਵੈਨਾਂ ਬੜੀ ਸਸਤੀ ਕੀਮਤ ਤੇ ਮਿਲ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ

ਚੰਗੀਆਂ ਕਾਰਾਂ, ਵੈਨਾਂ ਤੇ ਪਿੱਕ ਅਪ (ਨਵੀਆਂ ਜਾਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ) ਖ਼ੀਦਣ ਵਾਸਤੇ ਆਪਣੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀ

ਦੇ ਜਾਣੇ ਪਛਾਣੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸੇਲਜਮੈਨ ਨੂੰ ਸਦਾ ਯਾਦ ਰੱਖੋ। GMC Chrysler ਜਾਂ Ford ਦੀ ਕਾਰ ਲੈਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਿਲੋ ਜਾਂ ਫੋਨ ਕਰੋ। ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਚੰਗੀ ਸਲਾਹ ਦੇ ਕੇ ਫਖਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕਾਰਾਂ ਸਸਤੇ ਰੇਟ ਤੇ ਅਸਾਨ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਵੀ ਮਿਲ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਅਸੀਂ ਹਰ ਐਤਵਾਰ 11 ਵਜੇ

ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ

4 ਵਜੇ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਖੁਲ੍ਹੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਇਕ ਵਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਓ

Sukhjinder Bath (Sukhi)

Bus: 522-2821 Res: 594-7712

ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਤਕਰੀਰ

ਰੁਪਿੰਦਰ ਕੌਰ ਭੁੱਲਰ

ਸਨਮਾਨਯੋਗ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ ਸਾਧ ਸੰਗਤ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥ ਅਜ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਇਥੇ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਕਾਨਫਰੰਸ 'ਚ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵੀਰਾਂ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਅਸੀਂ ਇਥੇ ਆਏ ਸੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਅਸੀਂ ਧਰਮ ਯੁੱਧ ਲੜ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਉਸ ਦਿਨ ਮੰਗਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਜੋ ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਮੰਗਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅੱਖਰ-ਅੱਖਰ ਮੰਨੀਆਂ ਨੇ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਮੈਂ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਗੁਰਮੁਖ ਬਹੁਤ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾਂ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਹੋ ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਗਿਣਤੀ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਬੜੀ ਹੈ? ਪਰ ਸਨਮਾਨ ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਹੋ ਜਿਹੜੇ ਵੀਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਛੜੇ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਦੂਜੀ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਇਸਤਰੀ ਅਕਾਲੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਬੀਬੀ ਰਫ਼ਪਾਲ ਕੌਰ ਕਹਿਣਗੇ ਕਿ ਇਕੱਠ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਇਲਾਕੇ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਵੀਰਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਤੇ ਹੁਣ ਭੈਣਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ। ਅਜੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਬਾਕੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਆਪਾਂ ਨੇ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਉਹ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਜਿੱਤਣ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਕਰਾਂਗੇ।

ਮੋਰਚਾ

ਇਸੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਿਛਲੀ ਵਾਰ ਕਹਿ ਕੇ ਗਿਆ ਸੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਮੋਰਚਾ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ 'ਤੇ ਲਗਿਆ। ਆਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਮਤੇ ਦੀ ਖਿਆਲੀ ਵਿਆਖਿਆ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਆਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਮਤੇ ਦੇ ਚਾਰ ਹਿੱਸੇ ਹਨ। ਪਹਿਲੇ ਤਿੰਨ ਹਿੱਸਿਆਂ ਲਈ ਅਸੀਂ ਲੜ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਆਨੰਦਪੁਰ ਮਤੇ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਹਿੱਸਾ ਧਾਰਮਿਕ, ਦੂਜਾ ਰਾਜਨੀਤਕ, ਤੀਜਾ ਆਰਥਿਕ, ਚੌਥਾ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਹੈ। ਹਰ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਆਪਣਾ ਪਰੋਗਰਾਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਪਾਰਟੀ ਪਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਮਤੇ ਵਿਚ ਦਰਜ ਸਾਡੀਆਂ ਚਾਰ ਮੰਗਾਂ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਧਾਰਮਿਕ ਮੰਗ ਸੀ ਕਿ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਰੋਡੀਓ ਤੋਂ ਰੇਲਿਓ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਉਹ ਤੁਸੀਂ ਰੇਲ ਰੋਡੀਓ ਤੇ ਸਰਵਣ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਦੂਸਰੀ ਸਾਡੀ ਮੰਗ ਸੀ ਕਿ ਹਰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚੌਗਿਦਰਦੀ ਸਿਰਗਰਦੀ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਚੌਕੀਆਂ ਜਾਣ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਬੰਦ ਹੋਣ। ਸ਼ਰਾਬ ਤਾਂ ਉਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵਿਕਦੀ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਐਲਾਨ ਤੁਸੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਤੀਸਰੀ ਗੱਲ ਸੀ ਕਿ ਗਾਤਰੇ ਵਾਲੀ ਕਿਰਪਾਨ ਪਾ ਕੇ ਹਵਾਈ ਸਫਰ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਦੀ। ਕਿਰਪਾਨ ਜਿੰਡੀ ਮਰਜ਼ਾਂ ਵੱਡੀ ਲੈ ਕੇ ਚਿ ਜਿਥੇ ਮੁਰਜ਼ੀ ਤੁਸੀਂ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਕੋਈ ਰੋਕ ਟੋਕ ਨਹੀਂ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਕੋਲ ਕਿਰਪਾਨ ਹੋਈ ਤਾਂ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਅਗਵਾ ਨਾ ਕਰ ਲੈਣ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੁੱਲ ਸੀ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਗਾਤਰੇ ਵਾਲੀ ਕਿਰਪਾਨ ਪਾ ਕੇ ਸਿੱਖ ਇੰਗਲੈਂਡ, ਅਮਰੀਕਾ, ਅਫਰੀਕਾ ਆਦਿ ਦਾ ਹਵਾਈ ਸਫਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਚੌਥੀ ਆਪਣੀ ਮੰਗ ਸੀ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਦੀ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਐਕਟ ਮੰਗ ਬੜੇ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਚਲੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਨੇ ਜਿਹੜਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਬਣਾਇਆ ਇਸ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਬੜੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਇਹ ਐਕਟ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਉਂਕਿ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੈ। ਤੇ ਹੁਣ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਾਸ ਵੀ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਅਗਲੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿਚ ਅਤੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿਆਂਗੇ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਨੂੰ ਜਿਥੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਚਾਹੇ ਦੀਆਂ ਚਾਰੇ ਮੰਗਾਂ ਸਾਡੀਆਂ ਮੰਨੀਆਂ।

ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਦੋ ਮੰਗਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ, ਜੋ ਆਪਾਂ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਆਂ। ਇਕ ਮੰਗ ਸਾਡੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਸੀ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਬਾਹਰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਜਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਂਦੇ ਆਂ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਉਤਰਨਾ ਪੈਂਦਾ। ਉਥੇ ਕਸਟਮ ਵਾਲੇ ਬੜਾ ਔਖਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਥੇ ਕੋਈ ਜਾਣ ਪਹਿਚਾਣ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਸਿੱਖ ਦੀ ਇੰਡਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਵਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਜਾਵਾਂ। ਆਪਣੀ ਇਹ ਮੰਗ ਸੀ ਕਿ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਜਹਾਜ਼ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਉਡਣਾ ਚਾਹੀਦੇ ਤੇ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦੇ। ਉਥੋਂ ਆ ਕੇ ਇਥੇ ਉਤਰ ਇਹ ਤੁਹਾਡੀ ਗੱਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਇਹ ਆਪਾਂ ਮੰਗਦੇ ਸੀ। ਸੀਸ ਗੰਜ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਨਾਲ ਕੋਤਵਾਲੀ, ਜਿਥੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਉਹ ਕੋਤਵਾਲੀ ਪ ਕੋਤਵਾਲੀ ਪਹਿਲਾਂ ਸੋਂਪ ਦਿਤੀ ਗਈ। ਸਾਨੂੰ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨ ਲਈਆਂ ਹੁਣ ਬਸ ਕਰੋ। ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ, ਸਾਡੀ ਲਿਸਟ ਬੜੀ ਲੰਬੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਮੰਨੀ

ਜਾਓਗੇ ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਪਿਛੇ ਪ ਪਾਈ ਚਲਾਂਗੇ। ਜਦੋਂ ਸਾਡੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਮੁਕ ਜਾਣਗੀਆਂ ਉਦੋਂ ਅਸੀਂ ਜੇਕਰਾ ਡ ਛੱਡ ਦਿਆਂਗੇ। ਆਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਮਤੇ ਲਈ ਬੜਾ ਰੋਲਾ ਪਿਆ। ਆਨੰਦਪੁਰ ਦਾ ਮਤਾ ਬੜਾ ਖਤਰਨਾਕ ਹੈ। ਆਨੰਦਪੁਰ ਦਾ ਮਤਾ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ, ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਆਖਿਆ। ਅਸੀਂ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ, ਆਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਮਤੇ ਦੀ ਅਤੇ ਆਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਮਤੇ ਵਿਚ ਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਤੇ ਵਿਚ ਇਹ ਹੈ — ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰੂਨੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ।

ਲੋਕਿਨ ਫਿਰ ਵੀ ਰਾਗੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਬੜੀ ਦਲੇਰੀ ਕੀਤੀ, ਭਾਵੇਂ ਸਾਨੂੰ ਪਿਛਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਬਦਨਾਮ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਪਰ ਆਉਂਦਿਆਂ ਸਾਰ ਇਹ ਗੱਲ ਆਖੀ ਜੋ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਨੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ਪਰ ਆਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਮਤੇ ਵਿਚ ਇਕ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਣ ਵਾਲੀਆਂ। ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ ਭਾਈ ਉਹ ਵੀ ਦਸ ਦਿਓ ਜਿਹੜੀਆਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਣ ਵਾਲੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਨੂੰ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਕਹੀਆਂ—ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਬੋਲ ਬਾਲੇ ਸਾਨੂੰ ਚੁਭਦੇ ਨੇ। ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ ਦੋ ਵੇਲੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ—ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੇ ਬੋਲ ਬਾਲੇ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਹਰ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਹਰ ਪੱਖ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮਤੇ ਬਾਰੇ ਬੜਾ ਕੁਝ ਆਖਿਆ ਅਤਿਵਾਦੀ, ਵੱਖਵਾਦੀ, ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ, ਦੇਸ਼ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ। ਪਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਹ ਮਤਾ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਰਾਜ ਸਭਾ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰੀਆ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੌਂਪਦੇ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਇਹ ਗੱਲ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਹੈ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਗ੍ਰੰਥ ਦੁਬਾਰਾ ਲਿਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਭ ਪਾਰਟੀਆਂ ਕਹਿਦੀਆਂ ਨੇ ਲੜਾਈ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਠੀਕ ਹੈ, ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਨਾਲ ਲੈਂਦੇ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਅਸੀਂ ਕੰਧ ਕੱਢੀ ਹੈ, ਰੋਕਿਆ ਦਰ ਅਸਲ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚ ਦਲੇਰੀ ਨਹੀਂ। ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਲੜ ਸਕੋ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਲੜਦਾ ਹੈ ਇਕ ਗਾ ਵਾਗੀ ਨਹੀਂ, ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਗਲਾਂ ਨਾਲ ਲੜੇ। ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਲੜੇ। ਫਿਰ ਆਪਾਂ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਲੜਾਈ ਉਨੀ ਮਹੀਨੇ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੇ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਲੜੀ। ਤਿੰਨਾਂ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਜਿੱਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ।

ਮੈਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਗੱਲ

ਮੈਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੁਸੀਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਨਾਲ

ਲੜੋ, 100 ਵਿਚੋਂ 85 ਫੀਸਦ ਸਿਰ ਤੁਹਾਡੇ ਲਗੇ ਤਦੇ ਬਾਕੀ 15 ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ, ਇਹ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਮਾਣ ਹੈ। ਤੀਸਰੀ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜੇ ਆਰੰਭ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਕੀਤੀ ਤੇ ਰਹਿ ਗਏ ਤੁਸੀਂ। ਜਿਹੜੇ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਬਈ ਸਾਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਨਹੀਂ ਲੜਦੇ ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ ਸਾਨੂੰ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਹੈ, ਲੜਾਂਗੇ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਹੱਕ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲੇਗਾ। ਹੁਣ ਚੌਥੀ ਲੜਾਈ ਆਪਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਲੜੀ। ਕਾਂਗਰਸ ਲੜਾਈ ਸੀ? ਇਹ ਲੜਾਈ ਸੀ—ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਅਧਿਕਾਰ ਲੈ ਕੇ ਦੇਣ ਦੀ। ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਾਕੀ ਸਾਰਿਆਂ ਸੂਬਿਆਂ ਲਈ ਵੀ। ਅਸੀਂ ਬੜਾ ਅੜੇ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰੇ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਲਿਆ ਤੇ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ, ਰਾਜ ਸਭਾ, ਉਸ-ਭੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰੀਆ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਦਿਤਾ।

ਦੂਸਰੀ ਮੰਗ

ਦੂਸਰੀ ਆਪਣੀ ਮੰਗ ਸੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਹੈ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਓ। ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਹੁ-ਬ-ਹੁ ਅਸੀਂ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੰਨੀਆਂ। 26 ਜਨਵਰੀ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਣਾ। ਜੁੜਵੇਂ ਪਿੰਡ ਪੰਜਾਬੀ ਕੋਲਦੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਣੇ ਨੇ ਅੱਧ ਜਿਹੜੇ ਕੋਈ ਦਸ ਵੀਹ ਪਿੰਡ ਡਿਵੀਡੇ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਨਾਲ ਜੁੜਵੇਂ ਹੋਣਗੇ ਉਹ ਹਰਿਆਣੇ ਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਣ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ। ਤੀਸਰੀ ਆਪਣੀ ਜਿਹੜੀ ਵੱਡੀ ਮੰਗ ਸੀ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ, ਉਸ ਪਾਣੀ ਦਾ ਅਸਰ ਆਪਣੇ ਤਿੰਨ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ 'ਤੇ ਪੈਣਾ ਸੀ। ਜਿਨਾ ਪਾਣੀ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਲਗਦਾ ਹੈ ਇਹਦੇ ਵਿਚੋਂ ਅੱਧਾ ਕੱਟਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਅੱਧੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਬੰਜਰ ਹੋ ਜਾਣੀਆਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਨਹਿਰ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਰਾ ਪਾਣੀ ਆਪਣਾ ਲੈ ਜਾਣਾ ਸੀ।

ਅਸੀਂ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਉਦੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਸਾਂ। ਪਾਣੀ ਦਾ ਮਸਲਾ ਉਦੋਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਗਏ ਸ: ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਮੁਰਾਰਜੀ ਡਸਾਈ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾਲ ਕਿਉਂਕਿ ਸਬਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦਾ ਕੇਸ ਤਾਂ ਹੀ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਵੇ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਟੁੱਟ ਗਈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਂਗਰਸ ਆ ਗਈ। ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹ ਸਾਰ ਕੇਸ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲੈ ਲਿਆ। ਇਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਤੋਂ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਪਾਣੀ ਕੱਟ ਕੇ ਫਿਰ ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਤਾ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਇਹ ਪਰੋਗਰਾਮ ਸੀ ਕਿ ਰਾਵੀ ਤੇ ਬਿਆਸ ਦਾ ਜੋ ਪਾਣੀ ਦਾ ਕੇਸ ਹ ਹੈ ਇਹ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਓ ਤਾਂ ਜੋ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਹੋਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਿਹੜੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚੋਂ ਦਰਿਆ ਲੰਘਦੇ ਨੇ ਉਹ ਸੂਬਾ ਉਸ ਪਾਣੀ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ। ਰਾਵੀ ਤੇ ਬਿਆਸ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਆਪਾਂ ਮਾਲਕ ਹਾਂ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੇ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਜੇ ਦੇਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਰਜ਼ਾਮੰਦਗੀ ਨਾਲ ਦੇਵੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਣੀ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਤੋਂ ਡਰਦੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਗਏ, ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਇਸ ਜ਼ਿਲੇ ਨੇ ਬੜਾ ਸਿਆਣਾ ਸੱਜਣ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਐਸ: ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ। ਜਦੋਂ ਪਾਣੀ ਦਾ ਮਸਲਾ ਆਇਆ, ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਸਰਦਾਰ ਜੀ ਆਪਾਂ ਇਥੇ ਪੈਦਾ ਨਾ ਖਾ ਜਾਈਏ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਅਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਸਾਰੇ ਅੰਕੜੇ ਲਿਆਂਦੇ ਨੇ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਨੇ ਵੀ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਾਣੀ ਕਿਹੜੇ ਦਿਨ ਲਾਇਆ। ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਪਾਣੀ ਕਿੰਨਾ ਵਰਤਦਾ ਹੈ? ਇਕ ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਜਿੰਨਾ ਪਾਣੀ ਹਰਿਆਣੇ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਉਹ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਾ ਰਿਹਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਪਾਣੀ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਵਰਤ ਰਿਹਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਇਤ ਇਤਜ਼ਾਮ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਦੀ ਨਹਿਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੁੱਟ ਗਈ। ਅਗਾਂਹ ਇਹ ਇਤਜ਼ਾਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰਾ ਪਾਣੀ ਵਰਤ ਸਕੇ। ਸਾਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵੰਡ ਵਿਚ ਆਇਆ 42 ਲੱਖ ਫੁੱਟ ਏਕੜ ਪਾਣੀ ਇਕ ਏਕੜ ਵਿਚ ਫੁੱਟ ਪਾਣੀ ਖੜਾ ਕਰ ਦੇਈਏ, ਉਹ ਨੂੰ ਇਕ ਲੱਖ ਫੁੱਟ ਏਕੜ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ।

1 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਸੂਬੇ ਦਾ ਕਿਸਾਨ ਜਿੰਨਾ ਪਾਣੀ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਉਹਦੇ ਵਿਚੋਂ ਤਾਂ ਇਕ ਘੁਟ ਵੀ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਘਟਾਉਣਾ। ਉਹ ਮੰਨ ਗਏ ਬਈ ਠੀਕ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਜਿਹੜਾ ਵਾਧੂ ਪਾਣੀ ਹੈ ਇਸ ਵੇਲੇ ਜਿਹੜਾ ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਰਦਾਤ (ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 9 ਤੇ)

NON-SMOKERS & SMOKERS

TOGETHER
WE ARE
STRONGER

NORTH AMERICAN LIFE

Permanent & Terms Plan

- * Life and Group Insurance
- * Retirement & Pension Plans
- * Company Pension and Health Benefit Plans
- * Estate Protection
- * Business & Mortgage Insurance

Ph. 685-9335

SUDESH KALIA

FIDELTY REALTY LTD.

5316 Victoria Drive
Vancouver, B.C.

BUYING & SELLING

Always Remember

Ph. 324-3888

HARPAL S. TOOR

Member Medallion Club

R.E. Board of Greater Vancouver

437-3350

(ਪੰਨਾ 8 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਵਰਤਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਹਰਿਆਣਾ ਵਰਤਦਾ ਹੈ ਉਹ ਹੈ 42 ਲੱਖ ਫੁਟ ਏਕੜ ਪਾਣੀ। ਉਹ ਪਾਣੀ ਦਾ ਕੋਸ਼ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਤਾ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਣਾ ਦਿਤਾ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਫੈਸਲੇ ਕਰਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਮੁਤਾਬਿਕ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਸਾਡੇ ਗੱਲ ਵਿਚ ਐ, ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਜਿਹੜਾ 42 ਲੱਖ ਫੁਟ ਏਕੜ ਪਾਣੀ ਪੀ ਉਹ ਵੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਐ ਅੱਗੇ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਸਾਡੀਆਂ ਅਨਾਜਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਭੀ ਗੱਲ ਮੰਨੀ ਗਈ ਐ। ਇਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਸੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਧੱਕਾ ਹੁੰਦਾ ਐ। ਜਦੋਂ ਫੌਜ ਦੀ ਭਰਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਜਦੋਂ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਰਤੀ ਹੁੰਦਾ ਐ ਉਹਦੀ ਛਾਤੀ ਇਕ ਇੱਕ ਵੱਧ ਹੁੰਦੀ ਐ। ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਕੱਦ ਉਚਾ ਹੁੰਦਾ ਐ। ਦੂਸਰੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਵਿਚਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਛਾਤੀ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੱਦ ਛੋਟਾ ਹੁੰਦਾ ਐ। ਇਸ ਵੱਡੇ ਕੱਦ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਅਤੇ ਚੌੜੀ ਛਾਤੀ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਐ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਗਲਤੀ ਸੀ—ਪਰ ਇਹ ਪੁਰਾ ਵਿੱਟ ਹੈ ਇਹ ਵਿੱਟ ਨਹੀਂ ਇਹਦੀ ਛਾਤੀ ਘੱਟ ਇਹਦਾ ਕੱਦ ਘੱਟ ਇਹਨੂੰ ਫੌਜ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਜੱਖ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਲਗੇ ਤੁਹਾਡੀ ਗਿਣਤੀ ਹੀ ਦੇ ਫੀਸਦੀ ਹੈ। ਜੇ 100 ਭਰਤੀ ਕਰਨੇ ਨੇ ਤਾਂ ਦੋ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚੋਂ, ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚੋਂ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਮੰਗ ਸੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮਕੈਰਿਟ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਉੱਤੇ ਭਰਤੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਆਉਂਦੀ ਜਿਹੜੀ ਭਰਤੀ ਹੋਵੇਗੀ ਉਹ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਜਿਹਦੀ ਛਾਤੀ ਪੁਰਜੀ ਐ, ਜਿਹਦਾ ਕੱਦ ਪੁਰਾ ਐ, ਉਹ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਸਾਨੂੰ ਫੌਜ 'ਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਥਾਂ ਮਿਲਣਾ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲਿਖਤੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਸਰਵਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਣਨਗੇ ਉਹ ਦੇ ਵਿਚ ਇਕ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦਾ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਹੋਵੇ ਅੱਗੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਹੋਵੇ।

ਨੁਮਾਇੰਦਾ

ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਇਕ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਕੋਈ ਵਿਤਕਰਾ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਫੈਸਲਾ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਐ। ਬਾਕੀ ਜਿਹੜੇ ਕਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਸੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਫੌਜ ਵਾਪਸ ਮੰਗਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਡਿਸਟਰਬਡ ਏਰੀਆ ਖਤਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਮੰਨੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਨੇ ਵਿਖਾਇਆ ਨੇ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਈ ਸੀ, ਇਹ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚੁੱਕ ਲਈ।

ਬਾਕੀ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੱਡੀਆਂ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੋ ਸੀ। ਇਕ ਤਾਂ ਜਿਹੜੇ ਵੀਜ ਕੰਟ ਵਿਚ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜੇਲ' ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਜਚ ਜੇਧਪੁਰ ਦੀ ਜੇਲ' ਵਿਚ। ਇਕ ਸੀ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ, ਜੋ ਕਿ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਨਿਰਾਦਰ ਵੇਖਕੇ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ। ਫੌਜ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੇ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨੁਕਸਾਨ ਕਿਸੇ ਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਜਿਸਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਗਾਵਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

ਬਗਾਵਤ

ਬਗਾਵਤ ਉਹ ਹੁੰਦੀ ਐ ਜਿਵੇਂ ਪਾਪਿਕਸਤਾਨ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵੇਲੇ ਹਥਿਆਰ ਸੁਟ ਕੇ ਭੱਜੇ ਜੀ ਜਾਂ ਜਿਵੇਂ ਚੀਨ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵੇਲੇ ਹਥਿਆਰ ਸੁਟ ਕੇ ਭੱਜੇ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿਸ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੰਗ ਪਵਾਉਂਦੇ ਹੋ ਜਦੋਂ ਉਸ ਗੁਰੂ ਦਾ ਨਿਰਾਦਰ ਹੋਇਆ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ, ਤਾਂ ਉਹ ਹਥਿਆਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਵਿਤਰਤਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਫੌਜਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਏ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਜੇ ਬਗਾਵਤ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਕਿੰਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਸੀ ਰਸਤੇ ਵਿਚ, ਕਿੰਨਾ ਅਸਲਾ ਸੀ। ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਤਬਾਹ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸੀ। ਅੱਗੇ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਕ ਥਾਂ 'ਤੇ ਫੇ-ਸੱਤ ਫੌਜੀ ਅੱਗ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਇਕ ਪੁਲ ਥੱਲੇ ਜਾ ਬੈਠੇ ਲੋਕ ਇੰਨਾਂ ਵੱਟੇ ਮਾਨ ਲੱਗੇ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਭਰਾਵੇਂ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਾਣਾ ਐ। ਸਾਡਾ ਤੁਹਾਡਾ ਕੋਈ ਵਧ ਵੈਰ ਨਹੀਂ। ਆਖਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਖਾਇਆ ਕਿ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਇਤਨੇ ਹਥਿਆਰ ਨੇ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਪਰ ਸਾਡਾ ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਾਰਨੀ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜਾਣਾ ਐ। ਖ਼ੈਰ ਡਲੇ ਮਾਰ ਮਾਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਕਿਥੇ ਤਕ ਜਾਣੀ ਇਥੋਂ ਤਕ ਸਹਿਸ਼ ਸ਼ਕਤੀ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ। ਇੰਨੇ ਹਥਿਆਰ ਜਾ ਕੇ ਜਦੋਂ ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਵੇਖੇ, ਇਤਨਾ ਅਸਮਾ ਅਸਲਾ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਦਸ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਤਬਾਹ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਸਬੂਤ ਐ। ਐਨਾ ਅਸਲਾ, ਐਨੇ

ਹਥਿਆਰ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕਿਸੇ ਹਿੰਦੂ ਦਾ ਭਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਕੋਈ ਸ਼ਹਿਰ ਨੜਹ ਨਹੀਂ ਲੁਟਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਸੀ ਬਈ ਸਾਡੇ ਧਰਮ ਦੀ ਗੱਲੀ ਹੋਈ ਐ। ਇਹਦਾ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜਾ ਕੇ ਬਦਲਾ ਲੈਣਾ ਐ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਕੇ ਨੌਕਰੀਆਂ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾ ਲਵੇ। ਇਹ ਤੁ ਤਕਰੀਬਨ 2700 ਫੌਜੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਐਡਜਸਟ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ 51 ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਡੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਹੋਈਆਂ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਐ ਕਿ ਇਕ ਇਕ ਪਰਵਾਰ ਲਈ ਪੰਜ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਅਸੀਂ ਘਰ ਭੇਜਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਭੁਖੇ ਨਾ ਮਰਨ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਕੱਟ ਲੈਣਗੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਦੇ ਦਿਆਂਗੇ। ਬਾਕੀ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਨੌਕਰੀਆਂ ਵਿਚ ਲੈਣ ਦਾ। ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਸਮੱਸਿਆ ਸੀ ਸਾਡੀ, ਉਹ ਵ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ

ਦੂਸਰਾ ਜਿਹੜੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਸਟਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਥੋਂ ਮੰਗੀਆਂ। ਅਸੀਂ ਲਿਸਟਾਂ ਦਿਤੀਆਂ। ਉਹ ਇਕ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਛੱਡਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿ ਉਹ ਆਖਰ ਕੋਸ਼ ਵਾਪਸ ਹੋਣੇ ਨੇ। ਛਾਣਬੀਣ ਹੋਈ ਏ। ਕਈ ਗੱਲਾਂ ਐਸੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸਕਦੀ ਅੱਗੇ ਸਰਕਾਰ ਫੌਜ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਜ਼ੋਰ ਪਾਇਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਦਸਦੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ? ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬੰਦੇ ਮੁੜ ਕੇ ਫੌਜ ਵਿਚ ਰੱਖ ਲਏ ਗਏ ਹਨ।

ਆਜ਼ਾਦ ਹਿੰਦ ਫੌਜ

ਆਜ਼ਾਦ ਹਿੰਦ ਫੌਜ ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਲੜਾਈ ਲੜੀ, ਕਈ ਸੱਜਣ ਆਪਣੇ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਐ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਿਤੀਆਂ। ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਪੰਡਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਬਣ ਗਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫੌਜ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਵੋ। ਕਹਿਣ ਲਗੇ ਅਸੂਲ ਟੁਟਦੇ ਫੌਜ ਦਾ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਲੜਨ ਵਾਲੇ ਵੀਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਔਰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਜ਼ਾਦ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੌਜ ਵਿਚ ਮੁੜ ਕੇ ਲੈ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਆਪ ਕਾਲਾ ਕੱਟ ਪਾ ਕੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੇਸ ਲੜਿਆ ਅਤੇ ਹਾਰ ਗਏ, ਮੁੜ ਕੇ ਫੌਜ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲਿਆ ਨਾ ਕਰਾ ਸਕੇ। ਇਹ ਤਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਬਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਦੇਵਾਂਗੇ, ਤੇ ਦਿ ਤੀਆਂ ਪਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫੌਜੀਆਂ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਾਗੀ ਆਖਿਆ ਮੁੜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫੌਜਾਂ ਵਿਚ ਪ ਵਾਪਸ ਰਖਵਾਇਆ ਹੈ। ਇਕ ਹੋਰ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੋਰਚੇ ਇਕ ਏਰ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਜਿੱਤ ਤੋਂ ਬਾਦ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੋਢੇ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ। ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਮੋਰਚਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ 1982 ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਜਾਂ ਕੋਈ ਜੇਲ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਇਆ ਜਾਂ ਕੋਈ ਪੁਲੀਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਇਆ ਜਾਂ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਇਆ, ਸਰਕਾਰ ਵੀਹ-ਵੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਇਕ ਇਕ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਦੇਵੇਗੀ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜੇ ਉਸਦੇ ਘਰ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਉਸਦੇ ਘਰ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਪੂਰਾ ਕਰੇ।

ਪ੍ਰਾਪਤੀ

ਇਸ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬਾਦ ਹੁਣ ਕਈ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਭਾਈ ਹੁਣ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼? ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਰੋਸਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੋ ਚੁਕਿਆ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਤੁਹਾਡਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਦਸੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੀ ਰੋਸਾ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਹ ਐ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਵੀਰ ਤਕੜੇ ਹੋ ਕੇ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਲਈ ਤੁਰੇ ਨੇ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਇਸ ਲਈ ਲੇਟ ਪਹੁੰਚਿਆ ਕਿ ਸਾਡੀ ਸਵੇਰ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਸੀ ਬਾਦਲ ਸਾਹਿਬ ਟੋਏਤਾ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਮੈਂ ਜੋ ਕਿ ਕੋਲ ਸਾਡੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਰਕਰ ਦੀ ਸੀ, ਜੋ ਵਰਕਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਸਨ ਉਹ ਚੋਣ ਲੜਨ ਲਈ ਉਹਦੇ ਪਰੋਗਰਾਮ ਬਨਾਉਣ ਬਾਰੇ ਅੱਜ ਸਾਡੀ ਤਕੜੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਗਰੂਰ ਦੇ ਨੇੜਗਾ ਮੀਟਿੰਗ ਹੋਈ। ਫਿਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਗਏ। ਅਸੀਂ ਸੱਚਿਆ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕਰੀਏ ਅਜ ਤਾਂ ਕਿ ਕੋਲ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਵੇ। ਜਿਹੜੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਸੀ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਬਾਬਾ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿ ਬਾਬਾ ਜੀ ਅੱਜ ਕੌਮ ਬੜੇ ਨਾਜ਼ਕ ਮੌਜ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਲੜਾਈ ਓਨਾ ਚਿਰ ਚਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਅਸੀਂ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਸਵਰਗ ਬਨ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ। ਕਈ ਵੀਰ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ ਸੰਤ ਜੀ ਮੰਗਾਂ ਤਾਂ ਠੀਕ ਮੰਨੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਛੱਡ ਦਿਓ। ਮੈਂ ਕੁਝ

ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਐ, ਮੈਨੂੰ ਮਾਣ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਹੈ— ਜਿਹੜਾ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਪਾੜਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਇਥੇ ਅਸੀਂ ਮੁੜ ਕੇ ਗਲਵਕਤੀਆਂ ਪਾਈਆਂ ਨੇ। ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਚ ਜੈਕਾਰੇ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਥੱਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ ਜੇ। ਜੇਲ ਤੋਂ ਆ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿਹੜਨਾ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਪਾੜਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ ਦਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਸਿੱਖ ਹਿੰਦੂ ਦਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਔਰ ਇਕ ਦੂਜਾ, ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਕੌੜੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਵੇਖਦਾ ਸੀ, ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਹਗਰੀਆ ਸਾਰੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਦੀ ਹੋਈ ਐ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹਿੰਦੂ ਦੇ ਬਾਹਰਲਾ ਹਿੰਦੂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਿੱਖ ਤੇ ਬਾਹਰਲਾ ਸਿੱਖ ਭੱਜ ਭੱਜ ਕੇ ਗਲਵਕਤੀਆਂ ਪਾ ਕੇ ਰੋਂਦੇ ਦੇਖੇ ਨੇ। ਇਹ ਦੋ ਸਾਲ ਕਿਵੇਂ ਲੰਘ ਲੰਘ ਆਪਣੇ।

ਗੱਲਬਾਤ

ਜਦੋਂ ਸਾਨੂੰ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਸੱਦਾ ਆਇਆ ਤਾਂ ਮੇਯੇ ਦਿਮਾਗ ਤੇ ਬੋਲ ਸੀ। ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ ਸਰਦਾਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਦੋ ਤਿੰਨ ਹੋਰ ਸਿਆਣੇ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕੀ ਕਰੀਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਾਇ ਦਿਤੀ ਕਿ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਐ। ਲੜਾਈ ਲੜੀ ਚਲੇ ਤੇ ਗਲਬਾਤ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਭੱਜਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਜਦੋਂ ਗੱਲਬਾਤ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹ ਜਾਵੇ ਉਦੋਂ ਲੜਾਈ ਸਮਾਪਤ ਕਰ ਦੇਵੋ। ਗੱਲਬਾਤ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਭੱਜਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸੀ ਕਿ ਤਿੰਨ ਰਹਿ ਗਏ। ਦੋ ਚਲੇ ਗਏ ਕੀ ਕਰੀਏ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਵੀ ਦੁਬਿਧਾਂ ਵਿਚ ਸੀ। ਇਹ ਇਕ ਦੂਜਾ ਸੀ। ਸਮਝ ਜਾਣੀ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਸਾਰਾ ਦਾਮ ਤੇ ਲਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਇਸ ਵੇਲੇ ਚਲੇ ਗੁਰੂ ਕੋਲੋਂ ਹੁਕਮ ਲੈਂਦੇ ਆ। ਮਨ ਦੁਬਿਧਾਂ ਵਿਚ ਸੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਿਕ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਆਪਣੀ ਕੀਤੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਐਵੇਂ ਨਾ ਚਲੀ ਜਾਵੇ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਹੁਣ ਕੋਈ ਰਸੂਤਾ ਰਸਤਾ ਮੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹੁਣ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਬਿਨਾਂ ਜਾਵੇ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਹੁਣ ਕੋਈ ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ, ਮੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹੁਣ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਹੁਣ ਉਸ ਤੋਂ ਹੁਕਮ ਲੈ ਲਈਏ ਅਸੀਂ ਪੰਜ ਜਟੇ ਸਾਂ ਜਾ ਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ। ਸਤਿਗੁਰ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਅਸੀਂ ਦੁਬਿਧਾਂ ਵਿਚ ਫਸ ਗਏ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦਾ ਕੀ ਕਰੀਏ, ਤੁਸੀਂ ਰਸਤਾ ਵਿਖਾਓ। ਪੰਥ ਪੰਥ ਸਾਹਮਣੇ ਜਦੋਂ ਵੀ ਬਿਪਤਾ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਮਹਾਰਾਜ ਤੋਂ ਕੋਈ ਅਗਵਾਈ ਲੈਂਦੇ ਨੇ। ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਬਾਦ ਇਹ ਸਾਰੀ ਜਿੱਤ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਗੁਰੂ ਦਾ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਆਇਆ ਸੀ, ਜੋ ਜੈ ਪੇਥੇ ਤਹਿ ਹਜੂਰ, ਦੂਰ ਕਬੇ ਨਾ ਜਾਈ, ਰਵਿ ਰਹਿਆ ਸਰਵਤਰ ਮੇ ਮਨ ਸਦਾ ਧਿਆਈ' ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਗੁਰੂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਐ ਹੁਣ ਚਲੋ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ, 'ਸਤਿਗੁਰੁ ਸਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਹੁਣ ਲਾਭ, ਨਿੰਦਿਆ, ਔਰ ਉਸਤਤ, ਜਿੱਤ ਤੇ ਹਾਰ ਇਹ ਤੇਰੀ ਹੈ, ਤੁਹਾਡੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਚਲੇ ਹਾਂ, ਹੁਣ ਜੋ ਵੀ ਪੱਲੇ ਤੇਰੇ ਦੀਨ ਦਿਆਲ, ਭਰੋਸੇ ਤੇਰੇ, ਸਭ ਪਰਵਾਰ ਚੜਾਇਆ ਬੋਝੇ' ਅੱਗੇ ਮੈਂ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਸਦਕਾ 35 ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਬਹੁਤ ਪੰਨਵਾਦ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਚੋਣਾਂ ਯਾਦ ਰਖਣੀਆਂ, ਚੋਣਾਂ ਸਿਰ 'ਤੇ ਆ ਗਈਆਂ ਇਕ ਲੜਾਈ ਮੁਕ ਗਈ ਇਕ ਲੜਾਈ ਗਲ ਆ ਪਈ ਇਕ ਲੜਾਈ 'ਚ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ ਇਹ ਜਿੱਤ ਤੁਹਾਡੀ ਤਾਂ ਸਾਂਝਤ ਰਹੇਗੀ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣ ਕੇ ਭੇਜੋਗੇ ਤਾਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੀ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣੇ ਅਤੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕੋਈ ਗੱਲਾਂ ਬਾਕੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਵਾ ਸਕੇ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਖਾਲਸਾ,
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਕੋਪ COPE ਵਲੋਂ ਸਕੂਲ ਬੋਰਡ ਦੇ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਮੰਗ

18 ਸਤੰਬਰ — ਕਮੇਟੀ ਆਫ ਪਰੋਗਰੇਸਿਵ ਇਲੈਕਟਰਜ਼ ਭਾਵੇਂ ਸਕੂਲ ਬੋਰਡ ਦਾ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਇਸ ਸਾਲ ਨਾ ਹੋਵੇ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਚਾਹੁੰਦੀ) ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸਤੰਬਰ 22 ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰੇਗੀ। ਇਹ ਪਿਛਲੇ ਸਕੂਲ ਬੋਰਡ ਦੀ ਚੋਅਰਮੈਨ ਪਾਲੀਨ ਵਿਅਨਸਟੀਨ ਨੇ ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਕੂਲ ਬੋਰਡ ਦਾ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਵੈਨਕੂਵਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਜਮਹੂਰੀ ਹੱਕ ਹੈ। ਇਹ ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਪੁਰਾਣਾ ਸਕੂਲ ਬੋਰਡ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਸਿਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਹਟਾ ਕੇ ਉਸਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਆਪਣਾ ਇਕ ਮੈਂਬਰੀ ਬੋਰਡ ਲੋਕਾਂ ਉੱਤੇ ਠੋਸ ਦਿਤਾ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਇਕ ਗੈਰ ਜਮਹੂਰੀ ਗੱਲ ਹੈ।

AMIN ON MARINE

Canada's autosales leader, now invites you at 86 S.E. Marine Dr. Vancouver [Between Main & Cambie] to make your own deal for any make or model of car including Cadillac, Chevrolet, Oldsmobile, any import or domestic car

dueck
CHEVROLET-OLDSMOBILE-CADILLAC LTD.

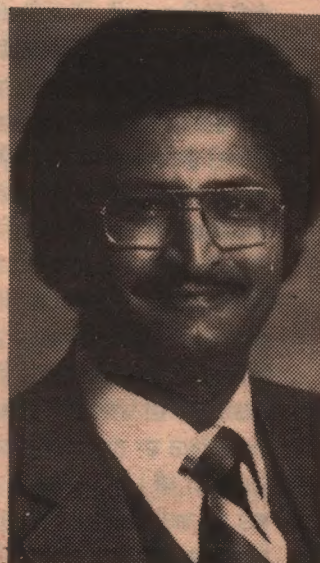
86 SE Marine Dr., [between Main & Cambie]

Ph: 324-7222

Res.: 433-1681

Pager 687-7711 Pager #2122

DUECK CHEVROLET OLDSMOBILE CADILLAC LTD.

AMIN LADHA

Non-smokers

pay less
for insurance.

MOHINDAR SINGH GILL

Suite 1206,

B. Comm., M.B.A., C.G.A.

4330 Kingsway,

Life Underwriter

Burnaby, B.C.

Ph. Off. 430-0455

Ph. Res. 433-1684

SunLife
OF CANADA

Get your life in shape.

Mohindar Singh Gill

ਸਾ ਹਿ ਤ ਦ ਰ ਪ ਟ

ਕਹਾਣੀ:

ਚੜ੍ਹਦਾ ਸੂਰਜ

ਹਰਨਾਮ ਦਾਸ ਸਹਿਰਾਈ

“ਚਾਚੀ ਅੱਜ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਗਿਆ।”

“ਟੁਟ ਪੈਣਿਆਂ ਵੇ, ਅੱਜ ਕਿਤੇ ਡੰਡੇ ਤੇ ਨਹੀਂ ਪੀ ਆਇਓ!”

“ਚਾਚੀ ਮੈਂ ਕੋਈ ਝੂਠ ਆਖਿਆ ਏ। ਗੁਰਬੰਤੋ ਨੂੰ ਪੁਛ ਲੈ।”

“ਖਵਾਜੇ ਦਾ ਗਵਾਹ ਡੰਡੂ। ਇਕ ਪੋਸਤੀ ਤੇ ਦੂਜਾ ਅਫੀਸੀ।”

“ਹਾਹੋ ਭਾਬੀ ਜੇ ਆਜ਼ਾਦ ਵੀ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਫੇਰ ਕਿਹੜਾ ਨਵਾਂ ਚੰਨ ਚੜ੍ਹ ਪੈਣਾ ਏ।” ਲੱਖਣ ਸਿੰਘ ਆਖਣ ਲਗਾ।

“ਹਾਹੋ ਵੇ, ਤੇਰੇ ਲਈ ਕੋਈ ਗੱਲ ਬੋਝੀ ਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਪੁਛ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਘਰ ਕੁਲ ਉਜਾੜ ਦਿਤਾ ਏ ਤੇ ਸੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਪੁਤ ਕੁਹਾ ਲਏ ਨੇ ਤੇ ਰੋਡੀਆਂ ਨੂੰ ਹਾਂ ਗਲ ਲਾ ਕੇ ਦੜੇ ਬੈਠੇ ਨੇ। ਤੇਰਾ ਤੇ ਵਰਗੀ ਯਾਰ ਏ। ਤੇਰੀਆਂ ਤੇ ਪੰਜੇ ਘਿਉ ਵਿਚ ਹਨ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਭਰਤੀ ਕਰਵਾਈ ਜਾਹ। ਆਪਣਾ ਉਲੂ ਸਿੱਧਾ ਕਰੀ ਜਾਹ। ਤੋਪਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਬਣਨ ਦੇ ਮਾਵਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤ। ਵੇ ਚੰਦਰਿਆ, ਤੂੰ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਮਾਂਜਾ ਫੇਰ ਕੇ ਰੋਲ ਲਏ ਨੇ ਗੱਭਰੂ। ਮਾਰ ਪਿੰਡ ਵੱਲ ਝਾਤੀ, ਕੋਈ ਜਵਾਨ ਗੱਭਰੂ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਏ!” ਚਾਚੀ ਆਖਣ ਲਗੀ।

“ਭਾਬੀ ਅਸੀਂ ਜਵਾਨ ਨਹੀਂ!” ਲੱਖਣ ਸਿੰਘ ਮੁਸਕਰਾਇਆ।

“ਫੁੜਕੀ ਪੈਣਿਆਂ, ਫਿਟਕਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਏ। ਰੁੜ੍ਹ ਪੁੜ੍ਹ ਜਾਣਿਆਂ ਕਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੁਹਾਗਣਾਂ ਦੇ ਵੇਟ ਵੀ ਸੁਟੇ ਨੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਵਾਲੇ ਲਾਮ ਨੂੰ ਤੋਰ ਦਿਤੇ ਨੀ।” ਰੱਖੀ ਆਖਣ ਲੱਗੀ।

“ਭਾਬੀ ਰੁਪਿਆਂ ਦੇ ਬੱਬੇ ਸਾਰੇ ਸਲ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਮੇਰਾ ਭਰਤੀ ਕਰਵਾਇਆ ਲਫਟੈਨੈਂਟ ਤੋਂ ਘਟ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਲਗਾ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਇਜ਼ਤ ਖਟੀ ਏ ਕੋਈ ਮਖੌਲ ਨਹੀਂ। ਭਾਬੀ ਚਲ ਮੇਲਾ ਦਿਖਾ ਲਿਆਵਾਂ।”

“ਫੁੜਕੀ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਪੈਤਾ ਏ। ਵੇ ਕਦੇ ਸ਼ਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਮੂੰਹ ਵੀ ਵੇਖਿਆ ਏ, ਦਵਾਖਿਆ ਤਿੜਕਿਆ ਡੋਲਾ, ਲੰਡੀ ਲੱਤ, ਵਿੰਗ ਤਿੜਕਿਆ ਸਰੀਰ ਕਿਕਰ ਦੇ ਮੁਖ ਵਰਗਾ। ਜਾਹ ਵੇ ਕਿਸੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਭਾਬੀ ਕੋਲੋਂ ਲਕ ਦਾ ਚਿਬ ਕਢਵਾ ਲਿਆ।” ਰੱਖੀ ਨੇ ਇਕ ਗੱਲ ਵਿਚ ਖੁੰਭ ਠਪ ਦਿਤੀ।

ਲੱਖਣ ਸਿੰਘ ਜੂਠ ਜਮਾਨੇ ਦੀ ਪੁਜ ਕੇ ਚੀਨ। ਸਿਰੋਂ ਪੈਰੋਂ ਲਾਹੀ ਹੋਈ। ਬੋਲ ਪਿਆ “ਭਾਬੀ ਵੇਖੋ ਨੀ ਮੇਰੇ ਰੋਕ। ਮੇਰੇ ਮੋਢੇ ਦੇ ਫੁਲਾਂ ਵਲ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀ ਓ! ਜਰਮਨ ਦੀ ਜੰਗ ਜਿਤ ਕੇ ਲਏ ਨੇ। ਤੋਪ ਮੇਰੀ ਬਹਾਦਰੀ ਨੇ ਹੀ ਲਿਆ ਕੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਗੱਡੀ ਏ। ਕੋਈ ਸੁਰਮਾ ਜੰਮੂ ਤੇ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਇਜ਼ਤ ਖੋਟ। ਬਹਾਦਰ ਰੋਜ਼ ਰੋਜ਼ ਨਹੀਂ ਜੰਮਦੇ ਭਾਬੀ। ਖਾਲੀਸ਼ਟ ਨੂੰ ਕੀ ਕਰਨਾ ਏ? ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਪੈਰ ਪੈ ਪੀਟੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਦ ਕਾਨ ਵਾਲਾ ਇਕ ਵੀ ਮੁੰਡਾ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਗਲੀਆਂ ਕੱਢਣ ਜੋਗਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦਿਤਾ। ਮੇਰਾ ਪਤਾ ਮੇਰੇ ਮਰਨ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਲਗੂ ਪਿੰਡ ਨੂੰ। ਚੰਗੇ ਬੰਦੇ ਕਰਮਾਂ ਵਾਲੀ ਕੁਖ ਏ ਜੰਮਦੀ ਏ।”

“ਜੱਦ ਗਲ ਦਿਤੀ ਓ ਵਿਰਕਾਂ ਦੇ ਘਰ ਜੰਮ ਕੇ। ਪਿੰਡ ਦਾ ਫਕਾ ਮਾਰ ਸੁਟਿਆ ਏ। ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਲਾਮ ਵਿਚ ਤੇਜ ਕੇ ਮਰਵਾ ਡੰਡੇ ਨੀ ਤੇ ਆਪ ਮਾਘਾ ਮਾਰਦਾ ਫਿਰਦਾ ਏ। ਕਾਟੇ, ਲੁਲੇ, ਲੀਂ ਗੜੇ, ਅੰਨ੍ਹੇ ਤੇ ਫਿਰੇ ਹੋਏ ਦਿਮਾਗਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਡੰਡੀ। ਤੋਪ ਦੇ ਗੋਲੇ ਆਦਮੀ ਦਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦਿੰਦੇ। ਜੰਗ ਤੇ ਫਕਾ ਮਾਰ ਦਿੰਦੀ ਏ ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ। ਜੰਗ ਦਾ ਮਾਰਿਆ ਪਿੰਡ ਕਈ। ਸਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਉਠਣ ਲਗਾ। ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਵਾਨ ਕੁੜੀਆਂ ਤੇ ਅੱਲੜ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਭੜੋਲੇ ‘ਚ ਪਾ ਦੇਈਏ ਕੋਈ ਭਰਦਾ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਕ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਸਾਰੀਆਂ ਰੋਡੀਆਂ ਦੀ ਟੋਲੀ ਏ, ਇਕ ਵੀ ਸੁਹਾਗਣ ਨਹੀਂ। ਲੋਹੜਾ ਸਾਈਂ ਦਾ! ਜੇ ਕੋਈ ਨਾਂ ਮਾਤਰ ਸੁਹਾਗਣ ਏ ਤਾਂ ਰੋਡੀਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਭੋਤੀ। ਰੁਪਈਆ ਨੂੰ ਕੀ ਉਹ ਚਕ ਮਾਰਨ ਕਦੀ ਵੀ ਕਟਣ ਗਿਆ ਕਿਸੇ ਦਾ ਢੋਲ ਸਿਪਾਹੀ ਘਰ ਮੁੜਿਆ ਏ! ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਮੌਤ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਕੀ ਵੇਰ ਏ। ਕੀ ਤੋਪਾਂ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਗੱਭਰੂਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਖਾਂਦੀਆਂ ਨੇ? ਘਰ ਘਰ ਇਹੋ ਸਿਆਪੇ ਹਨ। ਅੰਨੇ ਘਰ ਉਜਾੜ ਕੇ ਇਕ ਆਪਣਾ ਏ ਘਰ ਵਸਾਇਆ ਏ। ਵੇ ਰੁਪਿਆਂ ਨੂੰ ਹਿਕ ਤੇ ਲੇ ਕੇ ਮਰ ਜਾਵੀਂ। ਤੈਨੂੰ ਰੋਣ ਵਾਗੀ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ ਰੁਪਿਆਂ ਦੀ ਮੜੀ ਬਣਾ ਕੇ ਉਤੇ ਬਹਿ ਜਾਈਂ। ਫੁੜਕੀ ਪੈਣਿਆਂ ਵੇ, ਕਲ ਫੇਰ ਚੁਗਲੀ ਕੀਤੀ ਓ। ਚੁਗਲ ਧੋਰਾ ਬਾਨੇ ਕੋਲੋਂ ਵੀ ਪਕੜੇ ਗਏ ਨੇ ਕਦੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ!” ਰੱਖੀ ਮੂੰਹ ਫੱਟ ਜੇ ਮੂੰਹ ਆਉਂਦਾ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦੀ।

“ਭਾਬੀ ਇਹਨੂੰ ਫਿਰ ਕੋਲ ਬਿਠਾ ਲਿਆ ਏ ਟੁੰਡੀਲਾਟ ਨੂੰ। ਇਸ ਕਿਹੜਾ ਭਲੇ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਏ। ਜਾ ਉਏ ਬਿਲੇ ਭਟਵੀਏ ਨੂੰ ਸਦ ਲਿਆ। ਫੜ ਲਵੇ ਆਪਣੇ ਜਵਾਈ ਨੂੰ। ਮੇਰਿਆਂ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਜੇ ਚੰਨ ਸਿੰਘ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਲਖ ਲਾਹਨਤ ਏ ਮੇਰੇ ਜਿਉਣ ਤੇ। ਤੇਰੇ ਵਰਗੇ ਪਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਤ ਸਿਰ ਸਵਾਹ ਪੈਂਦੀ ਏ। ਪਰ ਬੰਦੇ ਦੇ ਪੁਤਾ ਤੈਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਲਗੀ। ਤੇਰੇ ਵਰਗੀ ਜਿਨਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਵੱਜ ‘ਚ ਭਰਤੀ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਤਰਮੇ ਝੂਠੇ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿਚੋਂ ਖਰੀਦ ਕੇ ਲਾਏ ਨੀ। ਆ ਲੈਣ ਦੇ ਇਕ ਵਾਰ ਆਜ਼ਾਦੀ। ਜੇ ਗਿਣ ਗਿਣ ਕੇ ਬਦਲੇ ਲਾ ਲਏ ਤਾਂ ਆਖੀਂ। ਜੁਤੀਆਂ ਦੇ ਹਾਰ ਪਵਾਉਣੇ ਨੇ ਤੇਰੇ ਗਲ ਵਿਚ ਤੇ ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ ਕਰ ਕੇ ਖੋਤੇ ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਉਣਾ ਏ। ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਫੇਰਨਾ ਏ। ਵਲੈਤੀ ਸੁਟ ਪਾ ਪਾ ਕੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਵਿਗਾੜ ਦਿਤੇ ਨੇ।” ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਆਖਕੇ ਭਾਬੀ ਕੋਲ ਪਸਕਾ ਮਾਰ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ।

“ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ, ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਸਮਝ ਦਾ ਫਰਕ ਏ। ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਵਰਗਾ ਨਹੀਂ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਾਰੇ ਗੱਭਰੂ ਭਗੌੜੇ ਕਰ ਦਿਤੇ ਨੀ। ਵੇਖ ਲਾ ਮੇਰੀ ਤੇ ਆਪਣੀ ਨੂੰ ਹਾਂ ਮੇਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹਾਂ ਨੇ। ਮੇਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹਾਂ ਪੱਟ ਹੰਢਾਉਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਤੇਰੀ ਨੂੰ ਹਾਂ ਦਵਾਲੇ ਪਾਟੀਆਂ ਲੀਰਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਮੇਰੀ ਨੂੰ ਹਾਂ ਸੋਨੇ ਨਾਲ ਪੀਲੀ ਹੋਈ ਪਈ ਏ ਤੇ ਤੇਰੀ ਨੂੰ ਹਾਂ ਨੱਕ ਵਿਚ ਕੋਕਾ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਸਾਡੇ ਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ

ਵਿਚ ਨਵਾਰੀ ਪਲੰਘ ਹਨ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਟੁਟੀ ਮੰਜੀ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਭਾਡਿਆਂ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਬੁਹਿਆਂ ਤਕ ਭਰੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਤੁਹਾਡੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਟੁਟੇ ਫੁੱਟੇ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਮੇਰਾ ਭਰਤੀ ਕਰਵਾਇਆ ਜੇ ਕਿਤੇ ਟੁਟੀ ਆ ਜਾਵੇ ਉਹਦੀ ਝਲਕ ਝਲੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ। ਰੋਕਾਂ ਨਾਲ ਮੋਢੇ ਭਰੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਪਸਤੌਲ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਅੱਗੇ ਅੱਖ ਝੁਕ ਜਾਂਦੀ ਏ। ਜੇ ਮੇਰੇ ਭਰਤੀ ਕਰਵਾਏ ਹੋਏ ਜਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜਨਾਨੀਆਂ ਰੋਡੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਭਗੌੜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜਨਾਨੀਆਂ ਸੇਜਾਂ ਨਹੀਂ ਮਾਣਦੀਆਂ। ਰਾਤੋ ਰਾਤੋ ਚੋਰੀ ਛਪੇ ਕਿਤੇ ਚੋਰਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਮੂੰਹ ਭਾਵੇਂ ਵਿਖਾ ਦੇਣ। ਸਾਡੇ ਜਵਾਨ ਤੋਪਾਂ ਦੀਆਂ ਬਖਸ਼ਾਂ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਪਾਂ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਮਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਜਲਾਲ ਵੇਖ। ਕਦੇ ਆਪਣੇ ਪੁਤਾਂ ਦਾ ਮੂੰਹ ਵੀ ਤੱਕਿਆ ਏ! ਦਿਨ ਦੇ ਉਜਾਲੇ ਵਿਚ। ਕਦੀ ਆਪਣੇ ਗੱਭਰੂ ਪੁਤ ਡੰਡ ਲਾ ਕੇ ਵੇਖਿਆ ਏ। ਚੋਰਾਂ ਤੇ ਭਾਕੂਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਤੀਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੇ। ਉਲੂ ਦੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਵਿਚ ਚਮਗਿਦੜ ਤਾਂ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਕੋਈ ਬਲਵਾਨ ਯੋਧਾ ਨਹੀਂ। ਵੇਦ ਆਖਦੇ ਨੇ ਰਾਜੇ ਦੀ ਇਜ਼ਤ ਕਰੋ। ਪਰ ਪਰਜਾ ਦੀ ਇਜ਼ਤ ਕਰੋ। ਪਰਜਾ ਦੀ ਪਤ ਰਾਜਾ ਏ। ਗਵਾਰ ਤੇ ਭਗਲ ਬਟੋਰੇ ਕਿਸੇ ਸਭਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ‘ਚ ਬਹਿਣ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਨਿਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਜਿੰਦਾਬਾਦ ਆਖਣ ਨਾਲ ਕਦੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਿਲੀ ਏ! ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਿਧੜਕ ਬਹਾਦਰਾਂ ਦੀ ਦਾਸੀ ਹੁੰਦੀ ਏ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਮੁਲ ਨਹੀਂ ਵਿਕਦੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਨਾਹਰਿਆਂ ਤੋਂ ਡਰਦੀ ਏ। ਵੇਖਿਆ ਏ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਦੇ ਕਾਰੇ, ਬਿੱਲਾ ਕਿੰਨਾ ਖਚਰਾ ਨਿਕਲਿਆ। ਉਸ ਮੁਲਕ ਵੰਡ ਕੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਇਕ ਹਦ ਪਾ ਦਿਤੀ। ਆਹ ਮੁਸਲਮਾਨੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਏ, ਆਹ ਹਿੰਦੂ ਤੁਹਾਡਾ ਏ। ਅੱਲਾ ਤੇ ਰਾਮ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਫੂਰੀਆਂ ਫੜਾ ਦਿਤੀਆਂ। ਭਰਾ ਨੇ ਭਰਾ ਦੇ ਗਲ ਫੂਰੀ ਚਲਾਈ। ਲੱਖਾਂ ਵਢੇ ਟੁਕੇ ਗਏ। ਵੇਖਿਆ ਏ ਕੋਈ ਲੀਡਰ ਵੀ ਮੋਇਆ ਏ। ਲੀਡਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੇ ਨਾ ਜਾਉ। ਕੁਝ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵੀ ਸੋਚੋ। ਅੱਗਾਂ ਬੁਝਾਓ, ਫਸਾਦ ਰੋਕੋ ਤੇ ਫਿਰ ਆਨੰਦ ਮਾਣੋ। ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੇ ਟੋਟੂ ਪੁੰਜੀਏ ਲੀਡਰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਹੀਂ ਸੰਭਾਲ ਸਕਦੇ। ਰਾਜ ਕਰਨਾ ਕੋਈ ਖਾਲਾ ਜੀ ਦਾ ਘਰ ਨਹੀਂ। ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਖਾਂਦੀ ਏ। ਕੋਈ ਖੁਲ੍ਹੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੇ ਕੋਈ ਚੋਰ ਬੁਹੇ। ਪੁਜ ਬਣਿਆਂ ਇਥੇ ਝਟ ਨਹੀਂ ਲੰਘਦਾ। ਸੁਚੀਂ ਬਾਹਮਣੀ ਤੇ ਸੌਂਦ ਦਾ ਤੜਕਾ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਯਾਰ ਏ। ਇਹ ਕਾਂਗਰਸ ਵੀ ਤਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਹੀ ਜਮਾਤ ਏ। ਮੰਨ ਲਿਆ ਜੇ ਕੱਲ ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਿਲ ਵੀ ਗਈ ਤਾਂ ਪਰਸੋਂ ਵੇਖ ਲਈਂ ਸਾਰੇ ਲੀਡਰ ਫੜ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੇਲ੍ਹ ‘ਚ ਡੱਕ ਦੇਣੇ ਨੇ ਤੇ ਫਿਰ ਅੱਲਾ ਨ ਕਰ ਦੇਣਾ ਏ ਕਿ ਇਹ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਲਾਇਕ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਫੋਕੇ ਨਾਹਰੇਬਾਜ਼ ਹਨ। ਰਾਜ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਬਾਕੀ ਸਭ ਝੂਠ। ਸੋਨੇ ਨਾਲ ਲਈ ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਕਢਾਵੇ। ਕੀ ਮਜ਼ਾਲ ਕੋਈ ਅੱਖ ਚੁਕ ਕੇ ਵੇਖ ਲਵੇ। ਡੋਲੇ ਕੱਢ ਲਵੇ ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ। ਏਡੀ ਵੱਡੀ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈਣੀ। ਕੋਈ ਮਾਮੂਲੀ ਗੱਲ ਏ! ਇਹਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਕਦੇ ਸੂਰਜ ਨਹੀਂ ਫੁੱਝਾ। ਇਹ ਤਾਂ ਠੱਠਾ ਏ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਕਦੇ ਹੱਥ ਜੋੜਿਆਂ ਮਿਲੀ ਏ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਮੁੱਲ ਮੰਗਦੀ ਏ ਤੇ ਉਹ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਕੋਲ ਨਹੀਂ। ਇਥੇ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਦੇ ਝਗੜੇ ਨਹੀਂ ਮੁਕਦੇ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਲੈਣ ਲਈ ਬੜਾ ਕਲੇਜਾ ਚਾਹੀਦਾ ਏ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਸਾਡੇ ਦਿਮਾਗ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਮੋਹਰਾਂ ਲਾ ਦਿਤੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚੜ੍ਹਿਆ ਪਾਰਾ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਨੂੰ ਉਤਰੂ। ਪਿਕਟਿੰਗ ਕਰ ਕੇ ਜਵਾਨ ਨਾ ਮਰਵਾਓ। ਲਿਆਓ ਮੈਂ ਜਵਾਨ ਭਰਤੀ ਕਰਵਾ ਦਿਆਂ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਖੁਲ੍ਹੇ ਫੁਲ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ ਫਿਰੋ, ਖਾਓ ਜੀ ਭਰ ਕੇ ਖਾਓ। ਇਨਾਮ ਵਿਚ ਤੋਪਾਂ ਜਿਤੋ। ਤਰਮੇ ਲਵੋ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਘਰ ‘ਚ ਇਜ਼ਤ ਪੈਦਾ ਕਰੋ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਦੁੱਧ ਦੀਆਂ ਨਹਿਰਾਂ ਵਗਾਓ। ਹਠ ਡੰਡੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਨਹੀਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਨਹੀਂ। ਆਪ ਗਾਂਧੀ ਕੈਦ ਹੋ ਗਿਆ ਸਾਨੂੰ ਦੇ ਗਿਆ ਖੱਦਰ ਦਾ ਬਾਣਾ। ਦੇ ਚਰਬੇ ਨੂੰ ਗੋੜਾ ਕਿ ਲੋੜ ਨਾ ਤੋਪਾਂ ਦੀ। ਚਰਬਾ ਕੱਤ ਕੁੜੀਏ ਤੇਰੇ ਦੇਸ਼ ਨੇ ਲਈ ਅਗਾੜਾਈ। ਗੋਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਈਆਂ ਭਾਜੜਾਂ ਜਦੋਂ ਤੱਦ ਤਕਲੋ ਤੇ ਪਾਈ। ਇਹ ਝੂਠੇ ਪਲਾਨ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ‘ਚ ਕੋਈ ਸੱਤਿਆ। ਕਮਾਉਂਦੇ ਨੂੰ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਵੇਖਿਆ ਏ, ਖਾਂਦੇ ਨੂੰ ਸਾਰਾ ਜਹਾਨ ਵੇਖਦਾ ਏ। ਐਵੇਂ ਪੁਠੇ ਰਸਤੇ ਨਾ ਪਓ। ਪੋਲੀਆਂ ਦਾੜੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਓ। ਸੱਤਰ ਬੱਠਤਿਆਂ ਦੀ ਅਕਲ ਮਾਰੀ ਗਈ ਏ। ਅਸਾਂ ਤੇ ਬੀਬਾ ਪਿੰਡ ਦੀ ਜੂਨ ਸਵਾਰ ਦਿਤੀ ਏ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਅਜ ਉਜਾੜਾ ਪਾਉਣੋਂ ਘਟ ਨਹੀਂ ਗੁਜ਼ਾਰੀ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਸਾਡਾ ਪਿੰਡ ਗੁਰੂਆਂ ਦਾ ਚੋਟਾ ਏ, ਬਾਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸਿਆਣੇ ਹੋ। ਆਪਣਾ ਘਰ ਸਵਾਰੋ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵੀ ਦਾਸ ਹਾਂ ਤੇ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵੀ।” ਲੱਖਣ ਸਿੰਘ ਬੋਲਦਾ ਬੋਲਦਾ ਰੁਕ ਗਿਆ।

ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਅਗੇ ਹੀ ਅੱਗ ਦੀ ਨਾਲ ਸੀ “ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਅਲਫੀਆ ਲਾਹ ਕੇ ਸੁਟ ਪਾ ਲਵਾਂਗੇ, ਪਰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਆਉਣ ਤੇ ਤੋਥੋਂ ਨਹੀਂ ਖੱਦਰ ਪੈਣਾ। ਤੇਰੇ ਵਾਂਗੂੰ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਜੀਉ ਸਕਦੇ। ਚੁੱਤੀਆਂ ਚੱਟ ਕੇ ਵੀ ਜੀਉਣਾ ਕੋਈ ਮਰਦਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਏ, ਇਕ ਦਿਨ ਜੀਓ ਪਰਸ਼ਾਨ ਨਾਲ। ਖੋਤਿਆਂ ਵਾਂਗ ਦਸ ਸਾਲ ਵਧ ਜੀ ਲੈਣਾ ਕੋਈ ਜੀਉਣਾ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਜੋਕਾਂ ਵਾਂਗ ਸਾਡਾ ਲਗੂ ਚੂਸ ਰਹੇ ਨੇ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਚੁਲ੍ਹੇ ‘ਚ ਬਾਲੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਦਾ ਕਤਿਆ ਹੋਇਆ ਕੱਪੜਾ ਪਾਉ। ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਧਨ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦਿਉ। ਤੇਰੇ ਚੇਲੇ ਚਾਟੇ ਤੇਰੀਆਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਭਾਬੀਆਂ ਦੀ ਇਜ਼ਤ ਲਈ ਲੜਦੇ ਹਨ, ਆਪਣੀ ਗੈਰਤ ਲਈ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਅਣਖ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲੈਣ ਤਾਂ ਇਕ ਦਿਨ ਵਿਚ ਇਨਕਲਾਬ ਆ ਜਾਵੇ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਸਾਡਾ ਪੈਦਾਇਸ਼ੀ ਹੱਕ ਹੈ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਸਾਡੀ ਆਪਣੀ ਹੈ। ਪਰਤਾਪ ਨੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਰੋਟੀ ਪੱਤਲਾਂ ਤੇ ਖਾ ਲਈ ਤੇ ਫਿਰ ਅਕਬਰ ਦਾ ਕੀ ਵਿਗਾੜ ਲਿਆ। ਸਰਾਜੁਲ ਦੌਲਾ ਦੀ ਬੇਗਾਨਿਆਂ ਨੇ ਪੋਟ ਭੰਨ ਦਿਤੀ। ਟੀਪੂ ਨੂੰ ਝੁੱਧੇ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਕਿਲੇ ਵਿਚ ਘੇਰ ਕੇ ਮਾਰ ਲਿਆ। ਉਸ ਕਿਹੜਾ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਜਾਮ ਪੀ ਲਿਆ। ਕਾਸਮ ਤੇ ਬੀਰ ਮੌਜਾਂ ਹੀ ਮਾਣਦੇ ਰਹੇ। ਜਿੰਨੇ ਦਿਨ ਜੀਓ ਰੇ ਮਟਕ ਨਾਲ ਜੀਓ ਰਹੇ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਚਾਰ ਦਿਨ ਦੀ ਚਾਨਣੀ ਹੈ। ਝਾਂਸੀ ਦੀ ਰਾਣੀ ਦੇ ਕੱਖ ਉੜ ਗਏ ਪਰ ਮੌਜਾਂ ਗਵਾਲੀਅਰ ਦਾ ਰਾਜਾ ਹੀ ਮਾਣਦਾ ਰਿਹਾ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਜੇ ਫਾਹੇ ਲਗ ਵੀ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕੀ। ਜੇ ਆਜ਼ਾਦ ਨੇ ਜਾਨ ਦੇ ਦਿਤੀ ਤਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਲਤ ਟੁਟ ਗਈ। ਅਸੀਂ ਦਿਉ ਸੁਭਾਸ਼ ਨੂੰ ਜਿਸ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲੈਣ ਦਾ ਮੁਖ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿਤਾ। ਸਰਦਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਭਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਹੀ ਕੰਮ ਸਾਡੇ ਭਰਾਵਾਂ ਦਾ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕਾਪੀ ਪਤਾ ਕਿ ਕੌਣ ਪਾਟੀ ਵਿਚ ਹੈ!” ਲੱਖਣ ਸਿੰਘ ਬੋਲਦਾ ਬੋਲਦਾ ਮੁਛਾਂ ਨੂੰ ਵਟ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ।

“ਬੂਹ ਤੇਰੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਜੀਉਣ ਤੇ। ਅੱਲੜ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਦੇ ਅਬਰੂ, ਜਵਾਨ ਨਵੀਆਂ ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ। ਇਹ ਬਦਾਸੀਸਾਂ ਕਿਸ ਤੇ ਪੈਣਗੀਆਂ। ਵੰਗਾਂ ਤਿੜਕੀਆਂ ਝਾਜਰਾਂ ਦੀ ਜੀਭ ਤੇ ਛਾਲੇ ਪੈ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਕਿਸ ਕੰਮ ਦੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਲਾਮ ਤੇ ਭੇਜ ਦੇ। ਹੋਰ ਚੌਧਰ ਮਿਲ ਜਾਊਗੀ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਇਜ਼ਤ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦੇਵੀਆਂ ਦਾ ਹੁਣ ਭਾਵੇਂ ਮੁਲ ਨਹੀਂ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਿਲ ਲੈਣ ਦੇ ਫਿਰ ਦਸਾਂਗੇ ਤੈਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਿਆਗ ਦਾ ਮੁੱਲ। ਲੰਗੋਟੀ ਵਾਲੇ ਬਾਬੇ ਦੇ ਚਰਬੇ ਨੂੰ ਐਵੇਂ ਨਾ ਸਮਝੀਂ। ਇਹਦੇ ਕੱਲ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਪੁੰਜੀ ਓ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਕੰਥ ਜਾਂਦਾ ਏ ਜਦ ਉਹਦਾ ਨਾਂ ਸੁਣਦਾ ਏ। ਮੈਥੋਂ ਇਹ ਸਹਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਪਿੰਡ ਦੀ ਇਕ ਪੱਤੀ ਵੀ ਬਿਲੇ ਦੀ ਹੱਥ ਦੀ ਕਠ-ਪੁਤਲੀ ਹੋਵੇ ਤੇ ਦੂਜੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵੈਰਨ। ਹੱਥਲਾ ਮਾਰ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾ ਲਵੋ ਤੇ ਫਿਰ ਮੁਛਾਂ ਮਰੋੜੇ ਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਘੁਰੋ...” ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੋਲ ਸਨ।

ਖੰਗੂ ਖੰਗੂ ਕਰਦਾ ਨਾਸਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨੂਹੇਂ ਡੇਰਦਾ ਡਾਂਗ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਈ ਕੁਬੇ ਜਿਹੇ ਲਕ ਵਾਲਾ, ਤਰਮਿਆਂ ਦੀ ਜਿਵੇਂ ਪਨੀਰੀ ਲਾਈ ਹੋਵੇ ਫੌਜੀ ਪੱਗ ਵਾਲੇ ਲਫਟੈਨੈਂਟ ਨੇ ਖੰਘੂਰਾ ਮਾਰਿਆ। ਭਾਬੇ ਨੇ ਘੁੰਭ ਕਢ ਲਿਆ। ਆਖਣ ਲਗਾ, “ਲੱਖਣ ਸਿੰਘ ਕੀਹਦੇ ਨਾਲ ਟੱਕਰਾਂ ਮਾਰਦਾ ਏ। ਇਹ ਜਿਨਸਾਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਣ ਵਾਲੀਆਂ। ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਕਿਹੜੀ ਤੋਪ ਫੜੀ ਏ ਜਿਹੜਾ ਕਢ ਕੇ ਦਾਗ ਦਓ। ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਤਾਂ ਮੁਲਖ ਨੰਗਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਏ।”

“ਲਫਟੈਨੈਂਟ ਤੇਰੀ ਤਾਂ ਅਕਲ ਤੇ ਪੜਦੇ ਪੈ ਗਏ ਨੇ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਲੂਣ ਤੇਰੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ‘ਚ ਰਚ ਗਿਆ ਏ। ਤੈਨੂੰ ਕੋਈ ਲੱਥੀ ਚੜ੍ਹੀ ਦੀ ਨਹੀਂ। ਨਾ ਰੰਨ ਨਾ ਕੰਨ। ਸੁਥਰਿਆ ਡੰਡੇ ਵਜਾਉਂਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਭਾਬੀਆਂ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਜਾ ਬੈਠ। ਜੰਗ ਵਿਚੋਂ ਲੁੱਜਾ ਹੋ ਕੇ ਆ ਗਿਆ ਏ ਚਾਰ ਠੀਕਰੀਆਂ ਜੁ ਕਮਾ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਪਿੰਡ ਸਿਰ ਤੇ ਚੁਕ ਲਿਆ ਏ। ਰੁਪਈਏ ਦਾ ਮਾਨ ਕਾਹਦਾ। ਰੁਪਈਏ ਦੀਆਂ ਤਾਂ ਨੱਚਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦੇ ਘਰ ਗਾਗਰਾਂ ਭਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ। ਤੇਰੇ ਜੀਉਣ ਦਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਏ। ਤੇਰੇ ਮੋਇਆਂ ਵੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਵਿਗਾੜਨਾ। ਨਹੀਂ ਵਿਗਾੜਨਾ। ਜੇ ਵੀਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਮਾਰਕੇ ਮਰ ਜਾਵੇਂ ਤਾਂ ਅਮਰ ਹੋ ਜਾਵੇਂ। ਤੇਰੀ ਸਮਾਧ ਪਿੰਡ ਦੇ ਚੁਹਾਰੇ ਵਿਚ ਬਣਾਈਏ ਨਹੀਂ ਤੇ ਕਿਸੇ ਖਵਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਾਉਣਾ। ਕੁਤੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲੋਂ ਸ਼ੇਰਾਂ ਵਾਲੀ ਮੌਤ ਮਰ। ਜੇ ਤੈਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਜਾਹ ਫਿਰ ਵਲਾਇਤ ਮੁੜ ਜਾ। ਭਾਬੀਆਂ ਖਵਨ ਲਈ ਬੈਠੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖਵਨ ਪਾਉਣਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਉਸ ਨੇ ਏਥੇ ਖੋਹ ਖਾਟੀ ਏ ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੋਲ ਬਰਫਿਆਂ ਵਾਂਗੂ ਜਾ ਲੱਗੇ ਲਫਟੈਨੈਂਟ ਦੇ, ਪਰ ਬੋਲਿਆ ਨਾ। ਦੰਦਾਂ ਬੱਲੇ ਜ਼ਬਾਨ ਲੈ ਕੇ ਦੜਿਆ ਰਿਹਾ।

ਆਖੋਂ ਅੰਨ੍ਹਾ, ਨਿਸ਼ਾਨਚੀ ਪੁਜ ਕੇ, ਬੋਲ ਪਿਆ, “ਏਸ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਜਦ ਗਲ ਦਿਤੀ ਏ। ਲਿਆਓ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਮੈਂ ਕੋਹਲੂ ਵਿਚ ਪੀੜ ਦੇਵਾਂ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਮਿਝ ਕੱਢ ਦੇਵਾਂ। ਏਸ ਗਰੀਬਾਂ ਦਾ ਲਗੂ ਪੀੜਾ ਏ। ਇਹ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਨਹਾਉਣੀ ਨਹੁਤਾ ਏ।” ਅੰਨ੍ਹਾ ਜਮਾਂਦਾਰ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਅਜੇ ਸੂਰਜ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਟਿੱਕੀ ਪੁੰਗਰੀ ਸੀ। ਸਾਰੀ ਮੰਡਲੀ ਨੇ ਚਾਚੀ ਦੇ ਘਰ ਆਣ ਘੜਮਸ ਪਾਈ।

ਇਕ ਜਣਾਂ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਅੱਜ ਸਾਡਾ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਅੱਜ ਪੰਦਰਾਂ ਅਗਸਤ ਏ। ਅੱਜ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਦਿਨ ਏ। ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਨਾਓ।

“ਫੁੜਕੀ ਪੈਣਿਓ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਝੂਠ ਬੋਲਦੇ ਹੋ। ਵੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਕਿਵੇਂ ਆ ਗਈ। ਅਜੇ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੇਟ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਅਜੇ ਕਲ ਕਾਲਾ ਕੁਤਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੁਆਨ ਕੁੜੀਆਂ ਹਰਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਡਾਹਾਂ ਫੁਸਕ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਖੂਹ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿਦਾਂ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਅਬਰਾਂ ਕੇਰਦਾ ਸੀ ਅੱਜ ਵੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਏ। ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਪਿਪਲ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਖਮ ਸਖਣੇ ਹਨ ਕਿਸੇ ਕੁੜੀ ਦੀ ਪੀਘ ਪਈ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ। ਮੇਰਾ ਪਿੰਡ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਏ ਤੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਹਨ। ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁਲਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਲਾਨੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਫਿਰਦੀ ਏ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਝੂਠ ਬੋਲਦੇ ਹੋ। ਵੇ ਚੰਦਰਿਆ ਜੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਆ ਗਈ ਏ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਹ ਉਹ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਹੀਂ ਆਈ ਜਿਹੜੀ ਸਾਡੇ ਲੀਡਰ ਆਖਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਫਿਰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਏ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੋਣੀ ਏ।” ਚਾਚੀ ਬੋਲਦੀ ਬੋਲਦੀ ਰੁਕ ਗਈ।

“ਨਹੀਂ ਭਾਬੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਆ ਗਈ ਏ। ਅੱਜ ਲਾਲ ਕਿਲੇ ਤੇ ਝੰਡਾ ਫਰਾਟੇ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ। “ਜੇ ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ। ਬੰਦੇ ਮਾਤਰਮ।” ਇਕ ਮੁੰਡੇ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਸੀ।

“ਭਾਬੀ ਜੇ ਹਿਦ!”

“ਕੌਣ ਵੇ ਲੱਖਣ ਸਿੰਘ! ਵੇ ਤੂੰ ਤਾਂ ਪਛਾਣਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਤੂੰ ਤਾਂ ਖੱਦਰ ਦਾ ਬਾਣਾ ਪਾ ਲਿਆ ਏ। ਚਿਟਿਆ ਕਬੂਤਰਾ ਇਹ ਕਦ ਦਾ ਬਹੁਰੂਪੀਆ ਬਣ ਗਿਆ ਏ।” ਚਾਚੀ ਆਖਣ ਲੱਗੀ।

“ਨਹੀਂ ਭਾਬੀ ਇਹ ਅਗੇ ਹੀ ਬਗਲਾ ਭਗਤ ਸੀ ਲੱਖਣ ਸਿੰਘ। ਇਹ ਤਾਂ ਖੀਰ ਖਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਏ।” ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੀ।

“ਆਪਣਾ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਇਆ ਏ। ਇਹ ਮੁਰਦੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਅੰਨ੍ਹੇ ਹਾਂ ਭਾਬੀ ਚੜ੍ਹਦੇ ਸੂਰਜ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਫੁਬਦੇ ਸੂਰਜ ਦਾ ਮੂੰਹ ਕੋਣ ਵੇਖੋ। ਅਸੀਂ ਅਗਾਂਹ ਵਧੂ ਹਾਂ। ਪਿਛਾਂਹ ਝਾਤੀ ਮਾਰਨਾ ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕੰਮ ਏ, ਸਾਡਾ ਨਹੀਂ।”

ਹੱਕਾ ਬੱਕਾ ਮੁਨਸ਼ਾ ਸਿੰਘ ਹੇਰਾਨ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਲੱਖਣ ਸਿੰਘ ਕੜਕ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, “ਜੇ ਹਿਦ! ਜੇ ਭਾਰਤ!!!”

ਪ੍ਰਸ਼ਨ

ਫਤਹਿਜੀਤ

ਮੇਰੇ ਤੱਕ ਮੁੱਕ ਗਏ ਨੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ
ਚਾਜਨੀਤੀ ਤੱਕ ਜਗ ਪਏ ਨੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ
ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਕਿਵੇਂ ਜੀਣਾ ਹੈ
ਹੁਣ ਮਨੁੱਖ ਤੱਕ ਹੈ ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ।

ਵਿਅੰਗ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਪਿਓਟ ਦਰਬਾਰ

—ਹਰਭਜਨ ਹਾਂਸ

“ਬੋਝਾ-ਵਾਹਲਾ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ‘ਚ’!” ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਬੈਠਾ ਇਕ ਸਜਣ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ, “ਮੇਰਾ ਨਾਂ ਅੰਤਿਕਾ ਸਿੰਘ ਸਿਆਸਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਮੇਰਾ ਲੇਖਕੀ ਨਾਮ ਹੈ, ਘਰੇਲੂ ਨਾਮ ਭਿਡਰਾਂਆਲੇ ਬਾਬੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਗੁਪਤ ਥਾਂ ਛੁਪਣ ਵਾਂਗ ਗੁਪਤ ਲੁਪਤ ਤੇ ਛੁਪਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਬਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸਪੈਸਲਿਸਟ ਇਨ ਮੌਜੂਦਾ ਸਿਖ-ਸਿਆਸਤ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹਾਂ ਇਕ ਭੇਦ-ਸਿਖ-ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਤਾ ਮੈਨੂੰ ਓਨਾ ਕੁ ਹੈ, ਜਿੰਨਾ ਸਾਡੇ ‘ਗੁਣੀ ਗਿਆਨੀ’ ਸੰਪਾਦਕ ਜੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ। ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਕਵਾਸ-ਨੁਮਾ ਵਿਅੰਗ ਛਾਪਕੇ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਕਵਿਤਾ ਵਲ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ, ਪੁਛੋ ਕਿਉਂ? ਕਿਉਂਕਿ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਇਕ ਵੰਨਗੀ ਸੋਹੇ-ਸਿਖਿਆ ਇਸ ‘ਮੁਲਕ’ ‘ਚ ਉਪਜੀ-ਵਕਾ ਦਾ ਸਾਧਨ ਨੇ, ਜਿਓਟ ਦਾ ਕਾਰਨ ਨੇ! ਲੈ ਦੋਸੇ, ਮੈਂ ਵੀ ਕੀ ਰਾਮ-ਕਹਾਣੀ ਛੇੜ ਬੈਠਾਂ, ਆਹ ਸਭ ਕੁਝ ਤਾਂ ਭੁੱਲੀ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹੀ ਹੋਵੇਗੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਮੇਤ ਜਵਾਨੀ ‘ਚ ਖਿਚਾਈ ਫੋਟੋ ਦੇ ਏਥੋਂ ਦੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ‘ਚ ਆਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕਈ ਵਾਰ ਛਪਿਆ, ਤੇ ਉਮੀਦ ਕਰਾਂ ਕਿ ਬੁਹਾਡੀਆਂ ਮੋਹਰਬਾਨ ਅੱਖਾਂ ਨੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਵੀ ਹੋਣਾ!”

“ਪਰ ਬਹਾਨੂੰ ਸਭ ਨੂੰ ਏਥੇ ਸੱਦਿਆ, ਪੁਛੋ ਕਿਉਂ? ਕਿਉਂਕਿ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਰਚੇਤ ਕਵੀਓ, ਇਕ ਭੁੱਲੀ ਹੀ ਸੁਤੀ ਹੋਈ ਕੌਮ ਨੂੰ ਜਗਾ ਸਕਦੇ ਓ। ਉਹਸੁਤੀ ਕੌਮ ਨੂੰ ਕਦੇ ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ ਨੇ ਜਗਾਇਆ ਸੀ, ਲੋੜ ਹੈ ਅੱਜ ਇਕ ਹੋਰ ਵਾਰ ਦੀ, ਜਿਹੜੀ ਫੇਰ ਤੋਂ ਸੁਤੀ ਹੋਈ ਕੌਮ ਨੂੰ ਜਗਾ ਸਕੇ। ਇਸੇ ਮਨੋਰਥ ਨੂੰ ਮੱਦੇ-ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਕੇ ‘ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਪਿਓਟ ਦਰਬਾਰ’ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਬੇਦੇਸ਼ਤ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਪਿਓਟ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਪੁਛੋ ਇਹ ਨਾਂ ਕਿਉਂ? ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਤੇ ਕਵੀ ਤਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਸੀ — ਸਿੰਘ ਸਾਡੀ ਡੈਕਸ਼ਨਰੀ ਦਾ ਆਉਟ-ਆਫ-ਕੋਰਸ ਸ਼ਬਦ ਹੈ। ਉਮੀਦ ਕਰਾਂ ਕਿ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਇਹ ਵੰਡ ਬੁਹਾਡੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਜਾਗੂਗਾ। ਹਾਂ, ਇਕ ਘਰ ਦੀ ਗੱਲ, ਜੇ ਹੋ ਸਕੇ ਤਾਂ ਆਉਣ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਇਹ ਕਿ ਨਾਂ ਦਾ ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਪਿਓਟ ਦਰਬਾਰ ਹੈ, ਪਰ ਵੈਨਕੂਵਰ ਤੋਂ ਐਬਟਸਫੀਰਡ ਤੱਕ ਦੇ ਅਣਗਿਣਤ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਚੋਂ ਬੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ‘ਚ ਕੁਲ ਚਾਰ ਕਵੀ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਨੇ ਤੇ ਸਰੋਤੇ? ਹੀ... ਹੀ...” ਗਏ ਵਾਂਗ। ਹਿਟਕ ‘ਚੇ ਸਿਆਸਤੀ ਜੀ ਬੋਲੇ, “ਸਰੋਤਿਆਂ ਦਾ ਅਭਾਵ ਹੈ, ਪੁਛੋ ਕਿਉਂ? ਕਿਉਂਕਿ ਸਰੋਤੇ ਸਟੈਂਪਾਂ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ‘ਚ ਬੇਹੀ ਤੋੜਤ ਰਹੇ ਹੋਏ ਨੇ।

“ਕੌਮ ਤੇ ਪਈ ਭੀੜ ਦਾ ਕੀਹਨੂੰ ਫਿਕਰ ਨਹੀਂ? ਏਸੇ ਫਿਕਰ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਕੋਈ ਘਰ ਬਣਾ ਗਿਆ, ਕੋਈ ਕੈਨੇਡੇ ‘ਚ ਰਹਿਣ ਦਾ ਵਸੀਲਾ ਹਥਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਕੋਈ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦਾ ਸਰਕੂਲੇਸ਼ਨ ਚੜ੍ਹਾ ਗਿਆ ਤੇ ਅਸੀਂ ਕਵੀ, ਪੁਛੋ ਕਵੀ ਨੂੰ ਪਈ ਭੀੜ ਦਾ ਫਿਕਰ ਕਿਉਂ? ਕਿਉਂਕਿ ਏਸ ਬੁਨਟ-ਬੁਨਾਉਣ ਦੇ ਚੱਕਰ ਚੋਂ ਫੋਟੋ-ਸਟੋ ਗੰਢੇ ਦੀ ਆਸ ਅਸਾਨੂੰ ਵੀ ਹੈ। ਤਾਂ ਕਵੀ-ਸਜਣੋ, ਅੱਜ ਇਸ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਪਿਓਟ ਦਰਬਾਰ ‘ਚ ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜੋ ਕਵਿਤਾ ਬਲਾਉਣੀ ਆਉਂਦੀ ਆਪਣੀ ਲਾਈਨ ਹੋਵੇ”, ਅੱਜ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਕਰੋ ਹੱਲ ਜੀ!”

“ਤੇ ਕਵੀ-ਭਰਾਓ! ਪੇਸ਼ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਕਵੀ ਸ਼੍ਰੀ ਟੋਟਕਾ ਸਿੰਘ ‘ਬਦਮਗਜ’। ਆਪ ਜੀ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਫੇਰ ਕਾਮਰੋਡ ਤੇ ਹੁਣ ਤੋਂ ਕਾਲੀ ਨੇ ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਜਮਾਨੇ ਦਾ ਹਰ ਰੰਗ ਏਨਾ ਦੇਖਿਆ ਹੋਇਆ। ਸੁਣੋ ਭਲਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਸਮਾਧਾਨ, ਗੋਇਆ ਹੱਲ ਕਿਵੇਂ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ?”

ਬਦਮਗਜ ਜੀ ਉਠੇ, ਐਨਕਾਂ ਦੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਸਾਫ ਕੀਤੇ, ਮੇਜ਼ ਤੇ ਰੱਖੇ ਗਲਾਸ ਚੋਂ ਪਾਣੀ ਪੀਤਾ, ਗਲ ਨੂੰ ਖੰਘੂਰਾ ਮਾਰਕੇ ਸਾਫ ਕੀਤਾ, ਜੈਕਟ ਦੀ ਜੇਬ ਚੋਂ ਤੁੜ-ਮੁੜ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਕਾਗਜ਼ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਕੱਢਕੇ ਉਂਗਲਾਂ ਨਾਲ ਸਿਧਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਬੋਲੇ “ਧਨਵਾਦੀ ਹਾਂ ਮੈਂ ਸਿਆਸਤੀ ਜੀ ਦਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਨਿਆਣੇ, ਨਿਤਾਣੇ, ਨਿਆਣੇ, ਨਿਗੂਣੇ, ਨਿਮੋਝੂਣੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਦਰਬਾਰ ਤੇ ਨਮੂਦਾਰ ਕਰਕੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੁਹਰਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਤੋਂ ਅਜ ਇਸ ਦਰਬਾਰ ‘ਚ ਭੇਟ ਕਰ ਰਿਹਾ, ਆਪਣੀ ਇਕਸੁਰਾ ਫੁਡ ਦੀਆਂ ਤਰਕਾਰੀਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਫਰਿਸ਼ ਕਵਿਤਾ, ਜੋ ਕੋਲ੍ਹ ਰਾਤ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਬ ‘ਚ ਲੰਗਰ ਛਕਦੇ ਦੇ ਮਨ ‘ਚ ਉਤਪਨ ਹੋਈ ਸੀ। ਗੋਰ ਫਰਮਾਉਣਾ ਬੋਲ ਨੇ....

“ਪਰਸੋਂ ਮੈਂ ਕਾਂਗਰਸੀਆ, ਕੋਲ੍ਹ ਕਾਮਰੋਡ ਜੀ! ਐਸੇ ਚੁਸਤ ਚਲਾਕ ਬੰਦੇ ਨੂੰ, ਲੋਕ ਕਹਿਣ ਕਾਲੀ ਭੇਡ ਜੀ! ਅੱਜ ਅਕਾਲੀ ਕਿਉਂ ਹਾਂ ਮੈਂ, ਰਾਜਨੀ ਸਿਆਸਤਾਂ ਦੀ ਖੇਡ ਜੀ! ਲੋਕ ਭੋਲੇ ਕੀ ਸਮਝਣ, ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਇਹ ਟੇਬ ਜੀ! ਪਾਰਟੀਆਂ ਬਦਲ-ਬਦਲ, ਬਣਾਈ ਬਦਮਗਜ ਭੱਲ ਜੀ, ਅੱਜ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ, ਅੱਜ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਕਰੋ ਹੱਲ ਜੀ!” ਪਰ ਹਾਜਰੀਨ! ਸਮੱਸਿਆ ਅਜੇ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਜੇ, ਏਸ ਲਈ ਅਗਾਂਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ,

“ਮੈਂ ਹਾਂ ਅਕਾਲੀ, ਤੇ ਹਾਂ ਭਿਡਰਾਂ ਆਲੇ ਦਾ ਬੰਦਾ ਜੀ! ਉਹਦਾ ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਬਛਾਉਣਾ ਕੋਈ ਫੰਦਾ ਜੀ! ਕਰਨਾ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ “ਕੱਠਾ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲੋਂ ਚੰਦਾ ਜੀ! ਪੈਸੇ ‘ਕੱਠੇ ਕਰ ਕਰਕੇ, ਚਲਾਉਂ ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਪੰਦਾ ਜੀ! ਫੇਰ ‘ਬਦਮਗਜ’ ਦਾ ਨਾਂ ਜਾਉ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਚੱਲ ਜੀ! ਅੱਜ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ, ਅੱਜ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਕਰੋ ਹੱਲ ਜੀ!”

“ਗੋਰ ਫਰਮਾਉ!” ਸਿਆਸਤੀ ਜੀ ਸ਼ਿਕਾਰ ਮਗਰ ਲੱਗੇ ਕੁਤੇ ਵਾਂਗ ਚਾਰੇ ਲੱਤਾਂ ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੁੰਦੇ ਬੋਲੇ, “ਕਰਨਾ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ, ‘ਕੱਠਾ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲੋਂ ਚੰਦਾ!’ ਕਿਆ ਅਧੁਨਿਕ ਵਿਚਾਰ ਹੈ, ਨਵੀਨਤਮ ਸੋਚ ਹੈ, ਮਾਡਰਨ ਸਮਝ ਹੈ। ਤੇ ਕਵੀ ਸਜਣੋ, ਹੁਣ ਪੇਸ਼ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਨਤੀਵਾ ਸਿੰਘ ‘ਪਗਲਾ’। ਪਗਲੇ ਜੀ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਲਾਈਫ ਬਾਰੇ ਮੈਨੂੰ ਬਾਹਲਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਪੁਛੋ ਕਿਉਂ? ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਏਸ ਲਈ ਕੁਝ ਸੁਣਨ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਪਗਲਾ ਜੀ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਉਹ ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਰੰਗ ਬੰਨਣ!”

“ਸ਼ੁਕਰ ਹੈ!” ਪਗਲਾ ਜੀ ਸ਼ੁਕਰਾਨੇ ਵਜੋਂ ਸਿਰ ਨਿਵਾਂਦੇ ਬੋਲੇ, “ਸਿਆਸਤੀ ਜੀ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਘਰੇਲੂ ਲਾਈਫ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਏਦਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋਸਤ-ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਜਮਦੂਤ-ਨੁਮਾ-ਸ਼ਕਲ ਵਾਲੇ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਨੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ‘ਚ ਕੀ ਅੰਟ ਤੇ ਕੀ ਸੰਟ ਬਾ ਦੇਣਾ ਸੀ। ਪਰ ਮੇਰੇ ਕਵੀ-ਭਰਾਵੇਂ, ਜੋ ਕਵਿਤਾ ਅੱਜ ਮੈਂ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ, ਉਹ ਏਦਾਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਚੋਂ ਈ ਉਭਰੀ ਹੈ, ਤੇ ਲਓ ਪੇਸ਼ ਹੈ:

‘ਇਕ ਦਿਨ ਮੇਰੀ ਕਿਸਮਤ ਠਰ ਗਈ!

ਸ਼ਾਮ ਕੁਰ ਮੇਡੀ ਵਹੁਟੀ ਮਰ ਗਈ!

ਆਪ ਤਾਂ ਮਰ ਗਈ, ਰੱਬ ਦੀ ਰਜਾ ਸੀ,

ਪਰ ਭਲੇਮਾਣਸ ਨੂੰ ਰੰਡਾ ਕਰ ਗਈ!!

ਸ਼ਾਮ ਕੁਰ ਦੇ ਮਰੇ ਦਾ ਚੜ੍ਹਿਆ ਚਾਅ!

ਮਨ ਕਹੇ, ‘ਪਗਲੇ’ ਇਡੀਆ ਜਾਅ!

ਤੂੰ ਭਾਵੇਂ ਪੰਜਾਹ ਸਾਲੀਆ ਬੁਢਾ,

ਪਰ ਉਨੀ ਸਾਲ ਦੀ ਵਿਆਹ ਕੇ ਲਿਆ!

ਸ਼ਾਮ ਕੁਰ ਦੇ ਮਰੇ ਦਾ ਲੱਥਾ ਡਰ!

ਲਈ ਇਡੀਆ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ!

ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਡਾਊਨ-ਟਾਊਨ ਜਾ ਕੇ,

ਆਇਆ ਵੀਜ਼ੇ ਲਈ ਕਾਗਜ਼ ਭਰ!

ਵੀਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਵੀਜ਼ਾ ਦੇਣ ‘ਚ ਨਾ ਆਵੇ, ਕਰੋ ਅੱਜ ਕੋਲ੍ਹ ਜੀ!

ਅੱਜ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਕਰੋ ਮੇਰੇ ਬੇਲੀਓ, ਅੱਜ ਹੀ ਹੱਲ ਜੀ!”

ਪਗਲਾ ਜੀ ਬੈਠ ਗਏ, ਸੋਚਾਂ ‘ਚ ਲੀਨ, ਜਿਵੇਂ ਲਾਵਾਂ ਤੇ ਬੈਠੇ ਹੋਣ

“ਵੀਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਵੀਜ਼ਾ ਦੇਣ ‘ਚ ਨਾ ਆਵੇ, ਕਰੋ ਅੱਜ-ਕੋਲ੍ਹ ਜੀ!”

ਸਿਆਸਤੀ ਜੀ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਕੱਦੂਕਸ ਕਰਨ ਦੇ ਮੁਛ ‘ਚ ਬੋਲੇ, “ਅੱਜ ਕੋਲ੍ਹ ਜੀ? ਪੁਛੋ ਕਿਉਂ! ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਜ-ਕੋਲ੍ਹ ਪਗਲਾ ਜੀ ਨੇ ਅਲੰਕਾਰ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਵਰਤਿਆ ਹੈ, ਭਾਵਾਅਰਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ-ਕੋਲ੍ਹ ਕਰਨਾ ਯਾਣਿ ਲਾਗ-ਲੱਪਾ ਲਾਉਣਾ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਇਦਰਾ ਨੇ ਅੱਜ ਕੋਲ੍ਹ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਨਤੀਜਾ ਕੀ ਹੋਇਆ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਪਿਓਟ ਨਾਲ ਵੀ ਅੱਜ ਕੋਲ੍ਹ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਪੁਛੋ ਅਸੀਂ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ? ਅਸੀਂ ਵੀਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ‘ਚ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਆਪਣੇ ਮਿਤਰ-ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਦੋਸਤ-ਸੰਪਾਦਕ ਨੂੰ ਗਾਲ੍ਹਾਂ-ਨੁਮਾ-ਸੰਪਾਦਕੀ ਲਿਖਣ ਲਈ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਤਾਂ ਕਵੀ-ਸਜਣੋ! ਇਸ ਕੋਝੀ ਹਰਕਤ ਤੇ ਅਸੀਂ ਕੀ ਐਕਸ਼ਨ ਲੈਣਾ, ਬਾਅਦ ‘ਚ ਸੋਚਾਂਗੇ, ਹੁਣ ਬੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ‘ਚ ਪੇਸ਼ ਨੇ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਤੀਜੇ ਰਤਨ ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਝੋਲੀਚੱਕ! ਝੋਲੀਚੱਕ ਜੀ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ‘ਚ ਕੈਨੇਡੇ ਰਹਿੰਦੇ ਵੀ ਮਣਾਂ-ਮੂੰਹੀ ਹਿੱਸਾ ਪਾ ਰਹੇ ਨੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੁਖਲਸ ਝੋਲੀਚੱਕ ਹੈ, ਪੁਛੋ ਕਿਉਂ? ਆਪ ਜੀ ਬੜੇ ਉਚੇ ਤੇ ਸੁਚੇ ਘਰਾਣੇ ਨਾਲ ਕੁਖਲਕ ਰਖਦੇ ਨੇ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਦਾਦਾ ਮਹਿਰੂਮ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਸੂਹ ਦੇ ਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਜਗੀਰਾਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀਆਂ ਤੇ ਬਾਪ ਜੀ ਹੁਣ ਫਾਮਿ ਵੇਚ ਵੇਚ ਜਗੀਰਦਾਰਾਂ ਜਗੀਰਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ। ਸ਼੍ਰੀ ਦਾਦੇ ਨੂੰ ਜੋ ਕੁਖਲਸ ਲੋਕਾਂ ਬਖਸ਼ਿਆ, ਨਾਰਦ ਜੀ ਦੀ ਝੋਲੀ ਮੱਲੇ ਮੱਲੀ ਆ ਪਿਆ। ਤਾਂ ਲਓ, ਬਹਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਇਤਯਾਰ ਨਾ ਕਰਾਉਂਦੇ ਪੇਸ਼ ਕਰੀਏ - ਨਾਰਦ ਸਿੰਘ ਝੋਲੀ ਚੱਕ!”

ਮਿਤਰੋ ਮਤਲਬ ਸੱਜਣੇ ਅਬਵਾ ਦੋਸਤੋ!” ਝੋਲੀਚੱਕ ਜੀ ਮੁਖਾਤਿਬ ਹੋਏ “ਮੈਂ ਅੰਤਿਕਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਅਤਿ ਮਸਕੂਰ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਜੀਹਨੂੰ ਗਲੀ ਦੇ ਦੋ ਕੁਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਾਣਦੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਅੱਜ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ, ਮਤਲਬ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲੀ ਅਬਵਾ ਸੰਸਾਰ-ਵਿਆਪੀ ਕਵੀ ਬਣ ਗਿਆ ਹਾਂ। ਤੇ ਮਿਤਰੋ ਮਤਲਬ ਸੱਜਣੇ ਅਬਵਾ ਦੋਸਤੋ, ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਇਕ ਮਾਸਟਰ-ਪੀਸ ਮਤਲਬ ਸ਼ਾਹਕਾਰ ਅਬਵਾ ਸਰਵ-ਉਚ-ਰਚਨਾ, ਗੋਰ ਫਰਮਾਣਾ: “ਕੋਈ ਕੌਮ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਜੋਬ ਨਹੀਂ, ਅਸੀਂ ਵਾਹਮਾਂ ਦੇ ਰਾਹ ਹੋ ਚੱਲੇ! ਬਾਰਾਂ-ਬਾਰਾਂ ਘੰਟੇ ਮਿੰਟੀ ਨਾਲ ਹੁੰਦੇ ਮਿੰਟੀ, ਫਾਰਮਰ ਫੇਰ ਵੀ ਹੱਸ ਨਾ ਕਿਹਾ ਬੋਲੇ!

ਸਾਡੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਕਦੇ ਨਾ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ, ਲੈ ਲੈ ਪਏ ਝਈਆਂ ਲੈ ਲੈ ਪਏ ਹੱਲੇ! ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਵਾਹਮਾਂ ‘ਚ ਬਿਨਾਂ ਸਟੈਂਪਾਂ ਤੋਂ ਪਿਆ ਨਾ ਕੱਖ ਪੱਲੇ

ਹਿੰਦੂ ਚੰਦਰੇ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਪਾਇਆ, ਕਾਲਜੇ ‘ਚ ਛੱਲ ਜੀ, ਅੱਜ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਕਰੋ ਹੱਲ ਜੀ! ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਦਬਾਓ, ਮਿਤਰੋ, ਹਰ ਕੰਮ ਨੂੰ ਮੈਂ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ਜੀ! ਕਰਨੀ ਪੈਜੇ ਚਾਹੇ ਕਿਧਰੇ ਕਲੀਨ-ਐਪ, ਸਿਟਾਣ ਲਈ ਕਹੋ ਅਖਬਾਰ ਹਾਂ ਜੀ!

ਟਰੀ ਜਾਕੇ ਪਹਾੜਾਂ ਤੇ ਲਾ ਸਕਦਾ, ਸਾਥੇ ਕੰਮਾਂ ‘ਚ ਬਹੁਤ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਹਾਂ ਜੀ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ, ਬੇਨਤੀ ਕਬੂਲ ਕਰਨੀ, ਬਾਬੋਂ ਕੰਮ ਦੇ ਬਹੁਤ ਖੁਆਰ ਹਾਂ ਜੀ!

* ਹੋਰ ਖੁਆਰੀ ਹੁੰਦੀ ਨਾ ਝੋਲੀਚੁਕ ਤੋਂ ਝੱਲ ਜੀ, ਅੱਜ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਕਰੋ ਹੱਲ ਜੀ!”

“ਟਰੀ ਜਾਕੇ ਪਹਾੜਾਂ ਤੇ ਲਾ ਸਕਦਾ....!” ਸਿਆਸਤੀ ਜੀ ਬੋਲੇ, “ਦੇਖੋ ਕਿਡਾ ਕਮਾਲ ਦਾ ਰੂਪਕ ਹੈ, ਇਸ ਰੂਪਕ ਤੋਂ ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਝੋਲੀਚੱਕ ਜੀ ਟਰੀ ਲਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਪਾਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚਲੇ ਭਾਵ ਪਹਾੜਾਂ ਦੇ ਦਰਖਤਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਉਚੇ ਨੇ ਤੇ ਨਿਸਚੇ ਹੀ ਇਕ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਪਿਓਟ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਹੋਣੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਚਾਹੀਦੇ ਆ! ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਪਿਓਟ ਦਰਬਾਰ ਦੀ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਫਲ ਸ਼ਾਮ ਸਮਾਪਤ ਹੋਵੇ ਮੈਂ ਯਾਣਿ ਅੰਤਿਕਾ ਸਿੰਘ ਸਿਆਸਤੀ ਬੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ‘ਚ ਕੁਝ ਪੇਸ਼ ਕਰਾਂਗਾ, ਪੁਛੋ ਕਿਉਂ? ਕਿਉਂਕਿ ਕਵੀ ਅਗਰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਆਏ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਨਾ ਕਰੇ ਤਾਂ ਕੌਸਰ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਮਰੀਜ਼ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਹੁਣ ਸਾਡੀ ਦੂਜੀ ਬਿਮਾਰੀ ‘ਠਾਕੇ’ ਦਾ ਚਲੇ ਕੋਈ ਇਲਾਜ ਨਹੀਂ, ਆਹ ਕੁਝ ਕਹਿ ਸੁਣ ਕੌਸਰ ਤੋਂ ਤਾਂ ਬਚੀਏ!

“ਕਲਮ ਕਵੀ ਦੀ ਤੇ, ਖੜਾਗ ਸਿਪਾਹੀ ਦੀ ਜੀ, ਦੁਨੀਆਂ ਵਾਲਿਓ ਇਕ ਸਮਾਨ ਸਮਝੋ!

ਜਿਸ ਹੱਥ ਇਹ ਕਲਮ ਹੈ ਆ ਜਾਂਦੀ, ਵਾਲੀ ਓਸ ਨੂੰ ਦੋ-ਜਹਾਨ ਸਮਝੋ। ਜੀਹਦੀ ਹਰ ਝਰੀਟ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਗਾਲ ਹੋਵੇ, ਜਿਹਦੀ ਹਰ ਲਾਈਨ ਚੋਂ ਅੱਗ ਉਗਲੇ,

ਓਸ ਕਲਮ ਅੱਗੇ ਸਿਰ ਨਿਮਦਾ, ਓਸੇ ਕਾਰਨੇ ਬਣਿਆ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਸਮਝੋ!

ਕਲਮ ਏਸ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਕੈਡਲਿਕ ਬਖਸ਼ੋ, ਜੀਹਨੇ ਪਾਈ ਦੁਨੀਆਂ ‘ਚ ਤਰਬੱਲ ਸੀ ਕੰਮ ਪੰਦੇ ਛਡਕੇ ਕਬਲੀਦਾਰੀ ਦੇ, ਅੱਜ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਕਰੋ ਹੱਲ ਜੀ! ਕਵੀ ਭਰਾਓ, ਏਨਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਅੱਗੇ ਨੱਸ ਫਰਮਾਓ, : ਕੋਈ ਸ਼ਹੀਦ ਜਿੰਦਾ, ਕੋਈ ਗਵਰਨਰ-ਜਨਰਲ, ਏਨੇ ਰੁਤਬੇ ਤੁਸੀਂ ਜੀ ਲਏ ਕਿੱਥੋਂ? ਕੋਈ ਹੋਲੀਕਾਪਟਰਾਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਬਣ ਬੈਠਾ, ਸੱਤ-ਸੱਤ ਰੁਮੇ ਘਰ ਪਏ ਕਿੱਥੋਂ?

ਇਕ ਅਸੀਂ ਹਾਂ ਰਹਿਬਰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ, ਤੇ ਖਾਲਕ ਸਭ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਰਗੜਸਤਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾਂ ਕੋਈ ਪੁਛੇ, ਤੁਸੀਂ ਆਏ ਕਿੱਥੋਂ ਤੇ ਗਏ ਕਿੱਥੋਂ? ਅੰਤਿਕਿਆ ਤੂੰ ਅੱਜ ਹੀ ਮੂਲ ਪਛਾਣ ਆਪਣਾ, ਕਿਸੇ ਨਾ ਪੁਛਣਾ ਤੈਨੂੰ ਕੋਲ੍ਹ ਜੀ ਦਓ ਸਰੋਪੇ ਤੇ ਬੇਲੀਆਂ ਭੇਟ ਕਰੋ, ਤੇ ਅੱਜ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਕਰੋ ਹੱਲ ਜੀ

ਸੋ ਕਵੀ ਭਰਾਓ, ਮੈਂ ਇਸ ਕਵਿਤਾ ‘ਚ ਨਾ ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਆਪ, ਸਗੋਂ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਪਿਓਟ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਵੀਆਂ ਨੂੰ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਅਪੀਲ ਕਰਾਂਗਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣਾ ਮੂਲ, ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਫੋਰੀ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਨ, ਨਹੀਂ ਤੇ ਇਹ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਚਿੜੀਆਂ ਖੇਤ ਚੁਗਕੇ ਲੈ ਜਾਣ ਤੇ ਸਾਡੇ ਵਰਗੇ ਢੋਡਰ ਕਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕੁਛ ਨਾ ਬੁਏ ਇਕ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ! ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਜੋ ਸਹਿਤ-ਜਗਤ ‘ਚ ਆਪਣਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੁਤਬਾ ਰੱਖਦੀਆਂ ਨੇ, ਆਪਣੇ ਮਿਤਰ ਸੰਪਾਦਕ ਦੇ ਅਖਬਾਰ ਦੇ ਅਗਲੇ ਅੰਕ ‘ਚ ਛਪਣਗੀਆਂ!” ਤਾਲੀਆਂ! ਤਾਲੀਆਂ!! ਤਾਲੀਆਂ!!

ਗਜ਼ਲ

ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ

ਅਹਿ ਕੀ ਸਹਿਮ ਜਿਹਾ ਘੁੰਮਦਾ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਆਲ-ਦੁਆਲੇ।
ਅਹਿ ਫਨੀਅਰ ਮੇਰੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ, ਕਿਸ ਨੇ ਆਣ ਬਾਹਾਲੇ।

ਗੱਲ ਅਜੇ ਤਾਂ ਤੋਰੀ ਹੀ ਸੀ, ਖੁਸ਼ਬੂ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰਾਂ
ਕਿਸਨੇ ਸੁਹੇ ਝੁੱਲ ਚੁਰਾਏ, ਕਿਸ ਨੇ ਰੰਗ ਦੁਆਲੇ।

ਇਸ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਕਿਸ ਚੰਦਰੇ, ਟੂਟਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ
ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਰੁੱਸੇ ਹੋਏ, ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਉਜਾਲੇ।

ਮੈਂ ਹੀ ਦੋਬੀ, ਸਾਰੇ ਦੂਸਰੇ, ਮੇਰੇ ‘ਤੇ ਚਿਪਕਾਉ
ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਮੈਂ ਨੀਦਰ ਵਿਚੋਂ, ਲੋਕੀਂ ਨਹੀਂ ਉਠਾਲੇ।

ਇਹ ਜੋ ਜ਼ਹਿਰ ਹਵਾਵਾਂ ਖੋਹ ਕੇ, ਗਲੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਤਾ
ਕਿੰਨ ਬਰੇਗੇ, ਉਗਟ ਲੱਗੇ, ਲੁੱ ਲੁੱ ਵਿਚੋਂ ਛਾਲੇ।

ਪਹਿਲਾਂ ਦੁੱਧ ਪਿਆ ਕੇ ਜਿਹਨਾਂ, ਏਨੇ ਵੱਡੇ ਕੀਤੇ
ਅੱਜ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਡੰਗਣ ਲੱਗੇ, ਨਾਗ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸੀ ਪਾਲੇ।

ਇਹ ਜੋ ਰੋਜ਼ ਧਾਮਾਕੇ ਹੁੰਦੇ, ਤੇਥੋਂ ਦੂਰ ਦੁਰਾਡੇ
ਇਕ ਦਿਨ ਵੇਖੀ ਤੇਰੇ ਵਿਹੜੇ, ਵੀ ਨੇ ਹੋਵਣ ਵਾਲੇ।

ਜਾਂ ਸੀ ਤੇਰੇ ਬੂਹੇ ਉਤੇ ਫਨੀਅਰ ਆ ਕੇ ਬੈਠੇ
ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੂੰ ਕਿੱਥੇ ਸੁੱਟੇ, ਸਟੇ ਸਮਾਂ ਵਾਲੇ।

ਰੋਸ਼ਨੀਆਂ ਦੀ ਸਹੁ ਖਾਧੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਲਮ ਨੇ ਬਹਿ ਕੇ
ਫਿਰ ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਨਾ ਗੀਤਾਂ ਵਾਲੇ, ਘਰ ਘਰ ਦੀਵੇ ਬਾਲੇ।

ਜਾਂ ਤੇ ਠੱਕ ਵਜਾ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ, ਸੁੱਟ ਪਰੇ ਜਾਂ ਕਾਨੀ,
ਕਿਵੇਂ ਛਲੇਡੇ ਰਾਤੋ ਰਾਤੀਂ ਭਟ ਗਏ ਕਰਨੀ ਵਾਲੇ।

ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਤੂੰ ਹੁੰਦਲ ਏਦਾਂ, ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਤੁਰੇਗਾ,
ਕਿਹੜੇ ਭਰਮ ਝੁਲੇਖੇ ਤੇਰੇ, ਕੰਨੀਂ ਸਿੱਕੇ ਢਾਲੇ।

ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨ ਘੋੜਾ

ਪਿਛਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵੇਲੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਇੰਨੀ ਵਧ ਗਈ ਕਿ ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨ ਅਲਾਟ ਕਰਨਾ ਇਕ ਮਸਲਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਹਰ ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਮੌਜੂ ਬਣਦਾ ਗਿਆ।

ਇਕ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨ “ਘੋੜਾ” ਮਿਲ ਗਿਆ। ਉਸਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਉਤੇ ਕਿਸੇ ਕਲਾਕਾਰ ਕੋਲੋਂ ਘੋੜੇ ਦਾ ਚਿੱਤਰ ਉਕਰਵਾਇਆ। ਸਕੂਲ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਉਸ ਦਾ ਠੱਠਾ ਉਡਾਉਣ ਲੱਗੇ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਘੋੜੇ ਨੂੰ ‘ਖੋੜਾ ਚੋਣ ਖੋੜਾ’ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਭਾਅ ਦੀ ਬਣ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਥਾਂ ਥਾਂ ‘ਤੇ ਸਟੇਜਾਂ ਲਾ ਕੇ ਲੋਕਚਰ ਦਿਤੇ ਕਿ ਇਹ ਖੋੜਾ ਨਹੀਂ ਘੋੜਾ ਹੈ। ਮੁੰਡੇ ਕਹੀ ਜਾਣ “ਖੋੜਾ” ਹੈ ਬਈ ਖੋੜਾ ਹੈ। ਚੋਣ ਪਰੋਗਰਾਮ ਲਈ ਮਿਲਿਆ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇਣ ਵਿਚ ਨਿਕ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਖੋੜਾ ਨਹੀਂ ਸਮੁੱਚਾ ਦਾ ਅਰਥੀ ਘੋੜਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੇ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਕਹਿ ਸਕੇ ਤੇ ਪੋਲਿੰਗ ਵਾਲੀ ਤਰੀਕ ਦੀ ਘੰਟੀ ਵਜ ਗਈ।

ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਹੋਲਾ ਇਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਾਰੇ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ “ਬਾਜ” ਅਲਾਟ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਮਾੜੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਜੋ ਕੁਝ ਉਸ ਨੇ ਕੰਧਾਂ ‘ਤੇ ਲਿਖਵਾਇਆ ਹੈ ਉਹ ਵੇਖਣ ਵਿਚ ਜੋ ਕੁਝ ਲਗਦਾ ਹੈ ਉਹ ਉਸ ਬਾਰੇ ਮੁੰਡੇ “ਇੱਲ ਹੈ ਬਈ ਇੱਲ” ਕਹਿੰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਇਹੀ ਮੁੰਡੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਇਹੀ ਮੁੰਡੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਖੋੜੀ ਦਾ ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨ ਵੇਖ ਕੇ ਗਾਉਂਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ:

“ਵਥੇਗੀ ਛੋੜੀ ਤੇ ਫੁਥੇਂ ਗੇ ਸਾਰੇ”

ਚਾਚਾ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹੀਆ

ਅੱਗ

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ
ਜਿੰਦਗੀ
ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ
ਜਿੰਦਗੀ ਦੀ ਫੁੱਫੀ
ਖੰਡ ਵਿਚ ਪਏ ਹੋ
ਸਾਹ-ਸੱਤ ਹੀਣ
ਪੱਥਰ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ?

ਪੱਥਰ !
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭੇਨ ਤੋੜ ਕੇ
ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਕਾਲੀ ਲੰਮੀ ਸੜਕ 'ਤੇ
ਵਿਛਾ ਦਿੱਤੇ ਹੋ।

ਸੜਕ !
ਜਿਸ ਉੱਤੇ
ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਜੀਪਾਂ, ਕਾਰਾਂ ਦੇ ਪਹੀਏ
ਆਪਣੀ ਰਫਤਾਰ ਦੌੜਦੇ ਹਨ
ਤੇ ਟਰੱਕਾਂ ਤੇ ਲੜੀਆਂ ਸਾਡਾ ਖੂਨ
ਸਾਡਾ ਖੂਨ ਪਸੀਨਾ
ਰਾਤਾਂ ਦੀ ਚੁਪ ਤੋੜਦਾ ਹੈ।

ਕੀ ਸਾਨੂੰ
ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ
ਭੈਮਾਂ ਦੇ ਉਹੀ ਪੱਥਰ ਸਮਝਦੇ ਹੋ

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ
ਭੈਮਾਂ ਦੇ ਉਹੀ
ਪੱਥਰ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ?
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹਿਆਂ ਪਾਣੀ
ਤੁਹਾਡੇ ਹੀ ਖੇਤਾਂ ਨੂੰ
ਜਿੰਦਾ ਹੈ।

ਖੇਤ !
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ
ਭੁੱਖ-ਨੰਗੇ ਕੰਗਾਲੀ ਦੀ
ਫਸਲ ਉਗਦੀ ਹੈ
ਤੇ ਪਾਣੀ 'ਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਬਿਜਲੀ
ਤੁਹਾਡੇ ਹੀ ਹੀ ਮਹਿਲਾਂ ਨੂੰ
ਰੋਸ਼ਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਪਰ ਸਾਡੀ ਕੁੱਲੀ
ਦੁ ਦੇ ਆਲੇ ਵਿਚ
ਪਏ ਹੋਏ ਟੀਨ ਦੇ ਦੀਵੇ ਨੂੰ
ਤਾਂ ਮਿਟੀ ਦਾ ਤੇਲ
ਵੀ ਨਹੀਂ ਜੁੜਦਾ।

ਹਾਂ, ਸੁਣੋ !
ਕੰਨ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣੋ
ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਪੱਥਰ ਹਾਂ
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਠੋਕਰ ਖਾ
ਤੁਸੀਂ ਡਿੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹੋ
ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਕ ਟੱਕਰਾ ਕੇ
ਤੁਹਾਡੇ ਦਿਲ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਫਿਰ ਜਦ ਕਦੀ ਇਹ ਪੱਥਰ
ਤੁਹਾਡੇ ਪੱਥਰ ਦਿਲਾਂ ਨਾਲ
ਟਕਰਾਉਂਦੇ ਹਨ
ਤਾਂ ਅੱਗ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ
ਅੱਗ-ਜੋ ਸਾਡੇ ਦਿਲਾਂ ਹੈ
ਤੁਹਾਡਾ ਵਜ੍ਹਾ
ਮੁੱਢ ਕਦੀਮੀ ਪੱਥਰੇ।

ਗਜ਼ਲ

ਚਿੱਟੇ ਚਾਨਣ ਸਿਖਰ ਦੇਪਹਿਰੇ ਕੋਣ ਖਿਲਰ ਖਿਲਾਰਹੀ ਨੰਗ ਨੂੰ।
ਨੰਗਾਂ ਦਾ ਨੰਗੇਜ ਦਕੋਂਦਾ ਜ਼ਾਲਮ ਛੇੜੇ ਜੰਗ ਨੂੰ।

ਲੁੱਟਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਰੰਗ ਇਕੋ ਚਾਹੇ ਗੋਰਾ, ਕਾਲਾ,
ਡੀਕੋਂ ਲਾ ਕੇ ਪੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਰੱਤ ਰੱਗ ਬਰੰਗ ਨੂੰ।

ਕਿਸਤਾਂ ਵਿਚ ਕਸ਼ੀਦ ਹੁੰਦੀ ਏਹ ਹਰ ਜਿੰਦ ਟੋਪਾ ਟੋਪਾ,
ਲਾਹਨਤ ਹੈ ਜੇ ਫਿਰ ਸੋਂ ਜਾਈਏ ਪੀ ਕੇ ਯਾਰੋ ਭੰਜਗ ਨੂੰ।

ਕਾਲੇ ਗੋਰੇ ਕਰਮਾਂ ਵਾਲੇ ਕਰਮ ਘੜਗਾਂਦੇ ਹੱਥੀਂ,
ਕਿਸ ਬਿਧ ਜੀਣਾ ਚਾਹੁਣ ਯਾਰੋ ਜਾਨਣ ਓਸ ਢੰਗ ਨੂੰ।

ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਰੰਗ ਮਿਲਾ ਕੇ ਰੋਜ਼ ਮਨਾਂਵੇ ਹੌਲੀ,
ਚੌਕਸ ਅਤੇ ਚੇਤੰਜਨ ਹੈ ਕੇ ਪਰਖੇ ਸੰਗ ਕੁਸੰਗ ਨੂੰ।

ਮੱਥੇ ਪਾੜ ਚੀਰ ਨਾ ਜਾਏ ਨਜ਼ਰ ਅਸਾਡੇ ਰੰਗ ਨੂੰ।

ਚਾਵਾਂ ਨਾਲ ਖਿਲਾਈ ਚੂਰੀ ਚ ਹੀਰ ਕੁਟ ਕੁੱਟ ਥੇਲੇ,
ਕਿਹੜੇ ਮੂੰਹ ਹੁਣ ਟੁਰ ਜਾਈਏ ਬਾਝਾਂ ਤੇਹੋਰੇ ਝੰਗ ਨੂੰ।

ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਾਦਿਕ

ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਾਦਿਕ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਗਜ਼ਲਾਂ

ਗਜ਼ਲ

ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਾਦਿਕ

ਉਹ ਯਾਦ ਜਦ ਵੀ ਆਈ, ਆਈ ਭੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।

ਉਸ ਸੀਨੇ ਪੂ ਪਾਈ, ਪਾਈ ਭੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।

ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਸਿਕਿਆਂ ਨੇ ਬਵਸੀ ਖਰੀਦੀ,
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੰਗੀ ਕਰ ਨਚਾਈ, ਨਚਾਈ ਭੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।

ਚਿੜੀਆਂ ਦਾ ਮਰਨਾ ਮੁਰਖਾਂ ਦਾ ਹਾਸਾ,
ਖਿਲੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਡਾਈ ਉਡਾਈ ਭੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।

ਸ਼ੁਕਦੀ ਬਨਾਂ 'ਚ ਕੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੀਨੇ ਲਾ ਕੇ,
ਸੁਹਦੀ ਪ੍ਰੀਤ ਕੀ ਨਿਭਾਈ, ਨਿਭਾਈ ਭੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।

ਰੋਹ ਅਸਾਡੇ ਯਾਰਾ ਗੱਲ ਐਸੀ ਆਖੀ,
ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੀਭ ਤਾਲੂ ਲਾਈ, ਲਾਈ ਭੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।

ਖਾ ਖਾ ਕੇ ਠੋਕਰਾਂ ਅਸੀਂ ਚੁਆਨ ਹੋਏ,
ਠੋਕਰਾਂ ਨੂੰ ਹੋਸ਼ ਆਈ, ਆਈ ਭੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।

ਜ਼ਾਲਮਾਂ
ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਨੇ ਜ਼ਖਮ ਅੱਲੇ ਨੇਜ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਛਿੱਲੇ,
ਜ਼ਾਲਮ ਦੀ ਛਿੱਲ ਲਾਹੀ, ਲਾਹੀ ਭੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।

ਗਜ਼ਲ

ਸੁਰਿਆਂ ਦਾ ਕਾਫਲਾ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ।
ਜੀਣ ਦੇ ਪੈਗਾਮ ਉਹ ਘੁਲਦਾ ਰਿਹਾ ਘੁਲਦਾ ਰਿਹਾ।

ਰੋਕਣੇ ਲਈ ਕਦਮ ਸਾਡੇ ਪਾਉਂਦੇ ਸੰਗਲ ਬੇੜੀਆਂ,
ਅੱਗ ਵਿਚ ਲੋਹਾ ਸਦਾ ਢਲਦਾ ਰਿਹਾ ਢਲਦਾ ਰਿਹਾ।

ਸ਼ਮਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਖਣੇ ਲਈ ਕੀਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੱਖ ਯਤਨ,
ਪ੍ਰਵਾਨਾ ਸ਼ਮਾਂ ਦੇ ਸਦਾ ਜਲਦਾ ਰਿਹਾ ਜਲਦਾ ਰਿਹਾ।

ਉਹਦੇ ਕਹਿਰਾਂ ਪੁਟਣੇ ਕੀ ਰੁੱਖ ਸਾਡੇ ਸਥਰ ਦੇ,
ਰੁੱਖ ਸਾਡੀ ਛਾਂ ਵਾਲਾ ਫਲਦਾ ਰਿਹਾ ਫਲਦਾ ਰਿਹਾ।

ਧਯਤ ਮਾਂ ਤੇ ਚੰਨ ਵਿਚ ਵਿੱਥਾਂ ਪਲਦਾ ਰਿਹਾ
ਧਰਤ ਮਾਂ ਤੇ ਚੰਨ ਵਿਚ ਵਿੱਥਾਂ ਉਹ ਪਾਉਂਦੇ ਰਹੇ,
ਚੰਨ, ਮਾਂ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਪਲਦਾ ਰਿਹਾ ਪਲਦਾ ਰਿਹਾ।

ਮਜ਼ਦੂਰ

ਜੇ ਨਾਹਰੇ ਹੱਕ ਲਈ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਨੇ
ਤਾਂ ਇਹ ਕੁਝ ਚਿਹਰੇ ਕਿਉਂ ਫਿੱਕੇ ਪਏ ਨੇ ?

ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਕੁਟਦੇ ਰੋੜੀ ਤਾਂ ਤੱਕੋ
ਅਹਿਰਣ ਤੇ ਵਾਹੁੰਦਾ ਹਥੜੀ ਤਾਂ ਤੱਕੋ

ਤਕੋ ਮਹਿਲਾਂ ਲਈ ਘਾਟੀ ਬਣਾਉਂਦਾ
ਹਵਾ ਹਵਾ ਕੇ ਰਹਿੰਦਾ ਜੇ ਇੰਨਾਂ ਫੜਾਉਂਦਾ

ਜੀਣੇ ਦੇ ਇਹਦੇ ਤਾਈਂ ਲਾਰਾ ਈ ਰਹਿੰਦਾ
ਹਰ ਕੋਈ ਇਹਨੂੰ ਨਕਾਰਾ ਹੀ ਕਹਿੰਦਾ

ਔਹ ਔਹ ! ਪਸੀਨੇ ਦੀਆਂ ਨਦੀਆਂ ਵਹਾਉਂਦੇ ਨੂੰ ਤੱਕੋ
ਔਹ ਤਨ ਦੀ ਚਮੜੀ ਸੁਕਾਉਂਦੇ ਨੂੰ ਤੱਕੋ

ਬਿਨ ਝੁਲਕੇ ਸਾਹਾਂ ਦੀ ਭੱਠੀ ਪਿਆ ਬਾਲੇ
ਤਪਸ਼ ਜਿਹਦੀ ਮਹਿਲਾਂ ਦੇ ਪਾਲੇ ਨੂੰ ਟਾਲੇ

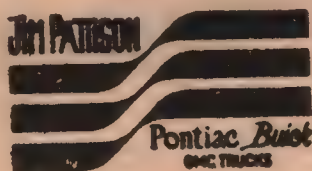
ਹੁਣ ਇਹ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ ਏ
ਜੀਣਗਾ ਲਈ ਕੋਈ ਟੂਟਾ ਤੇ ਟੋਟਾ ਨਹੀਂ ਏ

ਹੁਣ ਚੁਤਨਤਾ ਦੀ ਬਲਦੀ ਜਵਾਲਾ ਨੂੰ ਤੱਕੋ
ਕਿਰਤ ਅਗੇ ਚਿਹਰੇ ਮਿਹ ਘਿਮਾਲਾ ਨੂੰ ਤੱਕੋ

ਤਕੋ ਜ਼ਰਾ ਮਹਿਲ ! ਖੁਰਜੇ !! ਮਿਨਾਰੇ !!!
ਭੇਡਾਂ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਭੇੜੀਏ ਮ ਕਾਰੇ

ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਖਾ ਨਹੀਂ ਸਕੋਗੇ
ਸੋਚਾਂ ਤੇ ਪੜਦੇ ਪਾ ਨਹੀਂ ਸਕੋਗੇ

ਅਸੀਂ ਖੁਸ਼-ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਜਗਾਈਏ ਮਨੁੱਖਤਾ
ਕਿਰਤੀ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਮਿਟਾਈਏ ਭੁੱਖਤਾ।

JIM PATTISON

PONTIAC - BUICK - CADILLAC and GMC

3434 MAIN ST. VANCOUVER, B.C.

Tel. 879-4233

1985 ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਪੌਂਟੀਅਕ ਲਾਈਨ Parladd Gill

ਵਾਇਰਡਲਾਈ - ਸੱਨਬਰਸਟ - ਅਕੈਡੀਅਨ - ਟੀ1000 - ਸੱਨਬਰਡ - ਫੀਰਦਰ
ਵੀਰੋ - ਵਾਇਰਬਰਡ - ਟਰਾਂਜ਼ਮੈ - ਗਰੇਡਐਮ - ਪੌਂਟੀਅਕ 6000 -
ਬੋਨਾਵਿਲ ਅਤੇ ਪੈਰੀਜੀਅਨ

—ਬੀਊਕ ਲਾਈਨ

ਸਕਾਈਹਾਕ - ਸਕਾਈਲਾਰਕ - ਸੇਂਚਰੀ - ਗੀਗਲ ਸੋਮਰਸੈਟ - ਗੀਗਲ - ਲੇਸਬਰ
- ਈਲੇਕਟਰਾ ਪਾਰਕ ਐਵੇਨੀਊ - ਈਵੀਰਾ

ਕੈਂਡਲਿਕ ਲਾਈਨ

ਡੀਵਿੱਲ - ਫਲੀਟਵੁੱਡ - ਐਲਡਰਡੋ - ਸਵਿੱਲ - ਜੀ ਐਮ ਸੀ - ਪਿੱਕ ਅਪ -
ਵੇਨ - ਜ਼ਿਮੀ ਅਤੇ 4x4 ਵੀਲ ਡਰਾਈਵ

ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਹਨ।
ਜੇ ਤੁਸੀਂ Chevrolet, Oldsmobile Or Toyota Line ਦੀਆਂ
ਨਵੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਲੈਣੀਆਂ ਹੋਣ ਤਾਂ ਮਿਲੋ ਜਾਂ ਫੋਨ ਕਰੋ :-

ਪਰਲਾਦ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

Bus. 879 - 4233

Res. 435 - 1834

ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ 10.30 ਵਜੇ ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ
4.00 ਵਜੇ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰ ਹਾਂ

(ਵੈਨਕੂਵਰ ਡਾਇਰੀ) ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਬੇਕਾਰੀ ਦੀ ਹਾਲਤ 'ਸੰਜਮ' RESTRAINT ਦੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਝੂਠਲਾਉਂਦੀ ਹੈ

ਪੰ: ਰੂਪ ਇਕਬਾਲ ਕਾਹਲੋਂ

ਮੁਲ ਲੇਖਕ ਹੇਰੀ ਰੈਂਕਨ, ਵੈਨਕੂਵਰ ਆਲਡਰਮੈਨ

ਸਮੂਹਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੌਂਸਲ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਦਿਤੀ ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਇਸਦੇ ਯੋਜਨਾ ਨਿਦੇਸ਼ਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਨਿਜੀ ਤਜਰਬੇ ਤੋਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕਤਾ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਵੀ ਅੰਕੜਿਆਂ ਸਹਿਤ ਸਾਬਿਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ — 'ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤ ਅਜੇ ਵੀ ਭੈੜੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਹੈ (ਜਦੋਂ ਕਿ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੁਧਰ ਰਹੀ ਹੈ) ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਹ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਹੋਰ ਵੀ ਵਿਗੜੇਗੀ।

ਸਾਲ 1983 ਵਿਚ ਬੀ. ਸੀ. ਵਿਚ ਕੋਈ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਕਿ ਬੇਕਾਰੀ ਵਧੀ ਪਰ ਕੰਮ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਿਚ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਉਥਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਵਪਾਰ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਹਾਲਤ ਤਕੜੀ ਹੋਈ। ਵਪਾਰ ਵਿਚ ਪੂੰਜੀ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਸਤਰ (ਜੋ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਇਕ ਵੈਸਲਾਨ ਤਬਦੀਲੀ) ਬਹੁਤ ਨੀਵਾਂ ਸੀ।

ਸਾਲ 1984 ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਆਰਥਿਕਤਾ 3.6 ਫੀਸਦੀ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਵਧੀ ਪਰ ਇਹ ਸਿਰਫ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਖਰਚ ਕਰਨ ਦੀ ਰੁਚੀ ਕਾਰਨ ਹੀ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਨਾਲ ਵਪਾਰ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਹਾਲਤ ਤਕੜੀ ਹੋਈ। ਵਪਾਰ ਵਿਚ ਪੂੰਜੀ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਸਤਰ (ਜੋ ਕਿ ਆਰਥਿਕ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਇਕ ਵੈਸਲਾਨ ਤਬਦੀਲੀ) ਬਹੁਤ ਨੀਵਾਂ ਸੀ।

ਇਸ ਸਾਲ ਮਈ ਵਿਚ 198000 ਲੋਕ ਬੀ. ਸੀ. ਵਿਚ ਬੇਕਾਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 91000 ਲੋਕ ਵੈਨਕੂਵਰ ਇਕੱਲੇ ਵਿਚ ਸਨ।

ਬੇਕਾਰੀ ਬਹੁਤ ਕਾਮਿਆਂ ਵਿਚ ਬੜੇ ਨਾਟਕੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਧੀ। "ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਦੇ ਕਾਮੇਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਖੁਸ਼ ਗਈਆਂ ਹਨ ਭਾਵਕਤਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਮੁਸ਼ੀਬਤਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।"

ਪਿਛਲੇ 6 ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਔਰਤਾਂ ਵਿਚ ਬੇਕਾਰੀ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਬੇਕਾਰੀ ਵਿਚ 47 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅਨੁਪਾਤਕ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ, ਜੋ ਕਿ ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਅੱਧੇ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕ ਇਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਬੇਕਾਰ ਹਨ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਬੇਕਾਰੀ ਬੀਮਾ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੇ। ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਰਨ ਵੈਲਫੇਅਰ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਪਾਰਟ ਟਾਈਮ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵੀ ਵਧੀ ਹੈ ਬੀ. ਸੀ. ਵਿਚ 189000 ਪਾਰਟ ਟਾਈਮ ਕਾਮਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿ ਉਹ ਪੂਰਾ ਸਮਾਂ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

ਆਮ ਤਨਖਾਹਾਂ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵਾਧਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਾਂ ਸਿਰਫ 2.8 ਫੀਸਦੀ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਵਧੀਆਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਜੀਵਨ ਸਤਰ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਵਿਚ 8.5 ਫੀਸਦੀ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ। ਸਹੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ 'ਸਪਰਤਾਹਿਕ ਆਮਦਨੀ 5.7 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਘਟੀ ਹੈ।'

Harry
Rankin

ਇਕ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਫਰਮ ਦੇ ਕਹਿਣ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਪਰਵਾਰ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ ਉਪਰਲੇ 20 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕ ਸਾਰੀ ਆਮਦਨ ਦਾ 42 ਫੀਸਦੀ ਹਾਸਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਥਲੇ ਵਾਲੇ 20 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕ ਸਾਰੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਕੁਲ 4 ਫੀਸਦੀ ਹਾਸਲ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਫਰਵਰੀ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਬੀ. ਸੀ. ਵਿਚ 135847 ਲੋਕ ਵੈਲਫੇਅਰ ਉੱਤੇ ਸਨ ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ 26588 ਇਕੱਲੇ ਵੈਨਕੂਵਰ ਵਿਚ ਹੀ ਹਨ। ਵੈਲਫੇਅਰ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 25 ਫੀਸਦੀ ਘਟਾ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਵੈਲਫੇਅਰ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਵਾਧਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਰਾਜਸੀ ਲੋਕ-ਆਯੁਕਤ ਕਾਰਲ ਫਰੀਡਮਾਨ ਅਨੁਸਾਰ "ਆਮਦਨੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਢੰਗ ਨੂੰ ਹੋਰ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨੀਤੀਆਂ ਅਪਣਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।" ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਭੇਦ ਖੋਲ੍ਹਣ ਕਰਕੇ ਕਾਰਲ ਫਰੀਡਮਾਨ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਉਸਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਇਕ ਪੁਰਾਣਾ (RCMP) ਆਫੀਸਰ ਜੋ ਕਿ ਸੋਸ਼ਲ-ਕਰੈਡਿਟ ਨੌਕਰਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਹੈ ਰਖ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮਨੁੱਖੀ ਸਾਧਨਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਮੰਤਰੀ ਗਰੇਸ ਮੈਕਾਰਥੀ ਹੁਣ ਕਦੀ ਵੀ ਵੈਲਫੇਅਰ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਹੀਂ ਦਸਦੀ। ਪਰ ਪਹਿਲੀਆਂ ਗਿਣਤੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੁਣ ਵੈਨਕੂਵਰ 51200 ਦੇ ਲਗਭਗ ਲੋਕ ਵੈਲਫੇਅਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁਲ ਬੀ. ਸੀ. ਵਿਚ 258000 ਲਗਭਗ ਲੋਕ ਵੈਲਫੇਅਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਬੇਕਾਰੀ ਬੀਮਾ (U.I.) ਜਾਂ ਵੈਲਫੇਅਰ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਅੰਦਾਜ਼ਨ ਗਿਣਤੀ 501000 ਦੇ ਲਗਭਗ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸਾਰੀ ਬੀ. ਸੀ. ਦੀ ਜਨ ਸੰਖਿਆ ਦਾ 1/5 ਹੈ ਜਾਂ ਬੀ. ਸੀ. ਦਾ ਹਰ ਪੰਜਵਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਯੋਜਨਾ ਨਿਦੇਸ਼ਕ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਤੱਥ —

- ਘਰਾਂ ਦੇ ਕਿਰਾਏ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।
- ਵੈਨਕੂਵਰ ਵਿਚ ਸਿਰਫ 60 ਬਾਲ-ਸੰਭਾਲ ਕੇਂਦਰ ਹਨ ਜੋ ਸਿਰਫ 1531 ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤ ਪਤਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਖਿਆਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਇਹਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਛੋਟੀ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।
- ਵੈਨਕੂਵਰ ਦਾ ਡੂਡ ਬੈਂਕ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ 3000 ਬੈਂਗ ਗਰੋਸਰੀ ਵੰਡਦਾ ਹੈ ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਾਲੀ ਵੀ ਖਾਲੀ ਮੁਝਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਡੂਡ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਕਹੀ ਹੈ ਤਾਕਿ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਜੋ ਮੁਖ ਤੌਰ ਤੇ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖੁਰਾਕ ਆਦਿ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਹਨ ਨੂੰ ਨਿਭਾਵੇਂ।

ਸੋ ਇਹ ਜੋ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤਸਵੀਰ ਹੈ ਕੋਈ ਬਹੁਤੀ ਸੋਹਣੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਹ ਸਭ ਸੋਸ਼ਲ ਕਰੈਡਿਟ ਸਰਕਾਰ ਸਦਕਾ ਹੈ ਜੋ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸੈਕਟਰ ਸਹਾਰੇ ਛੱਡਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਦੇ ਪਰੋਗਰਾਮਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਹੈ। ਵੱਡੀਆਂ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਟੈਕਸ ਛੋਟਾਂ ਅਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਸਾਥੇ ਦੁਆਰਾ ਦਿਤੇ ਟੈਕਸ ਡਾਲਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਤੇਲ-ਬੱਤੀਓਂ ਬਗ਼ੈਰ ਬਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਾਰੀ ਰਾਤ, ਜਿੰਦ ਆਪਣੀ ਜਲਾਈਏ ਅਸੀਂ ਦੀਵਿਆਂ ਦੇ ਵਾਂਗ।

ਪੂਰਨ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਲਈ ਬੀ. ਸੀ. ਕੋਲ ਪਨ ਸਾਧਨ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਉਦੋਂ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੇਗਾ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਵੈਨਕੂਵਰ ਡਿਸਟਰਿਕਟ ਲੇਬਰ ਕੌਂਸਲ ਦੁਆਰਾ ਉਲੀਕੇ ਆਰਥਿਕ ਪੁਰਤੀ ਪਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਵੇਗਾ।

...

ਵਾਈਟ ਰਾਕ ਵਿਚ ਗਲੋਬਲ ਅਮਨ ਲਈ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ

ਐਤਵਾਰ 15 ਸਤੰਬਰ — ਵਾਈਟ ਰਾਕ ਵਿਚ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਚਰਚ ਦੇ ਸੱਦੇ ਉੱਤੇ ਇਕ ਵੱਡਾ ਭਾਰੀ ਇਕੱਠ ਹੋਇਆ ਇਹ ਸਟਾਰ ਆਫ ਦਾ ਸੀ ਨਾਂ ਦੇ ਕੈਥੋਨਿਕ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਸੈਂਟਰ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਲਗਭਗ 400 ਦੇ ਕਰੀਬ ਸੀ। ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਚਰਚ ਦਾ ਪਾਦਰੀ (ਰੈਵਰਨ) ਕਲਾਰਕ ਮੈਕਡਾਨਲਡ ਜੋ ਕਿ ਅਮਨ ਲਹਿਰ ਦਾ ਇਕ ਚੰਗਾ ਤੇ ਸੁਭਵਾਨ ਸਮਰਥਕ ਹੈ ਨੇ ਰੈਲੀ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਰੈਲੀ ਇੰਟਰ ਚਰਚ ਕਮੇਟੀ ਜੋ ਸੰਸਾਰ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਬਣੀ ਹੈ ਦੁਆਰਾ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਚਰਚ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਗੀ ਅਮਨ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾਏ ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਮੁਖ ਵਿ ਸ਼ਾ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਾਰੇ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਰੈਲੀ ਕਦੀ ਚਰਚਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਸੱਦੇ ਉੱਤੇ ਸੀ ਸੋ ਵੱਖ ਵੱਖ ਖੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਅਮਨ ਸੰਬੰਧੀ ਤਰਕੀਬਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਰੈਵਰਨ ਮੈਕਡਾਨਲਡ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਭਾਵਕ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਮਨ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਤਕਰੀਰ ਕੀਤੀ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਮਨ ਅਜ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਮੁਖ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੁਝ ਜੰਗਬਾਜ਼ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰੋਗਨ ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਧਰਤ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਖਲਾ ਜਾਂ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਵੀ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਦੌੜ ਨੂੰ ਜਿਤਿਆ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖਤਰਨਾਕ ਹੈ ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਹਿਰ ਸਮੁੱਚੀ ਸ਼ਕਿਸ਼ਤੀ ਲਈ ਹੀ ਖਤਰਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਠਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਅਮਨ ਲਈ ਜਥੇਬੰਦ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਹਾ।

ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਕਮਿਊਨਿ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਨਹੀਂ ਪਰ ਮੈਂ ਮੇਰੀ ਰੂਸ ਫੇਰੀ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸੋਵੀਅਤ ਰਾਜਨੇਤਾ ਅਤੇ ਲੋਕ ਅਮਨ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਉਹ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਗੋਂ ਚਲਕੇ ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਮ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿ "ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਦੁਨੀਆਂ ਉੱਤੇ ਜਾਂ ਦੂਜਿਆਂ ਮੁਲਕਾਂ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਮੈਂ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਕਰਾਂਤੀ ਆਈ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਆਈ ਜਿਥੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਹ ਨਿਰਣਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਚਾਰਾ ਨਹੀਂ।" ਸੋ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਡਰ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤਾਂਕਿ ਬਹੁਦਰੇ ਦੇਸ਼ੀ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰਖ ਸਕਣ। ਆਖਰੀ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਪਲੀ ਅਮਨ ਨੂੰ ਹਰ ਕੀਮਤ ਉੱਤੇ ਛੁਟਾਈ ਰਖਣ ਲਈ ਚੁਝਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕੀਤੀ। ਤਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਜੰਗ ਦਾ ਅਤੇ "ਤਾਰਾ ਯੁੱਧ" ਦਾ ਖਤਰਾ ਟਾਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਰੈਲੀ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅਮਨ-ਲਹਿਰ ਸਾਹਿਤ ਜੋ ਕਿ ਹਾਲ ਵਿਚ ਪਿਛੇ ਅਜੇ ਸਜੇ ਹੋਏ ਬਲਾਂ ਉਪਰ ਪਿਆ ਸੀ ਚੁਕਿਆ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਰੈਲੀ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਐਨ. ਡੀ. ਪੀ. ਦੇ ਮਾਈਕ ਹਾਰਕੋ ਵਿਲ ਨਧੂ ਜੋ ਕਿ ਡੈਲਟਾ ਦੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਚੋਣ ਵੀ ਲਨਦੇ ਹਨ ਬੜਾ ਹੀ ਪਿਆਰਾ ਅਮਨ-ਸੰਦੇਸ਼ ਭਰਪੂਰ ਗੀਤ ਗਾਇਆ ਲੋਕ ਗੀਤ ਨਾਲ ਐਨੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ ਕਿ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਕ ਦੂਜੇ, ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੱਥ ਪਾਏ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਗੀਤ ਗਾ ਰਹੇ ਸਨ।

ਪੋਣਾਂ ਵੰਗੀਆਂ ਅਨੇਕ ਝੁੱਲੇ ਝੱਖੜ ਹਜ਼ਾਰਾਂ, ਸਿਦਕ ਆਪਣਾ ਪੁਰਾਈਏ ਅਸੀਂ ਦੀਵਿਆਂ ਦੇ ਵਾਂਗ।

BILL SANDHU B.A. LL.B.
BARRISTER & SOLICITOR

ਬਲਵਿੰਦਰ ਬਿਲ ਸੰਧੂ ਬੀ. ਏ. ਐਲ ਐਲ. ਬੀ.

ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਲੈ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਲਾਅ ਆਫਿਸ (Law Office) ਵਿਲੀਅਮਜ਼ਲੇਕ ਬੀ. ਸੀ. ਵਿਚ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਜਨਰਲ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੇਵਾਵਾਂ, ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ, ਪਰਸਨਲ ਇਜਰੀ ਤੇ ਕੋਰਟ ਕੇਸਾਂ, ਸਮੇਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹਨ ਸੈਂਟਰਲ ਇੰਟੀਗਰੇਟਡ, ਕੁਨੈਲ, ਪ੍ਰਿੰਸ ਜੌਰਜ ਤੇ ਉਤਰੀ ਕਮਿਊਨਿਟੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਸੇਵਾ ਲਈ ਮਿਲੇ ਜਾਂ ਫੋਨ ਕਰੋ

366 Yorston St. Williams Lake, B.C.
V2G 4J5
Ph. (604)398-5666

ਕਰਤਾਰ ਫੋਟੋ ਸਟੂਡੀਓ

1 HOUR PHOTO SERVICE
KARTAR PHOTO STUDIO
6660 MAIN STREET, (at 51st Ave.)
VANCOUVER, B.C.

We Do Passport, 5 Mins. Service,
Portrait Photos & Weddings

Ph. 321-7020

Goyal Travels Inc.

4152 Fraser Street, Vancouver, B.C., Canada V5V 4E8
PH: (604) 872-7658 CABLE: GOYALTRAVE
B.C. Toll Free Number 112-800-663-9079
Alberta 1-800-663-9079
Cheapest Fares to India & Pakistan

THINKING OF TRAVEL?

WE CAN SAVE YOU
TIME—TROUBLE—MONEY
ASSOCIATED OFFICES IN INDIA:

- Opposite Nehru Gardens, G.T. Road, Jullundur City Phone 77526
- Court Road, Moga, Distt. Faridkot Phone 2798
- Court Road, Jagraon, Distt. Ludhiana Phone 252

14 - CANADA DARPAN Weekending Sep. 27, 1985

ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦੌਲਤਪੁਰ

ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜ਼ੀਰਾ

ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਮ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ ਸੀ। ਉਹਦਾ ਜਨਮ 1880 ਦੇ ਲਗਭਗ ਪਿੰਡ ਦੌਲਤਪੁਰ, ਤਹਿਸੀਲ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। 18 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਰਜਮੈਂਟ 'ਚ ਭਰਤੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਪਰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਡੱਡ ਛੱਡਾ ਕੇ ਸਾਧੂ ਬਣ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਕੋਨੇਡਾ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਪਰ ਉਥੇ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਤਕਰਾ ਤੇ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ, ਉਸਨੂੰ ਉਹ ਸਹਿਣ ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਆਇਆ। ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਜਦ ਵਾਪਸ ਵਤਨ ਮੁੜੇ ਤਾਂ ਨਰਾਇਣ ਸਿੰਘ, ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਤਿੰਨ ਤੇ ਆਸਾ ਸਿੰਘ ਫਕੜਦੀ ਵੀ ਵਾਪਸ ਪਰਤ ਆਏ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਲੋਕ 1914-15 ਵਿਚ ਪਰਤੇ ਸਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਬਹੁਤੇ 1918 ਤਕ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਚੁੱਪ-ਬੰਦ ਰਹੇ। ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਚਲ ਰਹੀ ਲਹਿਰ 'ਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਅਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੋਚਾ ਵਧ ਰਹੀ ਸੀ।

ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦੌਲਤਪੁਰ ਤੇ ਆਸਾ ਸਿੰਘ ਨੇ 1921 ਫਰਵਰੀ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਰਾਜਸੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਆਯੋਜਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਪਰ ਦਵਾ 144 ਲਗਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਕਾਨਫਰੰਸ ਮਹਿਤਪੁਰ ਲਦੜੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ 'ਚ ਰਖਣੀ ਪਈ ਮਾਰਚ 1921 ਵਿਚ ਮਾਹਲਪੁਰ ਵੀ ਦੀਵਾਨ ਰਖਿਆ।

ਨਨਕਾਣੇ ਦੇ ਸਾਕੇ ਵਿਚ ਦੋ ਸੌ ਦੇ ਲਗਭਗ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੇ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਕਤਲਾਂ ਨੇ ਹਰ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਆਮ ਕਰਕੇ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਮਨ ਲੂਹ ਦਿਤਾ। ਲੋਕ ਕੇਵਲ ਮਹੰਤ ਨਰਾਇਣ ਦਾਸ ਨੂੰ ਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਤਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਹੀ ਕਸੂਰਵਾਰ ਮੰਨਦੇ ਸਨ। ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਹੱਕੀ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨਣ ਦੀ ਥਾਂ ਜ਼ੋਰ ਜਬਰ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਚਲਣ ਦੇ ਰਾਹ ਤੁਰ ਪਈ ਸੀ।

ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤੇ ਉਹਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਨਨਕਾਣੇ ਸਾਹਿਬ ਜਾ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ ਤੇ ਤਿਆਰ ਬਰਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਸਜ ਗਏ। ਮਹੰਤਾਂ ਦੇ ਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਜਥੇ ਭੇਜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਕਤੂਬਰ 1921 ਵਿਚ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਵੀ ਪੰਜਾਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਇਕ ਜਥਾ ਲੈ ਕੇ ਹੋਨੀਆਂ (ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ) ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਨੂੰ ਮਹੰਤ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਗਿਆ ਤੇ ਸਫਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਵੰਬਰ 1921 ਵਿਚ ਤੇਜਾ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਵੀ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦੌਲਤਪੁਰ ਤੇ ਉਹਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਜਲਸੇ ਜਲੂਸ ਕਰਨ ਤੇ ਬਗ਼ਾਵਤੀ ਤਕਰੀਰਾਂ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਕਾਰਨ ਵਾਰੰਟ ਨਿਕਲ ਗਏ। ਤੇ ਉਹ ਮਫ਼ਰੂਹ ਹੋ ਗਏ। ਉਪਰ ਵੱਜ ਵਿਚੋਂ ਡਿਸਮਿਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਵਾਲਦਾਰ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜੋਸ਼ੀਲੀਆਂ ਤਕਰੀਰਾਂ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖਾਂ 'ਚ ਨਵਾਂ ਜੋਸ਼ ਭਰ ਦਿਤਾ। ਉਹ ਅਪਰੈਲ 1921 ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਚੁਣ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਲਗਪਗ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਉਹ ਇਸ ਸੇਵਾ ਤੇ ਰਿਹਾ ਪ੍ਰੰਤੂ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਐਸ. ਪੀ. ਬੋਰਿੰਗ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਕਤਿਬ 'ਸਾਜ਼ਸ਼ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਣ 'ਤੇ ਲਗਭਗ 26 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਜਦ ਵਾਰੰਟ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਗਏ ਤਾਂ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗੜਗੱਜ ਵੀ ਚਕਰਵਰਤੀ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਲੁਕ ਛਿਪ ਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਵਿਰੁੱਧ ਚੁੱਟ ਗਏ।

ਮਾਸਟਰ ਮੋਤਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਲਾਹ ਤੇ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਦੋਹਾਂ ਜਥਿਆਂ ਦਾ ਮਨੋਰਥ, ਢੰਗ ਤੇ ਖੇਤਰ ਇਕੋ ਹੀ ਸੀ। ਜੋ ਜੁਲਾਈ-ਅਗਸਤ 1922 ਵਿਚ "ਬਬਰ ਅਕਾਲੀ ਜਥਾ ਦਾ ਪਿੰਡ ਰਾਜੇਵਾਲ ਵਿਚ ਨਿਰਮਾਣ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਅਖਬਾਰ "ਬਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦੁਆਬਾ" ਦਾ ਐਡੀਟਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਬਬਰ ਲਹਿਰ ਦੀ ਜਿੰਦ ਜਾਨ ਸੀ। ਦਸੰਬਰ 1922 ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਜੋਸ਼ੇਵਾਲ ਵਿਚ ਝੋਲੀਚੁਕਾਂ ਦੇ ਸੁਧਾਰ(ਮਾਰਨ), ਸਰਕਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਲੁਟਣ ਤੇ ਕਤਲਾਂ ਦਾ ਐਲਾਨ ਤਿੰਨ ਬਬਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਉਪਰ ਕਰਨ ਤੇ ਅਖਬਾਰ 'ਚ ਛਪਣ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਫੈਸਲੇ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗੜਗੱਜ ਚੋਟੀ ਦੇ ਬਬਰ ਨੇਤਾ ਸਨ ਪਰ 1923 ਫਰਵਰੀ ਵਿਚ ਜਦ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਹੀ ਬਬਰ ਜਥੇ ਦਾ ਜਥੇਦਾਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਝੋਲੀਚੁਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਭਾਵੇਂ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਫੜੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਰੰਭ ਹੋ ਚੁਕਾ ਸੀ ਪਰ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜਥੇਦਾਰੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤਾਂ ਦੁਆਬੇ ਵਿਚ ਝੋਲੀਚੁਕਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬਾ ਛਿਡ ਗਿਆ। ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾਮਚੇ ਵਿਚ 169 ਝੋਲੀਚੁਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਵਿਉਂਤ ਦਰਜ ਸੀ। ਬਬਰਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਤਨਾ ਵਧ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਝੋਲੀਚੁਕ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰਾਂ ਤੇ ਪੁਲੀਸ ਕਪਤਾਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਬੈਠ ਕੇ ਬਬਰਾਂ ਦੀ

ਮੁਖਬਰੀ ਵੀ ਉਥੇ ਸਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਸਗੋਂ ਕੰਪਨੀ ਵਿਚ ਹੀ ਦਸਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦੇ ਵੀ ਕੰਬਦੇ ਸਨ। ਬਬਰਾਂ ਹਮਦਰਦਾਂ ਤੇ ਬਬਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 5000 ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਚੁਕੀ ਸੀ।

ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦੌਲਤਪੁਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਬਬਰ ਲਹਿਰ ਸਿਖਰ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਦੋ ਫਰਵਰੀ 1923 ਨੂੰ ਜਾ ਡਲੇ ਦੇ ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਨੂੰ ਲੁਟਿਆ ਗਿਆ। ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦੌਲਤਪੁਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਝੋਲੀਚੁਕਾਂ ਦੇ 'ਸੁਧਾਰ' ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਇਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗੜਗੱਜ ਦਾ ਮੁਖਬਰ ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਢੱਡਾ, ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਉਸ ਉਪਰ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਉਂਤ ਬਣਾਈ ਗਈ। 23 ਮਾਰਚ 1923 ਨੂੰ ਤੀਸਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸੀ, ਪਰ ਜਥੇ 'ਚ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਕੀਮ ਨੇਪਰੇ ਨਾ ਚੜ੍ਹੀ।

22 ਮਾਰਚ, 1923 ਨੂੰ ਰਾਜੇਵਾਲ ਸੰਤ ਨਾਕਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕੁਟੀਆ ਵਿਚ ਬਬਰਾਂ ਦੇ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਤਲਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਕਰਮ ਸਿੰਘ, ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪੰਨਾ ਸਿੰਘ ਬਹਿਲਪੁਰੀ ਨੇ ਲਈ। ਤੇ ਇਹ ਨਿਰਣਾ ਵੀ ਲਿਆ ਕਿ ਉਹ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀ ਕਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਗਵਰਨਰ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਾਮ 22 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਖੁਲੀ ਚਿੱਠੀ ਭੇਜ ਦਿਤੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਤਲਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਈ ਗਈ।

27 ਮਾਰਚ, 1923 ਨੂੰ ਬਹਿਲਪੁਰ (ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ) ਦਾ ਹਜ਼ਾਰਾ ਸਿੰਘ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਉਡਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। 20 ਮਈ 1923 ਨੂੰ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਹੀ ਕੋਲਗੜ੍ਹ ਦੇ ਚੌਧਰੀ ਰਲਾ ਰਾਮ ਤੇ ਨੰਬਰਦਾਰ ਦਿੱਤੂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਅਨੇਕਾਂ ਹੋਰ ਕਤਲ ਵੀ ਹੋਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਪਰ ਯੋਜਨਾ ਤਾਂ ਉਸੇ ਵਲੋਂ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਉਘੇ ਕਮਰੂਲ ਬੂਟਾ ਨੰਬਰਦਾਰ ਨੰਗਲ ਸ਼ਾਮਾ, ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਮਿਸਤਰੀ ਗੜਗੱਜ, ਗੋਂਦਾ ਸਿੰਘ ਘੜਿਆਲ ਨੰਦਾ ਚੌਰ ਦਾ ਪਟਵਾਰੀ ਅਤੇ ਮੁਹੰਮਦ ਗਿਣੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਹੁਣ ਪੂਰੇ ਹੋਰ ਨਾਲ ਬਬਰ ਲਹਿਰ ਦਾ ਲੱਕ ਤੋੜਨ ਲਈ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਗਈ। ਬਬਰਾਂ 'ਚ ਗਦਾਰ ਭਾਏ ਜਾਣ ਲਗੇ। ਬਬਰਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਲਈ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਇਨਾਮ ਰੱਖੇ ਗਏ। ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦੌਲਤਪੁਰ ਜਿਸ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਲਈ ਨਵੰਬਰ 1922 ਦੇ ਐਲਾਨ ਵਿਚ 1000 ਰੁਪਏ ਇਨਾਮ ਰਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, 8 ਅਗਸਤ 1923 ਨੂੰ ਉਹਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਲਈ ਸਭ ਵਧੀਕ (3000) ਰੁਪਏ ਦੇ ਇਨਾਮ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਬਬਰਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਥਾਂ ਤੇ ਮੁਗਲ ਕਾਲ ਦੇ ਜਾਬਰਾਂ ਵਾਂਗ ਭਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਅਜਿਹੇ ਜਬਰ ਤੇ ਲਾਲਚ ਦੇ ਦੋਹਰੇ ਪੁੜ ਵਿਚ ਕੁਝ ਕਮਜ਼ੋਰ ਬੱਬਰ ਆ ਗਏ। ਅਨੂਪ ਸਿੰਘ ਮਾਣਕੋ, ਜੋ ਕਰਮ ਸਿੰਘ, ਦਾ ਬਹੁਤ ਗੂੜ੍ਹਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸਪਾਤਰ, ਸੀ, ਇਸ ਸਮੇਂ ਦਬਾ ਹੋਣ ਆ ਕੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਵਿਖਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਪਿੰਨੂ ਇਕ ਬੰਬਾ ਸਿੰਘ ਨਾਂ ਦੇ ਚਾਚੇ ਦੇ ਦਬਾ ਹੋਣਾਂ ਬਬਰਾਂ ਨਾਲ ਗਦਾਰੀ ਕੀਤੀ।

30 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਕੁੱਝ ਬੱਬਰ ਪਿੰਡ ਫੁਮੇਲੀ ਠਹਿਰੇ ਸਨ। 31 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਉਹ ਬਬੇਲੀ ਵੱਲ ਚਲ ਪਏ। ਪੰਨਾ ਸਿੰਘ ਬਹਿਲਪੁਰ ਨੇ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਨੂਪ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਹੋਣ ਲਈ ਕਿਹਾ, ਪਰ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਪੰਨਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਦਲੀਪਾ ਧਾਮੀਆਂ ਤਾਂ ਨਰੂੜ ਦੇ ਰਾਹੇ ਪੈ ਗਏ। ਪਰ ਕਰਮ ਸਿੰਘ, ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਰਾਮਗੜ੍ਹ, ਤੁੰਗੀਆਂ, ਬਿਜਨ ਸਿੰਘ ਮਾਂਗਣ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੰਛੋਰੀ ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ, ਅਨੂਪ ਸਿੰਘ ਦੇ, ਬਬੇਲੀ ਵੱਲ ਚਲ ਪਏ। ਅਨੂਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਹੀ ਬਬੇਲੀ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਇਕਰਾਰ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਸੇਰ ਨਰੰਜਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਾਣਕੋ ਬੰਬ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਵਿਉਂਤ ਦੱਸੀ। ਉਸ ਨੇ 18 ਮੀਲ ਦਾ ਸਫਰ ਕਰਕੇ ਸਵੇਰੇ ਚਾਰ ਵਜੇ ਡੀ. ਸੀ. ਜੋਕਬ, ਤੇ ਐਸ. ਐਸ. ਪੀ. ਸਮਿਥ ਨਾਲ ਜਾ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ।

ਅਨੂਪ ਸਿੰਘ ਬੱਬਰਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਿਹਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਬੱਬਰ ਸ਼ਿਵ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਜਾਂ ਪਹੁੰਚੇ। ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਿਹਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਅਨੂਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ਿਵ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਭੇਜ ਦੇਵੇ ਪਰ ਉਹ ਦਿੱਡ ਪੀੜ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਕਰਕੇ ਪਿਆ ਰਿਹਾ। 8 ਵਜੇ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਸਮਿਥ ਅਤੇ ਕੈਪਟਨ ਮੈਕ ਕਲੀਰੀ 81 ਪੁਲੀਸ ਘੋੜ ਸਵਾਰਾਂ ਤੇ 67 ਫੌਜੀਆਂ ਨਾਲ ਬੱਬਰਾਂ ਤੇ ਟੁਟ ਪਏ। ਬੱਬਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ਸਤਰ ਅਨੂਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਕਾਰਾ ਕਰ ਦਿਤੇ ਸਨ। ਕੇਵਲ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬੰਦੂਕ 'ਚ ਦੋ ਗੋਲੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਹੀ ਡੇਢ ਘੰਟਾ ਬੱਬਰਾਂ ਨੇ ਤਰਬੱਲੀ ਮਚਾ ਦਿਤੀ। ਅਤੇ ਪੁਲੀਸ ਵਲੋਂ ਗੋਲੀ ਚਲਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ।

ਇਹ ਸੁਰਬੀਰ 1.9.1923 ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਸਾਥੀਆਂ ਸਮੇਤ ਬਬੇਲੀ 'ਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਿਆ।

**ਐਡਵਰਟਾਇਜ਼ਮੈਂਟ ਲਈ
ਫੋਨ ਕਰੋ -
ਭਵਖੰਡਨ 324-4381**

ਹਿਸਾਰ ਦਾ 2000 ਵਰ੍ਹੇ ਪੁਰਾਣਾ ਥੰਮ

ਸੁਭਾਸ਼ ਪਰਿਹਾਰ

ਹਰਿਆਣੇ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਹਿਸਾਰ ਸੁਲਤਾਨ ਫਿਰੋਜ਼ ਸ਼ਾਹ ਤੁਗਲਕ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰਫ ਇਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਪਿੰਡ ਸੀ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮੱਧਕਾਲੀ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਇਸ ਥਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਾਂਵਾਂ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮੁਹੰਮਦ ਕਾਸਿਮ ਫਰਿਸ਼ਤਾ ਇਸ ਥਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਅਬਸੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਕਾਲੀ ਇਤਿਹਾਸ 'ਤਾਰੀਖ-ਏ-ਮੁਬਾਰਕ' ਸਾਹਿੱ ਵਿਚ ਇਸ ਜਗ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂ 'ਅਰਾਮਨ' ਹੈ। ਪੁਸਤਕ - 'ਤਾਰੀਖ-ਏ-ਫਿਰੋਜ਼-ਸ਼ਾਹੀ' ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ 'ਲਰਸ' ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਫਿਰੋਜ਼ਸ਼ਾਹ ਤੁਗਲਕ ਪਹਾੜੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਨਹਿਰ ਹਾਂਸੀ ਤੱਕ ਲਿਆਇਆ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਹਾਂਸੀ ਮੁਲਕ ਦੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਸੁਲਤਾਨ ਇਹ ਨਹਿਰ ਅੱਗੇ ਲਿਆਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਇਕ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰਾ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਰਖਿਆ ਹਿਸਾਰ-ਏ-ਫਿਰੋਜ਼। ਇਸੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਆਸੇ ਪਾਸੇ ਹੀ ਅਜ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਹਿਸਾਰ ਵਸਿਆ ਹੈ।

ਲਗਦਾ ਹੀ ਸੁਲਤਾਨ ਫਿਰੋਜ਼ ਤੁਗਲਕ ਨੂੰ ਪੱਥਰ ਦੇ ਪੁਰਾਤਨ ਥੰਮ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਖਾਸ ਲਗਾਅ ਸੀ। ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਦੋ ਭਾਰੀ ਥੰਮ੍ਹ ਬਹੁਤ ਦੂਰੋਂ ਦੁਆ ਕੇ ਆਪਣੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਦਿੱਲੀ ਲੈ ਕੇ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਇਕ ਥੰਮ੍ਹ ਅਜ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਬਣਵਾਏ ਕਿਲੇ ਫਿਰੋਜ਼ਸ਼ਾਹ ਕੋਟਲਾ ਵਿਖੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਸੋਕੜੇ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵਰਖਾ ਅਤੇ ਧੂੰਧ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਰਗੀ ਪਾਲਿਸ਼ ਅਜ ਤੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਇਕ ਥੰਮ੍ਹ ਹਿਸਾਰ ਵਿਖੇ ਸਿਵਲ ਹਸਪਤਾਲ ਨੇੜੇ ਸਥਿਤ ਸੁਲਤਾਨ ਫਿਰੋਜ਼ ਦੇ ਕਿਲੇ ਦੀ ਲਾਲ ਮਸਜਿਦ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਸੁੰਦਰ ਥੰਮ੍ਹ ਦੇ ਦੋ ਹਿੱਸੇ ਹਨ। ਹੱਠਲਾ ਹਿੱਸਾ 330 ਸੈ. ਮੀ. ਉੱਚਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਸੋਢੀ ਥਾਂ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਘੇਰਾ 260 ਸੈ. ਮੀ. ਹੈ। ਥੰਮ੍ਹ ਦਾ ਇਹੋ ਉਹ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਜੋ ਫਿਰੋਜ਼ ਤੁਗਲਕ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਥਾਂ ਤੋਂ ਲਿਆਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਥੰਮ੍ਹ ਉਪਰ ਉਕਰੇ ਕੁਝ ਅੱਖਰਾਂ ਦੀ ਬਣਾਵਟ ਦੇ ਅਧਾਰ ਉੱਤੇ ਇਕ ਵਿਦਵਾਨ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਥੰਮ੍ਹ ਪਹਿਲੀ ਸਦੀ ਦਾ ਮੁਲਕ ਲਗਭਗ 2000 ਸਾਲ ਪੁਰਾਣਾ ਹੈ।

ਥੰਮ੍ਹ ਦਾ ਬਾਕੀ ਉਪਰੀ ਹਿੱਸਾ ਆਗੇ ਨੇੜੇ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਆਮ ਲਾਲ ਪੱਥਰ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਸੁਲਤਾਨ ਫਿਰੋਜ਼ ਦੇ ਸਮੇਂ (14ਵੀਂ ਸਦੀ) ਵਿਚ ਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਕੈਪਟਨ ਬਰਾਉਨ ਨੇ (ਉਸਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਇਹ ਥੰਮ੍ਹ 1839 'ਚ ਵੇਖਿਆ ਸੀ) ਇਸ ਥੰਮ੍ਹ ਉਪਰ ਉਕਰੇ ਅੱਖਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਨਕਲ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੇ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਆਮ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਉਲਟ ਇਹ ਲਾ ਆਲੇਪ ਬਦਾਸ਼ਾਹ ਅਸ਼ੋਕ ਮਹਾਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਕੁਝ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਪੁਨਰੋਂ ਉਥੇ ਆਏ ਹਨ ਜਿਥੇ ਇਹ ਥੰਮ੍ਹ ਪਹਿਲੇ ਸਥਿਤ ਸੀ। ਹੁਣ ਇਹ ਅਸ ਥੰਮ੍ਹ ਦੇ ਸਿਰਫ ਉਪਰੀ ਹਿੱਸੇ ਉੱਤੇ ਉਕਰੇ ਲਿਖਤ ਬਣੀ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਅੱਖਰ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਮੌਲਾ ਦੀ ਮਾਰ ਦਾ ਫਨ ਖੁਰ ਗਏ ਹਨ।

ਇਸ ਥੰਮ੍ਹ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਅਨੇਕਾਂ ਹੋਰ ਵੱਖਰੇ ਯੋਗ ਸ਼ਿਲਾਵਾਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਸੁਲਤਾਨ ਫਿਰੋਜ਼ ਦੇ ਮਹਿਲਾਂ ਦੇ ਖੰਡਰ ਲਾਲ ਮਸਜਿਦ, ਗੁਜਰੀ ਮਹਿਲ ਆਦਿ ਜੋ ਸਭ ਮਿਲ ਕੇ 14ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਹਿਸਾਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਅਜ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਜਾਪਦੇ ਅ।

ਫੋਟੋ : ਸੁਭਾਸ਼ ਪਰਿਹਾਰ

Kuldip S. Jhand

**WHEATON
PONTIAC BUICK GMC LTD.**

ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਪੇਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੈਂਕੀ ਜਿਹੀ ਡਾਊਨ ਪੇਮੈਂਟ ਦੇ ਸਾਥੇ ਕੋਲੋਂ ਅਸਾਨ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਤੇ ਕਾਰਾਂ ਲਓ

ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਕਾਰਾਂ, ਵੈਨਾਂ ਆਦਿ ਵੀ ਚੰਗੇ ਭਾਅ ਤੇ ਖ਼ੀਦਦੇ ਹਾਂ — ਇਕ ਵਾਰ ਦਰਬਨ ਚਗੁਰ ਦਿਓ

ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਝੰਡਾ
ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਜਾਂ ਫੋਨ ਕਰੋ

**Bus. 526-2781
Res. 524-4137
Pager 687-7711 #7610**

SUPER BUYS
325 - 12th St., New Westminster, B.C.

**BOMBAY
SWEETS
& Restaurants**

6556 - 6560 MAIN ST. VANCOUVER

**Ph. 321-1414
874-5722**

For Largest Variety in Indian Sweets

Delicious Indian food

ਸਮਕਾਲੀ ਟਿਪਣੀਆਂ : ਲੌਗੋਵਾਲ ਦੇ ਕਤਲ 'ਚੋਂ ਉਭਰੇ ਸਵਾਲ ਖੂਨ ਖਰਾਬੇ ਦਾ ਇਹ ਰਾਹ ਕਿਧਰ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

—ਅਵਤਾਰ ਜੰਡਿਆਲਵੀ—

ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਹੋਏ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲੌਗੋਵਾਲ ਦੇ ਕਤਲ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਸਮੱਸਿਆ ਮੁੜ ਇਕ ਗੰਭੀਰ ਮੋੜ 'ਤੇ ਆ ਖਲੋਤੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਕੁਝ ਐਸੇ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਉਤਰ ਲਭਣਾ ਬੇਹੱਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਬਹੁ ਗਿਣਤੀ ਹੁਣ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਮੱਸਿਆ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੁਈ ਸਮੱਸਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਇਦਰਾ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਠੀਕ ਚਾਹਵਾਨ ਹੁੰਦੀ ਤੇ ਵੋਟਾਂ ਲੈਣ ਦੇ ਲਾਲਚ ਨਾਲ ਇਸ ਵਿਚ ਵਿਰਕੁ ਰੰਗ ਦਾ ਨਾ ਭਰਦੀ। ਲੌਗੋਵਾਲ-ਰਾਜੀਵ ਸਮਝੌਤੇ ਦਾ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਸਬੂਤ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਖੂਨ ਗ ਵਹਿ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦਿਲਾਂ ਤੇ ਜ਼ਖਮ ਲੱਗ ਚੁਕੇ ਹਨ ਤਾਂ ਵੀ ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਜੀਅ ਆਇਆਂ ਆਖਣ ਦੀ ਪ੍ਰਬਲ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਜਦੋਂ ਅਜੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਹਮਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਇਹ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਇਸ ਦਾ ਹੁਣ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਉਣਾ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਆਖਰੀ ਨਹੀਂ।

ਪਰ ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਲੌਗੋਵਾਲ ਦਾ ਕਤਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਐਨ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜਦੋਂ ਇਹ ਆਸ ਬਣੀ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮੁੜ ਅਮਨ ਅਮਾਨ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ, ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਇਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ।

ਇਸ ਕਤਲ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਨੀ ਹਰ ਹੋਸ਼ਮੰਦ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ।

ਖੂਨ ਖਰਾਬੇ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ

ਕਿਸੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਲਾਂਭੇ ਛੱਡ ਕੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਤੇ ਹੋਏ ਖੂਨ ਖਰਾਬੇ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਲੋਕ ਨਹੀਂ ਖਲੋਂਦੇ। ਖੂਨ ਖਰਾਬਾ ਕਿਸੇ ਗੁੰਝਲ ਦਾ ਹੱਲ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਿਰੋਧੀ ਦਾ ਸਰੀਰ ਲਾਂਭੇ ਕਰਕੇ ਇਕ ਬੋਝ ਚਿਰੀ ਜਿਤ ਦਾ ਸ਼ੋਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਡ ਵਿਰੋਧਤਾਈਆਂ ਕਿਥੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਇਕ ਟੱਬਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੀਵ ਵੀ ਕਈ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਪਾਲਸੀ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਮੁਲਕਾਂ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਤਾਂ ਵਿਰੋਧਤਾਈਆਂ ਕਦੀ ਮੁਕਦੀਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਮਨੁੱਖੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵੀ ਇਹ ਦਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਨੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨਿਤਾਣੇ ਗਰੀਬ ਦਿਸਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅੱਜ ਤਕ ਪੀੜਪੀ ਦਰਦ ਪੀੜੀ ਸਾਂਝੇ ਚਲੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਸ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਨਾਲ ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਨਫਰਤ ਪੈਦਾ ਹੋਈ।

ਸਿਆਸੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਤਲ ਕਦੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੰਵਾਰਦਾ। ਨਕਸਲਵਾੜੀ ਲਹਿਰ ਸਮੇਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਤਲ ਕੀਤੇ। ਉਹਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ “ਇਨਕਲਾਬ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਗੋਲੀ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਸੀ।” ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਕਤਲਾਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਆਖਰ ਕੀ ਨਿਕਲਿਆ? ਸਗੋਂ ਉਹੀ ਨਕਸਲਵਾੜੀ ਜਵਾਨ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲੋਂ ਟੁਟਣੇ ਆਰੰਭ ਹੋ ਗਏ।

ਖੂਨ ਖਰਾਬਾ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਬੋਝਲਾਏ ਹੋਏ ਮਨ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਵੀ ਹੁਣ ਅਤਿਵਾਦੀ ਅੰਸਰ ਵਿਚ ਬੇਖਲਾਹਟ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਸਾਫ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ।

ਕਤਲ ਵਿਦਰੋਹ ਨਾਲ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਕਤਲ ਉਸੇ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਰਖਕੇ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਮਿਡਲ ਈਸਟ ਵਿਚ ਧਾਰਮਿਕ ਜਨੂੰਨ ਦੀ ਹਨੇਰੀ ਝੁਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਈ. ਆਰ. ਏ. ਦਾ ਖੂਨ ਖਰਾਬਾ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਗੁੱਝਾ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਅਗੇ ਚਲ ਕੇ ਵਿਚਾਰਾਂਗੇ, ਲੌਗੋਵਾਲ ਦਾ ਕਤਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਇਕ ਗਲਤ ਕਦਮ ਸੀ।

ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਏ ਕਤਲ

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਬਹੁਤ ਕਤਲ ਹੋਏ। ਤਿਵਾੜੀ ਤੇ ਸ਼ਮੀਤ ਦਾ ਕਤਲ ਵਰਨਣਯੋਗ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਸਭ ਕਤਲਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ। ਹਾਂ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਹਰ ਇਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿਤਾ।

ਅਕਾਲੀ ਤਾਂ ਆਖਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਕਤਲ ਕਾਂਗਰਸ ਕਰਵਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਇਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਤੇ ਪਾਉਂਦੀ ਸੀ। ਪਰ ਅਜੇ ਤਕ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕੇ।

ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤਕਰੀਰਾਂ ਵਿਚ “ਗੱਡੀ ਚੜ੍ਹਾ ਦੇਣ” ਜਾਂ “ਸੋਧ ਦੇਣ” ਵਰਗੇ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਦੇ ਸਨ ਪਰ ਕਿਸੇ ਕਤਲ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਹੱਥ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਦਰੋਹ ਭਰੀਆਂ ਤਕਰੀਰਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਨੌਜਵਾਨ ਕੁਰਾਹੇ ਪੈ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਕਸੂਰ ਸੀ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਪੈਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸਗੋਂ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਖੁਦ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਕੀ ਲੌਗੋਵਾਲ ਗ਼ਦਾਰ ਸੀ

ਡਾਕਟਰ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲੌਗੋਵਾਲ ਦੇ ਕਤਲ ਬਾਰੇ ਟਿਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਲੌਗੋਵਾਲ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਗ਼ਦਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਗ਼ਦਾਰਾਂ ਦਾ ਇਹੋ ਹਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕੁਝ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਇਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਸਮੇਂ ਆਖੇ ਸਨ।

ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰਨਾ ਇਹ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਲੌਗੋਵਾਲ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਗ਼ਦਾਰ ਸੀ?

ਕਈ ਤਾਂ ਇਹ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਲੌਗੋਵਾਲ ਨੇ ਹੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਫੌਜ ਦਾ ਹਮਲਾ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਪਰ ਕੀ ਇਸ ਕਥਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਚਾਈ ਹੈ?

ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਕਿ ਵਖਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਗ਼ਦਾਰਾਂ ਵਿਚ ਫਰਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਲੌਗੋਵਾਲ ਦੀ ਸੋਚ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਕੇਂਦਰ ਨਾਲ ਗਲਬਾਤ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਵਕਾਰ ਕਾਇਮ ਕਰ ਲੈਣਾ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਜਿੱਤ ਸੀ। ਕੁਝ ਸਿੱਖ ਇਸ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਨਾਲ ਗੁਸਾ ਹੈ। ਪਰ ਉਹ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਬਦਲੀ ਹੋਈ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕਦੇ।

ਡਾਕਟਰ ਅਨੁਸਾਰ ਤਾਂ ਹਰ ਉਹ ਸਿੱਖ ਗ਼ਦਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

ਗਰਮ ਦਲੀਏ ਸਿੱਖ ਕੇਂਦਰ ਨਾਲ ਹੋਏ ਪਿਛਲੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਵੀ ਅਲੋਚਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਪਰ ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਗੁੱਝੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ ਕੇਂਦਰ ਵਲੋਂ ਮੰਨੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕੁਝ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸਮਝਦੇ ਸਨ।

ਗਰਮ ਦਲੀਆਂ ਕੋਲ ਕੇਂਦਰ ਵਿਰੁਧ ਰੋਸ ਅਤੇ ਗੁਸਾ ਤਾਂ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਕੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾ ਨਹੀਂ ਸਕੇ। ਕੀ ਉਹ ਸਿਰਫ ਦਿੱਲੀ ਨਾਲ ਇਕ ਸਦੀਵੀ ਟੱਕਰ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਦਾ ਦੀ ਗ਼ਜ਼ਬਾਤ ਅਤੇ ਖੂਨ ਖਰਾਬਾ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣਾ ਅਵੱਜ਼ ਹੈ? ਕੀ ਉਹ ਆਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਮਤੇ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨਵਾ ਕੇ ਹੀ ਦਮ ਲੈਣਗੇ? ਕੀ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਵੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਜਾਂ ਇਕ ਵਖਰਾ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਬਾਰੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਨੀਤੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਸਿਰਫ ਲੌਗੋਵਾਲ ਦੀ ਵਿਰੋਧਤਾ ਹੀ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿਸਦੀ ਹੈ। ਤੇ ਇਸ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕਾਰਨ ਲੋਮਾਂ ਚੌੜਾ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕਤਲ ਪਿਛੋਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ

ਸੋਚਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਲੌਗੋਵਾਲ ਦਾ ਕਤਲ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਪਾਲਸੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਤਾਂ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਇਹੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਦੇਹਾਂ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਪਾੜਾ ਇਨਾ ਵਧ ਜਾਵੇ ਕਿ ਇਹ ਆਪਸ ਵਿਚ ਲੜ ਮਰਨ। ਦੇਹਾਂ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪੂਰਾ ਅਹਿਸਾਸ ਵੀ ਸੀ। ਸਹਿਮਤ ਨਾ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮੰਦਾ ਸ਼ਬਦ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਵੀ ਗੁਰੇਜ਼ ਕੀਤਾ।

ਤੇ ਕੀ ਹੁਣ ਲੌਗੋਵਾਲ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਉਸੇ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪੈ ਗਏ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਕਤਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਭਾਵੇਂ ਹੋਵੇ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰੇਗੀ। ਪਰ ਕੀ ਸਰਕਾਰ ਗੱਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਚਾਹੇਗੀ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਪਸੀ ਖਿੱਚੋਤਾਣ ਏਨੀ ਗੰਭੀਰ ਰਹੇ ਕਿ ਉਹ ਦਿੱਲੀ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਹੀ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ। (ਬੀ. ਡੀ. ਪੰਨਾ 17 ਤੇ)

ਕੀ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਮਸਲਾ ਹੈ ?

ਅਸੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸਲਾਹ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ

● ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾਂ ਯੂ. ਐਸ. ਏ. ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ ਚੰਗੀ ਸਲਾਹ

● ਇੰਡੀਆ, ਕੈਨੇਡਾ, ਅਮਰੀਕਾ ਯਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮੁਲਕ ਦਾ ਵੀਜ਼ਾ ਲੈਣਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਮਿਆਦ ਵਧਾਉਣੀ ਹੋਵੇ। ਉਸਦੇ ਬਾਰੇ 'ਚ ਵੀ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਆਉ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਹੀ ਸਲਾਹ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

● ਕਿਸੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਦੇ ਬਚੇ ਨੂੰ ਅਡਾਪਟ (ਗੋਦ ਲੈਣਾ) ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ — ਤੁਸੀਂ ਇਥੇ ਬੈਠੇ ਹੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਲਕ 'ਚੋਂ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਅਡਾਪਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਸ ਮੁਲਕ 'ਚ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

● ਅਰਥਨ ਜਾਂ ਯਤੀਮ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਮੰਗਵਾਉਣਾ ਹੋਵੇ ਉਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ — ਭਰਾ, ਭੈਣ, ਭਤੀਜਾ, ਭਤੀਜੀ, ਭਾਣਜਾ, ਭਾਣਜੀ, ਪੋਤੀ, ਪੋਤਾ, ਦੋਹਤੀ, ਦੋਹਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਮਰ 18 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘਟ ਹੋਵੇ ਤੇ ਵਿਆਹ ਹੋਏ ਨਾ ਹੋਣ। ਉਸ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਮੰਗਵਾ ਸਕਦੇ ਹੋ।

● ਜੇ ਕਿਸੀ ਕਾਰਨ ਕੋਈ ਤੁਹਾਡਾ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਬੇ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾਂ ਯੂ. ਐਸ. ਏ. ਫੜਿਆ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਉਸਦੇ ਸੈਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮਨਿਆਦ ਲੰਘ ਗਈ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਸਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਵਫ਼ਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਉਸਦੇ ਬਾਰੇ ਸਾਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

● ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਦੀ ਚਿਠੀ ਭਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਨ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਉਸ ਨੂੰ ਆਉਣ ਤੋਂ ਵੀਜ਼ਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਮਨਾਂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਖਿਆਲ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਸੀਂ ਉਸ ਕੰਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰਕੇ ਤੁਹਾਡੀ ਹਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਮੱਦਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

● ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਡੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਸਾਲ, ਦੋ ਸਾਲ, ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੱਕ ਤੋਂ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲ ਰਿਹਾ। ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਕੋਲੋਂ ਪਤਾ ਕਰਕੇ ਦਸ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ।

ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਪਰਹਾਰ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਮਿਲੋ
ਜਾਂ ਫੁਨ ਕਰੋ

ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਪਰਹਾਰ

ਘਰ (604) 228-0452
(604) 733-5611

ਟੈਲੇਕਸ 04-508746

Malkit Singh Parhar

#201-1275 W. 6th Avenue,
Vancouver, B.C. V6H1A6

World-Wide Immigration To Canada and U.S.A. Ltd.

● ਬਿਜਨਸ ਤੌਰ ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾਂ ਯੂ. ਐਸ. ਏ. ਦੀ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਲੈਣੀ ਹੋਵੇ।

● ਸਟੂਡੈਂਟ ਵੀਜ਼ੇ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੀ ਸਾਥੋਂ ਲਵੋ।

● ਟੈਂਪਰੇਰੀ ਵਰਕ ਪਰਮਿਟ ਲੈਣ ਬਾਰੇ ਵੀ ਅਸੀਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

● ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਜਾਂ ਦੋਸਤ ਮਿੱਤਰ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ ਸੈਰ ਕਰਨ ਲਈ ਮੰਗਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਰਾਹਦਾਰੀ (Declaration) ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

● ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਿਪ ਲੈਣ ਦਾ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਜਾ ਕੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ 'ਚ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀ ਮੱਦਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

● ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇੰਡੀਆ ਤੋਂ ਡਾਇਵੋਰਸ ਲੈਣਾ ਹੋਵੇ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਥੇ ਜਾਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਇਥੇ ਬੈਠੇ ਹੋ ਡਾਇਵੋਰਸ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ।

● ਜੇ ਤੁਹਾਡੀ ਇੰਡੀਆ ਕੋਈ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ ਉਸਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਨਾਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਵਾ ਕੇ ਫੇਰ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਜਮੀਨ ਕਿਵੇਂ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਤੁਸੀਂ ਇਥੇ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਉਹੋ ਜਮੀਨ ਕਿਵੇਂ ਵੇਚ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਸੀਂ ਸਲਾਹ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

● ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਘਰ ਖਰੀਦਣਾ ਹੋਵੇ, ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਪੈਸੇ ਡਾਊਨ ਪੇਮੈਂਟ ਦੇਣ ਲਈ ਬੈਂਕ ਹੋਣ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਸ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਸਭ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਸਦੇ ਉਪਰ ਫਸਟ, ਸੈਕਿੰਡ, ਥਰਡ ਮੌਰਗੇਜ਼ ਬੈਂਕ ਤੋਂ ਬੈਂਕ ਵਿਆਜ ਤੇ ਲੈਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਬਾਰੇ ਦਸ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਜਾਂ ਬਿਜਨਿਸ ਖਰੀਦਣੀ ਹੋਵੇ। ਤੁਸੀਂ ਕਿਥੋਂ ਜਾਂ ਕਿਦਾਂ ਪੈਸੇ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ।

● ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਵਸੀਅਤ ਖਿਆਲ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਗਰਲੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਗਰੋਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਤਕਲੀਫ਼ ਆ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਗੌਰਮਿਟ ਉਸਦੇ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਟੈਕਸ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਸ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਹੀ ਵਸੀਅਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਕਿਵੇਂ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਲੋੜੇ ਤੇ

ਸਾਹਿਬ, ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੀ ਡਿਊਟੀ ਤੋਂ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਬੁਲਾਟ ਪਰੂਫ ਜਾਕਟਾਂ ਤੇ ਗੰਨਮੇਨ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰ ਸਕੀਏ।

(ਪੁਨਾ 15 ਦੀ ਕਾਲੀ)

ਲੋਂਗੋਵਾਲ ਦੇ ਕਤਲ ਪਿਛੋਂ ਇਉਂ ਵੀ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੌਮ ਲੀਡਰ ਗੁਆ ਬੈਠੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਲੀਡਰ ਰਾਹੀਂ ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਨੀ ਸੀ। ਕੀ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸਿਆਣਾ ਵਿਅਕਤੀ ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਆਉਣ ਦਾ ਹੀਆ ਕਰ ਸਕੇਗਾ? ਕੀ ਹਰ ਪਾਸੇ ਇਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਯੋਗ ਅਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਜਿੱਤ ਹੋ ਜਾਂ ਹਾਰ।

ਅਗੋਂ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ?

ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਦਸਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਅੱਜ ਇਕ ਡੂੰਘੀ ਸੰਕਟਮਈ ਅਵਸਥਾ ਹੈ। ਆਮ ਲੋਕ ਜੇਕਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹਮਲੇ ਸਮੇਂ ਜ਼ਾਹਿਰਾ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਤਾਂ ਉਹ ਲੋਂਗੋਵਾਲ ਦੇ ਕਤਲ ਪਿਛੋਂ ਇਕ ਵਾਰੀ ਫਿਰ ਸੋਧੀਤ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਸਦਾ ਹੀ ਗਤਬਤ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਕਤਲਾਂ ਦੇ ਰਾਹ ਪਏ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕ ਗੁੰਡੇ ਸਮਝਣ ਲਗ ਪੈਣਗੇ। ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹਮਦਰਦੀ ਗੁਆ ਲੈਣ ਪਿਛੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ।

ਇਸ ਲਈ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਪਹੁੰਚ ਉਤੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀਏ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਨਿਰਨਾ ਕਰੀਏ ਕਿ ਆਖਰ ਅਸੀਂ ਕੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਤਾਂ ਕੀ, ਕੋਈ ਵਖਰਾ ਸਿਖ ਰਾਜ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਜਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸੱਮਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਮਜ਼ਹਬੀ ਅਧਾਰ ਤੇ ਕਾਇਮ ਹੋਏ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਹਨ ਕਿ ਉਥੇ ਸਥਾਈ ਰਾਜ ਨਹੀਂ ਕਾਇਮ ਹੋ ਸਕੇ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੇ ਇਰਾਨ ਦੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹਨ।

ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਵਕਾਰ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਖੋਏ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਨਾਲ ਵੀ ਕੋਈ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹਦਾ ਡਟ ਕੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਸਿੱਖੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਿਚ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀਆਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਇਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕਰਮ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ ਕੇ ਸੱਚ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨਾ ਇਕ ਵੱਡਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ।

ਜੇਕਰ ਇਹ ਕੁਝ ਕਰਦਿਆਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਫੌਜਾਂ ਨਾਲ ਟੱਕਰਾਂ ਲੈਣੀਆਂ ਪੈਣ ਤਾਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲਤ ਨਹੀਂ। ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸੋਧ ਦੇ ਕੀਤੇ ਵਿਕੋਲਿਤ ਕਤਲਾਂ ਦਾ ਰਾਹ ਤਾਂ ਸਿਵੀਆਂ ਵਲ ਨੂੰ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਵੀਰਾਨੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਜਿਥੇ ਕੋਈ ਦੀਵਾ ਨਹੀਂ ਜਗਦਾ, ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ ਨਹੀਂ ਵਸਦਾ।

(ਪੰਨਾਵਾਰ ਸਹਿਤ 'ਦੇਸ ਪ੍ਰਦੇਸ' 'ਚ')

'ਕੈਨੇਡਾ ਦਰਪਣ' ਦੇ ਚੰਦੇ ਦਾ ਫਾਰਮ

SUBSCRIPTION FORM

To

The Canada Darpan
P.O.Box. 67344, STN. 'O'
VANCOUVER, B.C.
CANADA V5W 3T1

I am enclosing a ☐ cheque ☐ M.O. ☐ Draft as
my Subscription for the year(s)..... I may be
sent the newspaper at the following address :

Name.....
Address.....
City.....
Province.....
Postal code.....
PHONE.....

One Year ..... 25 dollars
Two Year ..... 45 dollars
Three year ..... 65 dollars
Life membership..... 300 dollars
ASIA..... 100 dollars[a year]
U.S.A. .... 30 dollars [a year]
Europe ..... 100 dollars[a year]
Africa ..... 100 dollars [a year]

ਦੋਹੀਂ ਹੱਥੀਂ ਪੌਂਡ

ਬਾਬਾ : ਓਹੇ ਮੁੰਡਿਆ! ਲੇ ਫੜ ਆਹਾ ਆਪਣਾ ਵਲੈਤੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਅਖਬਾਰ
। ਸੁਣਾ ਫਿਰ ਕੋਈ ਖਬਰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਰੱਬ ਦੇ ਘਰ ਦੀ।

ਮੁੰਡਾ : ਮੈਂ ਦੇਖ ਚੁੱਕਿਆਂ, ਬਾਬਾ! ਕੀ ਸੁਣਾਵਾਂ? ਏਹਦੇ ਵਿਚ ਅਧਿਓਂ ਬਹੁਤੇ
ਸਵੇ ਤਾਂ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਦੇ ਨੇ।

ਬਾਬਾ : ਚੱਲ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ 'ਚੋਂ ਹੀ ਕੋਈ ਗੱਲਾਂ ਦੱਸ।

ਮੁੰਡਾ : ਕੁੱਝ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ : 'ਸਿੱਤ ਲੋਂਗੋਵਾਲ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦ
ਸਨ', ਕੁਝ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ 'ਸਿੱਤ ਲੋਂਗੋਵਾਲ ਸਿਖ ਕੌਮ ਦੇ ਗਦਾਰ ਸਨ। ਇਹ
ਕੀ ਗੱਲ ਹੋਈ? ਬਾਬਾ! ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

ਬਾਬਾ : ਤੂੰ ਤਾਂ ਭੋਲਾ ਹੈਂ। ਏਹਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਦੋਹੀਂ ਹੱਥੀਂ ਪੌਂਡ ਲੱਭੂ।

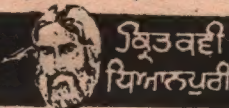
ਮੁੰਡਾ : ਨਹੀਂ ਬਾਬਾ! ਏਹਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਦੋਹੀਂ ਹੱਥੀਂ ਪੌਂਡ। ਬਾਬਾ! ਪੌਂਡ ਹੀ
ਪੌਂਡ।

ਬਾਬਾ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲਾ

ਬਾਬਾ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਹੁਤੇ ਵਾਦਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਨਹੀਂ।
ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਨੇੜਲੇ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਪਿਓ
ਪੁਤਾ(ਬਾਬਾ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੰਤ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ) ਦਾ ਆਪੋ
ਵਿਚ ਬਹੁਤਾ ਸਨੇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿ ਪਰਵਾਰ ਤੋਂ
ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਟੁਟੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਜੂਨ 1984 ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ
ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਵਿਖੇ ਫੌਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋਣ ਤੱਕ ਦੇ ਜਿਹੜੇ
ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਵਿਚ ਠਹਿਰੇ, ਉਸ ਦੌਰਾਨ
ਬਾਬਾ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਵੇਰਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵ ਉਥੇ ਮਿਲਣ ਗਏ। ਪਰ
ਜਦੋਂ ਕ ਦੀ ਬਾਬਾ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵੀ
ਆਏ ਤਾਂ ਅਗੋਂ ਉਹਨਾਂ ਵਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੱਤੀ
ਜਾਂਦੀ। ਬਾਬਾ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਵੀ ਐਨ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਹਾਰ ਕੀਤਾ
ਜਾਂਦਾ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਿ ਸਿ ਸੰਤ ਭਿੰਡਰਾਂਵਾਲੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਏ ਲੋਕਾਂ ਜਾਂ ਹੋਰ
ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਾਂ ਦਾ।

(ਪੰਨਾਵਾਰ ਸਹਿਤ ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ 'ਚੋਂ)

ਕਵੀ-ਓ-ਵਾਰ

ਤੇਰੇ ਪੁੱਤ ਬਾਪੂ!

ਸਟੇ ਖੋਪੜੀ ਹੱਥ ਦੇ ਵਿਚ ਆ ਗਈ,
ਪੁੱਟਣ ਲੱਗਾ ਸੀ ਬੇਬੇ ਦੀ ਗੁੱਤ ਬਾਪੂ।
ਸਾਨੂੰ ਖੇਲ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਬਾਂਦਰਾਂ ਦਾ,
ਆਪ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਨਸ਼ੇ 'ਚ ਧੁੱਤ ਬਾਪੂ।
ਕਦੇ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਚਾਰ ਅੰਗੂਰ ਦੇ ਦੇ,
ਲੰਘ ਚੱਲੀ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਗੁੱਤ ਬਾਪੂ।
ਪੂਰੀ ਬੱਕਰੀ ਚੁੰਘਦਾ ਰਹੇ 'ਕੱਲਾ',
ਆਖਰ ਅਸੀਂ ਵੀ ਹਾਂ ਤੇਰੇ ਪੁੱਤ ਬਾਪੂ।।

WANTED

TRAVEL CONSULTANTS
for a leading East Indian Travel Agency
knowledge of English, Hindi/
punjabi languages
is a must.

Salary & Benefits according to
qualifications and experience.

Please send resume to

8960 Ashwood Gate
Richmond, B.C. V6Y 3A8.

AIR INDIA PRESS RELEASE

An official spokesmen of Air India in Bombay
issued a clarification concerning the conflicting press
sta statements regarding compensation claims in
connection with the crash of Air India's flight 182 of
June 23, 1985 He pointed out that under yhe warsaw
convention as amended by the hague protocal, the
amount of compersation payable was limited to
US\$20,000.00 per passenger. But th that Ait Air India
has voluntarily increased this limit of liability to
US\$75,000.00. It was further clarified that this figure
of US\$75,000.00 represented maximum limit of
lialibility and that the actual amount of compensation
payable in each case within such limit was to be
worked out on a case to case basis depending upon the
facts of and circumstances of each case. Evidencing
the damage sustaine as a result of the depth.

The Air Line also clarified that the same
principles for settlement of claim were being adopted
in India and in Canada. Up-to-date 9 claims have been
settled and further claims are in the process of
negotiation towards settlement.

September 3, 1985

ਕਾਂਗਰਸੀ ਵਰਕਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ 'ਚ

ਮੋਗਾ — ਫਰੀਦਕੋਟ ਜ਼ਿਲਾ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਜਨਰਲ ਸੈਕਟਰੀ ਸ੍ਰੀ
ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਮੋਗਾ ਸਬਡਵੀਜ਼ਨ ਦੇ ਕੋਈ ਚਾਲੀ
ਕਾਂਗਰਸੀ ਸਰਪੰਚ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਮੈਂਬਰ ਪਾਰਟੀ ਛੱਡ ਕੇ ਸ਼ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ
ਦਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਮਰਥਕਾਂ ਅਤੇ
ਬਾਘਪੁਰਾਣਾ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯਾਦਗਾਰ
ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਲਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਜਥੇ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਥੇਦਾਰ ਤੋਤਾ
ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਕਾਲੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਸੁਆਗਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

Woods Auto Body

530 Victoria St. NEW WESTMINSTER, B.C.

Collision Repairs & Painting
14 Year's experienced persons

We Serve :

- Free Estimates ■ I.C.B.C. Claims ■ Rust Repairs
- Glass installations
- All work is guranteed
- Come and see
- more information : Call

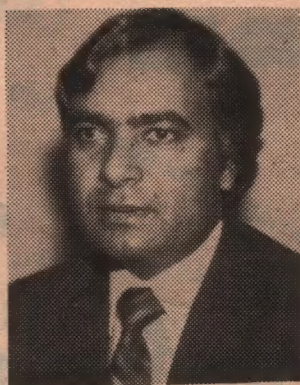
Gurdip [Gordy] Mutti

Ph. Bus. 521-6730

Res. 521-2184

United Realty Ltd.

3879 Oak Street, Vancouver, B.C. V6H 2M6

Malkit Dhani,
M.A. (Eco.)

■ BUYING ■ SELLING

Free Evaluation For Your
Property Call Any Time
Without Any Obligation

Bus. 736-3831 or Res. 434-8548

Pager— 524-8581, +2229

ਫਿਲਮ ਦਰਸ਼ਨ

ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਫਿਲਮ ਦੇਖ ਕੇ ਤੜਪ ਉਠੇ

ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਬਹੁ-ਚਰਚਿਤ ਤੇ ਬਦਨਾਮ ਰਸਾਲੇ 'ਪਲੇ ਬੁਆਏ' ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇਕ ਵੀਡੀਓ ਫਿਲਮ ਬਣਾਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਬੜਾ ਹਾਸੇਰੀਟਾ ਕਿਰਦਾਰ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਕਾਫੀ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਕੋਸ਼ਟਾ ਕਿਵੇਂ ਨਾ ਕਿਵੇਂ ਬੰਬਈ ਪੁੱਜ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੇ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਰੁਧ ਤਕੜੀ ਅਵਾਜ਼ ਉਠਾਈ ਹੈ ਤੇ ਇਕ ਕੋਸ਼ਟ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਵੀ ਭੇਜੀ ਹੈ। "ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਅੰਦੋਲਨ" ਦੇ ਆਗੂ ਮਧੂ ਮਹਿਤਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਯੂਰਪ ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਦੂਤਾਵਾਸਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਵੀਡੀਓ ਫਿਲਮ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਈ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਡਿਊਸਰਾਂ ਵਿਰੁਧ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

"ਪਲੇ ਬੁਆਏ" ਵਲੋਂ ਬਣਾਈ ਲੰਮੀ ਫਿਲਮ ਵਿਚ 13 ਲਘੂ ਫਿਲਮਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ "ਗਾਂਧੀ"। ਉੱਥੇ ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਇਹ ਬੀਅਰ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ। ਲਈ ਬਣਾਈ ਫਿਲਮ ਹੈ। ਪੌਣੇ ਘੰਟੇ ਦੀ ਇਸ ਫਿਲਮ 'ਚ ਇਕ ਬੰਦਾ ਆ ਕੇ ਆਖਦਾ ਹੈ। :

"ਬਾਪੂ ਉਠੋ ਦੇਖੋ ਦੰਗੇ ਖਤਮ ਹੋ ਗਏ ਨੇ।"

ਨਾਲ ਨਾਲ ਕੁਮੈਂਟਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਲਕੱਤੇ 'ਚ ਫਿਰਕੂ ਦੰਗੇ ਰੁਕ ਗਏ ਹਨ ...। ਬਾਪੂ ਉਠਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਬਗੀਚੇ 'ਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਉਥੇ ਅਰਧ-ਨਗਨ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਦੀ ਹੋੜ੍ਹ ਫਿਰਦੀ ਹੈ। ਬਾਪੂ ਨੀਝ ਲਾ ਕੇ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਇਕ ਕਾਊਂਟਰ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਬੀਅਰ ਪੀਂਦਾ ਹੈ। ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਖਿੱਚ ਕੇ ਬਾਹਰ ਬਗੀਚੇ 'ਚ ਲੈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਬਾਪੂ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਘੁਲਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੁਹਣ-ਫੁਹਾਈ ਖੇਡਣ ਲਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਬਾਪੂ ਫੇਰ ਬੀਅਰ ਪੀਣ ਲਈ ਕਾਊਂਟਰ 'ਤੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਫੇਰ ਉਹਨੂੰ ਬਗੀਚੇ 'ਚ ਲੈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਅੰਤ 'ਚ ਇਕ ਬੰਦਾ ਆ ਕੇ ਆਖਦਾ ਹੈ : ਬਾਪੂ, ਦੰਗੇ ਫਿਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਬਾਪੂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ "ਮੈਂ ਹਿੰਦੂ ਹਾਂ ਹਾਂ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਾਂ, ਈਸਾਈ ਹਾਂ, ਯਹੂਦੀ ਹਾਂ... ਬਿਹਤਰ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਪੈਗ ਹੋਰ ਬਣਾਓ।" ਅੰਤ 'ਚ "ਸਿਲਵਰ ਬੀਅਰ" ਦੀ ਬੋਤਲ ਪੂਰੀ ਸਕਰੀਨ 'ਤੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ।

ਹੁਣ ਦੇਖ ਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਫਿਲਮ ਬਾਰੇ ਕੀ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਆਰਪਨਾ ਚੌਧਰੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ

ਫਿਲਮ ਅਭਿਨੇਤਰੀ ਆਰਪਨਾ ਚੌਧਰੀ ਜਿਸਨੇ ਸਰਦਾਰਾ ਕਰਤਾਰਾ, ਜੱਟੀ ਤੇ ਬਟਵਾਰਾ ਵਰਗੀਆਂ ਇਕ ਦਰਜਨ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਹੈ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਨਵੀਂ ਫਿਲਮ 'ਰਾਂਝਣ ਮੇਰਾ ਯਾਰ' ਉਸ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਸਭ ਫਿਲਮਾਂ ਨੂੰ ਮਾਤ ਪਾ ਦੇਵੇਗੀ। ਗਰੇਵਾਲ ਮੂਵੀਜ਼ ਦੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦਾ ਹੀਰੋ ਹੈ ਵਰਿੰਦਰ। ਰਾਮ ਮੋਹਨ ਤੇ ਮਨਮੋਹਨ ਕਿਸ਼ਨ ਕਰੋਕਟਰ ਐਕਟਰ ਹਨ। ਪਰਮਿੰਦਰ ਤੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ ਨੇ ਵੀ ਰੋਲ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਆਉਣ: ਡੇਰ ਸ਼ੁਟਿੰਗ ਕੁਹਾੜਾ, ਮਾਛੀਵਾੜਾ, ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਹੋਈ ਸੀ।

"ਮੜ੍ਹੀ ਦਾ ਦੀਵਾ" 'ਤੇ ਫਿਲਮ

ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਵਲਕਾਰ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਹੁਤ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਨਾਵਲ "ਮੜ੍ਹੀ ਦਾ ਦੀਵਾ" 'ਤੇ ਫਿਲਮ ਬਣੇਗੀ। ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫਿਲਮਾਂ ਲਈ ਕਰਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਅੱਗੇ ਇਸ ਸ਼ਾਹਕਾਰ ਰਚਨਾ ਦਾ ਖਰੜਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਾਵਲ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪਾਤਰ ਜਗਸੀਰ ਦਾ ਰੋਲ ਆਰਟ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਸੁਖਮ ਅਭਿਨੇਤਾ ਓਮ ਪੁਰੀ ਕਰੇਗਾ।

ਅਸੀਂ ਨੂੰਰਿਆਂ 'ਚ ਬੈਠੇ ਕਰੀਏ ਸਰਘੀ ਦੀ ਉਡੀਕ, ਲੋਅ ਕੋਸਰੀ ਉਗਾਈਏ ਅਸੀਂ ਦੀਵਿਆਂ ਦੇ ਵਾਂਗ।

ਮੋਤੀ ਕੁੱਤੇ ਦੀ ਮੰਗ ਵਧੀ

"ਤੇਰੀ ਮੋਹਰਬਾਨੀਆਂ" ਫਿਲਮ ਵਾਲੇ ਮੋਤੀ ਕੁੱਤੇ ਦੀ ਐਕਟਿੰਗ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਏਨਾ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਐਕਟਰ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਟਾਰ ਵੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਕਈ ਪ੍ਰੋਡਿਊਸਰ ਆਪਣੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਮੋਤੀ ਨੂੰ ਰੋਲ ਦੇਣ ਦੇ ਖਾਹਿਸ਼ਾਂਦ ਹਨ। ਮਨਮੋਹਨ ਭਿਸ਼ਾਈ ਨੇ ਤਾਂ "ਮਰਦ" ਫਿਲਮ ਲਈ ਮੋਤੀ ਨੂੰ ਲੈਣ ਦਾ ਵੈਸਲਾ ਵੀ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਮੋਤੀ ਅਸਲ ਵਿਚ ਸ਼ੁਊਨੀ ਡਾਗ, ਮਾਂਗਰੋਲ ਕੁੱਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਕੁੱਤਾ ਜਾਤੀ 'ਚੋਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। "ਤੇਰੀ ਮੋਹਰਬਾਨੀਆਂ" ਦੇ ਰੋਲ ਵਾਲੇ ਮੋਤੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਨੇ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ ਲਿਆ ਸੀ।

ਕਿੱਸਾ ਇਕ ਗੀਤ ਦਾ

ਨਿਰਮਾਣ-ਅਧੀਨ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ "ਕੀ ਬਣੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ" ਵਿਚ ਹੀਰੋ ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਇਕ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ, "ਮੇਰੇ ਸੋਹਣੇ ਵਤਾਨ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਕੋਈ ਕਰੇ ਦੁਆਵਾਂ, ਸੁਖਣਾ ਸੁਖੇ ਪੀਰ ਦੀ ਟਲ ਜਾਣ ਬਲਾਵਾਂ।" ਜਦੋਂ ਇਹ ਗੀਤ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਫਿਲਮਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਮਸਲਾ ਉਲਝਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਤੇ ਪ੍ਰੋਡਿਊਸਰ ਦੀਪਕ ਕਹਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ "ਸਾਡੀ ਫਿਲਮ ਦਾ ਇਹ ਗੀਤ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।" ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ ਤਾਂ ਜਾਪਿਆ ਕਿ ਇਹ ਗੀਤ ਤਾਂ 'ਆਉਣ ਆਫ ਡੇਟ' ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ ਤੇ ਦੀਪਕ ਨੇ ਆਖਣਾ ਕਿ "ਸਾਡੀ ਫਿਲਮ ਦਾ ਗੀਤ ਅਤੀਤ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।" ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਇਕ ਵਾਰ ਨਾਜ਼ਕ ਦੌਰ 'ਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦੀਪਕ ਫੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੀ ਹੀ ਟਿੱਪਣੀ

ਦੁਹਰਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਆਖਦਾ ਹੈ "ਸਾਡੀ ਫਿਲਮ ਦਾ ਗੀਤ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ...।"

ਉੱਥੇ ਇਹ ਗੀਤ ਹੈ ਏਨਾ ਭਾਵੁਕ ਕਿ ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਸੁਣਦਾ ਹੈ ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਹੋਏ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ। ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਦੀ ਨਜ਼ਮ "ਲੱਗੀ ਨਜ਼ਰ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ" ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ ਲਿਖੀ ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਦੀ ਇਹ ਦੂਜੀ ਰਚਨਾ ਹੈ ਜੋ ਸਰੋਤੇ ਨੂੰ ਸੁੰਨ ਕਰ ਦੇਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰਖਦੀ ਹੈ। ਦੀਪਕ ਨੇ ਇਸ ਗੀਤ ਨੂੰ ਫਿਲਮਾਉਣ ਲਈ ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਤੇ ਮਹਿੰਗਾ ਸੈਟ ਲਗਾਇਆ ਜੋ ਕਿ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

ਮਹਿਮੂਦ ਮੀਆਂ

ਇਕ ਮਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਮੰਮੀ, ਜਲੇਬੀ ਖਾਵਾਂਗਾ" ਮਾਂ ਨੇ ਬੇਟੇ ਨੂੰ ਭਾਟਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਪਾਪਾ ਦੇ ਆਉਣ 'ਤੇ ਦਿਵਾ ਦਿਆਂਗੀ।" ਪਰ ਪੁੱਤਰ ਨਾ ਮੰਨਿਆ ਤੇ ਜ਼ਿੱਦ ਕਰਨ ਲੱਗਾ, "ਮੰਮੀ ਜਲੇਬੀ ਖਾਵਾਂਗਾ, ਜਲੇਬੀ।" ਆਖਰ ਤੰਗ ਆ ਕੇ ਮੰਮੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਉਹ ਜੋ ਸਾਹਮਣੇ ਹਲਵਾਈ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਹੈ ਉਥੋਂ ਜਲੇਬੀ ਲੈ ਆ ਅਤੇ ਜੇ ਉਹ ਪੈਸੇ ਮੰਗੇ ਤਾਂ ਕਹੀ ਮੰਮੀ ਦੇਵੇਗੀ।" ਬੱਚਾ ਹਲਵਾਈ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਉੱਤੇ ਗਿਆ ਤੇ ਜਲੇਬੀ ਮੰਗੀ। ਹਲਵਾਈ ਨੇ ਇਕ ਜਲੇਬੀ ਦਿੱਤੀਆਂ ਕਿਹਾ, "ਬੇਟਾ, ਮੈਂ ਇਸ ਦੇ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਲਵਾਂਗਾ, ਸਿਰਫ ਇਕ ਪੱਕੀ ਦੇ ਦੋ।" ਬੱਚੇ ਨੇ ਵਟਾਕ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ, "ਇਹ ਤਾਂ ਮੰਮੀ ਦੇਵੇਗੀ।"

ਆਈ. ਐਸ. ਜੌਹਰ

ਸੁਆਗਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਪਤੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਭੁਟਿਆ" ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਗੋਬਕਰ ਤੋਂ ਵੀ ਚੰਗਾ ਗਾਉਂਦੀ ਏ। ਕੁਝ ਸੁਣਾ" ਪਤਨੀ ਨੇ ਪਤੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦ ਤੇ ਗਾਣਾ ਸੁਣਾਇਆ, "ਭਈਆ, ਮੇਰੇ ਰਾਖੀ ਕੇ ਬੰਧਨ ਹੋ ਨਿਭਾਨਾ।"

HOURS

MON—THUR. Sat 9.30—6.00 pm
9.30—6.30 pm Sun 11—4 pm
FRIDAY
9.30—8 pm

SATISFACTION GUARANTEED

Tomson's

TAILORS & FASHIONS

PH: 324-4223

"FOR LATEST IN FASHIONS AND GREAT LOOKS"

3 PC. SUITS upto 50% OFF

SPORTS JACKETS \$59.95 & up

PANTS [dress & casual] \$15.00 & up

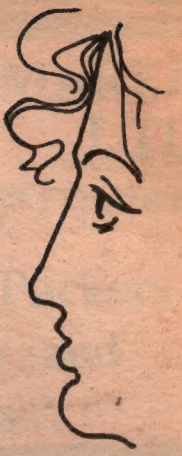
DRESS SHIRTS —\$9.99 & up

All types of alterations on
Men's and Women's Clothing

6260 FRASER ST. [Between 46th & 47th Avenue]

ਚਿੱਟੀਆਂ ਕਪਾਹ ਦੀਆਂ ਫੁੱਟੀਆਂ, ਤੇ ਪੱਤ ਹਰੇ ਹਰੇ
ਆਖ ਨੀ ਨਣਾਣੇ ਤੇਰੇ ਵੀਰ ਨੂੰ ਕਦੇ ਤਾਂ ਭੈੜਾ ਹੱਸਿਆ ਕਰੇ

ਜੱਟੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ

ਹਰਦੇਵ ਦਿਲਗੀਰ

ਚੰਨ ਬੈਠਾ ਤਾਰਿਆਂ 'ਚ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਹਾਣੀਆਂ ।
ਜੱਟੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ, ਬਣ ਗਈਆਂ ਰਾਣੀਆਂ ।

—0—
ਚੋਣ ਨੂੰ ਲਵੇਰੇ - ਪੌੜੇ ਮੱਖਣਾਂ ਦੇ ਖਾਣ ਨੂੰ ।
ਬਾਗ ਫੁਲਕਾਰੀਆਂ ਤੇ ਪੱਟ ਨੇ ਹੰਢਾਣ ਨੂੰ ।
ਛਣਕਦੇ ਚੁੜੇ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦੀਆਂ ਮਧਾਣੀਆਂ ।
ਜੱਟੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ.....

—0—
ਅੰਨ ਨਾਲ ਭਰੇ ਕੱਠੇ - ਹਾੜੀਆਂ ਤੇ ਸੋਣੀਆਂ ।
ਜੱਟੀਆਂ ਘੜਾ ਲਏ ਨਵੇਂ ਟਿੱਕੇ, ਲੋਗ, ਦੋਣੀਆਂ ।
ਸਿਰੇ ਪੈਰਾਂ ਤਕ ਸੁੱਨੇ ਲੱਦੀਆਂ ਸੁਆਣੀਆਂ ।
ਜੱਟੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ.....

—0—
ਮਿਹਨਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸੁਰਗ ਉਤਾਰਿਆ ।
ਚੱਪੇ ਚੱਪੇ ਬਲਬਾਂ ਨੇ ਚਾਨਣਾ ਖਿਲਾਰਿਆ ।
ਟਿੱਬਿਆਂ ਨੂੰ ਭਾਗ ਲਾਏ - ਬੰਬੀ ਦਿਆਂ ਪਾਣੀਆਂ ।
ਜੱਟੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ.....

—0—
ਸਰਘੀ ਦੇ ਵੇਲੇ - ਜੋਗਾਂ ਖੇਤਾਂ, ਵਲ ਚੱਲੀਆਂ ।
ਭਾਗ ਸੁੱਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ - ਜਗਾਉਂਦੀਆਂ ਨੇ ਟੱਲੀਆਂ ।
ਮੱਢਿਆਂ ਤੇ ਹਲ - ਹੱਥੀ ਜੱਟਾਂ ਦੇ ਪਰਾਣੀਆਂ ।
ਜੱਟੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ.....

—0—
ਸੱਲਾਂ ਆਨੇ ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਆਖਦਾ ਜਹਾਨ ਨੀ ।
ਸੋਝੇ ਵਲਤਾਂ ਨਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਮਾਨ ਨੀ ।
ਲੱਖ ਲੱਖ ਮੱਜਾਂ ਜਿਵੇਂ "ਦੇਵ" ਨੀ ਮਾਣੀਆਂ ।
ਜੱਟੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ.....

ਖੁੰਮਖੁੰਬਰੀ

6000 ਵਰਗ ਫੁਟ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ

ਵਿਨੀਪੈਗ ਵਿੱਚ ਸਸਤੇ ਕਪੜੇ ਦਾ ਵੱਡਾ ਭੰਡਾਰ

ਰੈਡੀਮੇਡ ਕਪੜਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ

- * ਪੇਟੀ ਕੋਟ
- * ਬਲਾਊਜ਼
- * ਗਰਾਰੇ ਤੇ ਸ਼ਰਾਰੇ
- * ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ

- * ਸੂਟ
  - * ਪਲੇਨ ਤੇ ਪ੍ਰਿੰਟਡ ਸਾੜੀਆਂ
  - * ਗੋਲਡਨ ਤੇ ਸਿਲਵਰ ਡਿਜ਼ਾਇਨਾਂ
- ਵਿੱਚ ਰੁਮਾਲੇ

ਜਿੱਥੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀ ਮਨਪਸੰਦ ਦੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਧੀਆ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਡਿਜ਼ਾਇਨਾਂ
ਦੇ ਹਰ ਫੈਸ਼ਨ ਦੇ ਕਪੜੇ ਸਾਡੇ ਨਵੇਂ ਵੇਅਰਹਾਊਸ ਤੋਂ

ਸਸਤੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਲ ਸੇਲ ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ

ਮਿਲ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ

ਪਾਰਕਿੰਗ ਦੀ ਕੋਈ ਘਾਟ ਨਹੀਂ। 200 ਕਾਰਾਂ ਪਾਰਕ ਕਰਨ ਲਈ ਪੂਰੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਹਨ

—ਧਿਆਨ ਦੇਵੋ:—

ਵੇਅਰਹਾਊਸ ਦਾ ਪਤਾ :-

1020 - ਲੋਗਨ ਐਵੇਨੀਊ, ਵਿਨੀਪੈਗ

1020 - LOGAN AVENUE,
WINNIPEG

Ph. 772-7642

783-4549

ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀ ਦੇ ਕਾਰਡ

ਹੰਗ ਬਰੰਗੇ ਸੁੰਦਰ ਡਿਜ਼ਾਇਨਾਂ ਵਿੱਚ
ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਬਹੁਤ ਵਰਾਇਟੀ ਵਿੱਚ ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀ
ਦੇ ਕਾਰਡ ਵਧੀਆ ਛਪਾਈ ਵਿੱਚ ਮਿਲ ਸਕਦੇ
ਹਨ। ਇਕ ਵਾਰ ਆ ਕੇ ਸਾਡੀ ਵਰਾਇਟੀ ਦੇਖੋ

ਬਹੁਤ ਛੋਟੀ ਤੁਹਾਡੀ ਮਨਪਸੰਦ ਦਾ ਵਧੀਆ ਕੁਆਲਿਟੀ ਦਾ
ਫਰਨੀਚਰ ਅਤੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਦਾ ਹਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਸਮਾਨ
ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਹੋਲਸੇਲ ਤੇ ਮਿਲ ਸਕੇਗਾ

BUYERS NETWORK

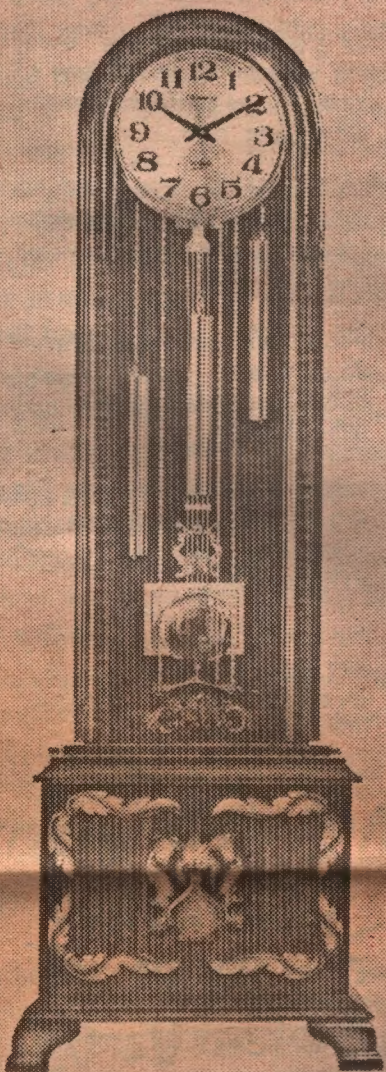
8176, WINSTON STREET, BURNABY, B.C. V5A 2H5

PHONE (604)421-3244

TELEX : 04351279

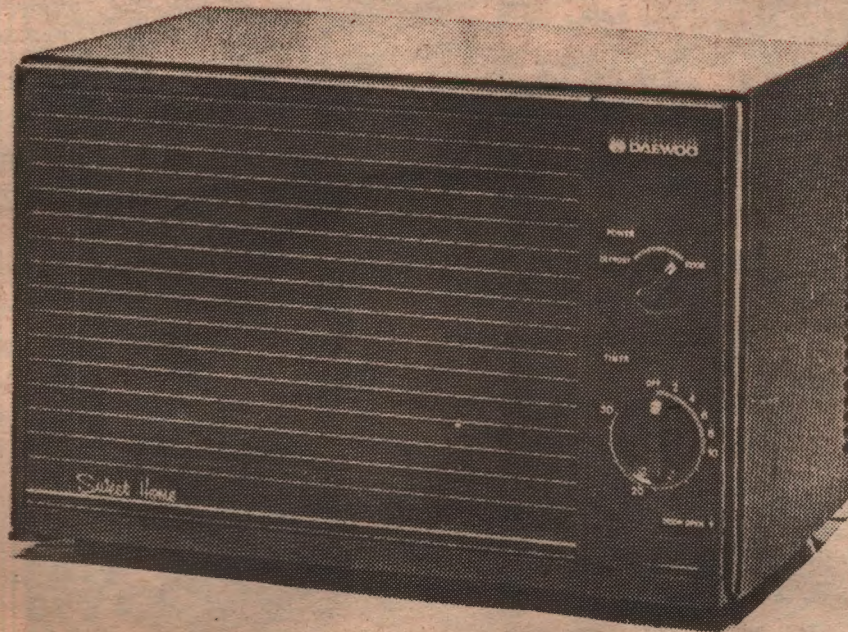
ਸਸਤੀਆਂ ਘਰੇਲੂ ਵਸਤਾਂ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰੋ

(Fully Guaranteed)

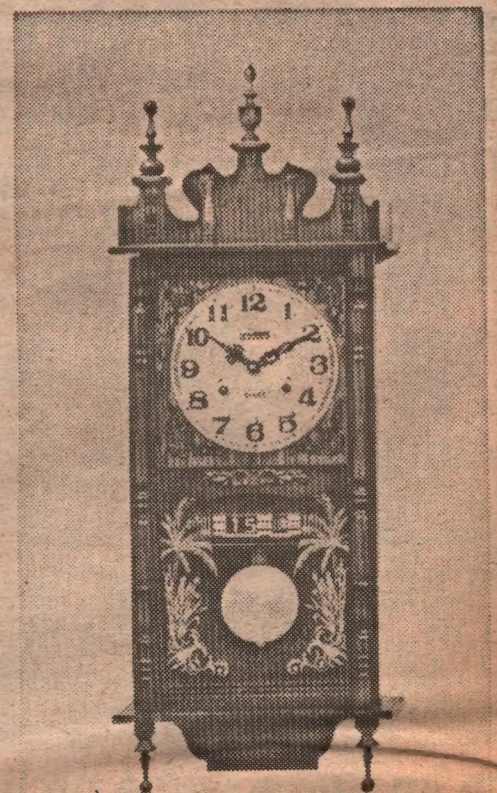

GQ-821L
QUARTZ WESTMINSTER MELODY,
WOODEN CASE
abt. 1,860 x 670 x 308mm

\$250.00 only
Antique Appreance

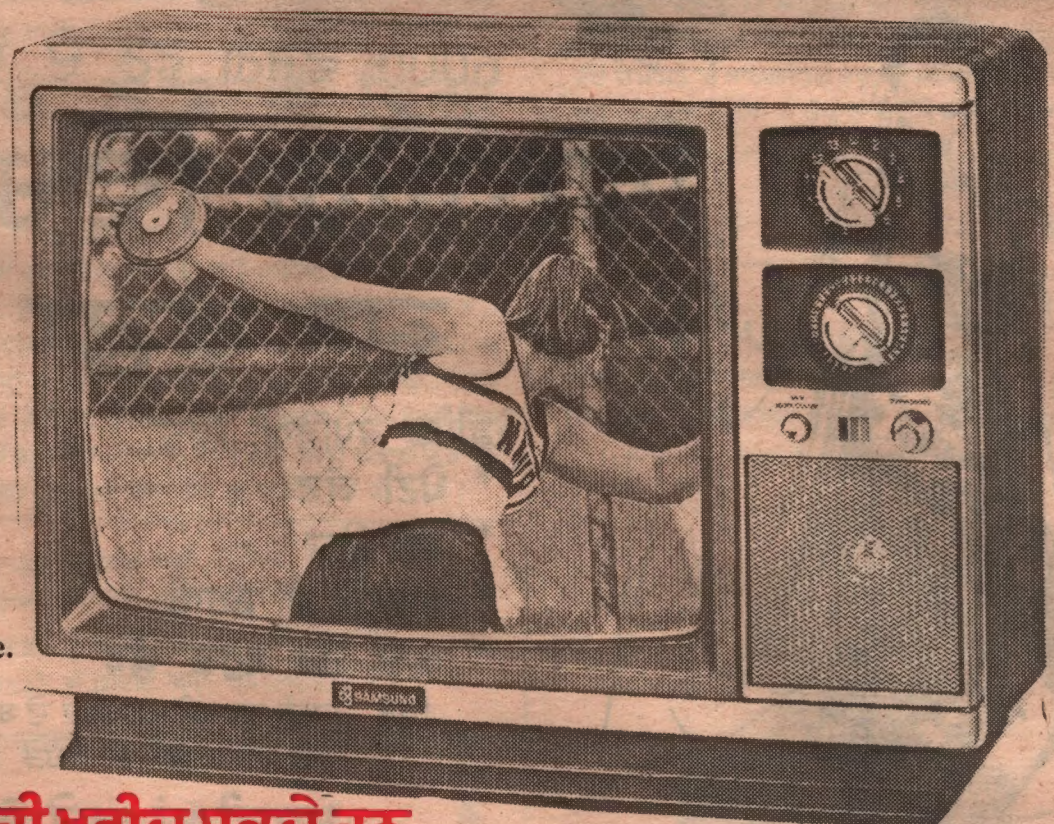

MICROWAVE OVEN
18 cubic inches
Fully Warranted
\$199.00

GJ-658
abt. 816 x 311 x 141mm

\$53.00 only

19" - Colour T.V. Wireless remote control
105 channels - Stereo - Amplifier built-in.
Frequency synthesizer - express tuning 100% solid state.

Price \$375.00 only

ਇਹ ਸਸਤੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਕੇਵਲ ਮੈਂਬਰ ਹੀ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ ਹਨ
ਮੈਂਬਰ ਬਣਨ ਲਈ ਅੱਜ ਹੀ ਫੋਨ ਕਰੋ

AVAILABLE FOR MEMBERS ONLY

For more information

CONTACT

CHANCHAL SIDHU
Ph. 584-7166

SUNIL AHUJA
Ph. 581-6546
Direct Pager 735-6616

'NINA ARNEJA
Ph. 324-1898